

Η ΜΕΛΕΤΗ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑ

ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΩ 1907

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

1911

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΡΟΣ ΔΙΑΔΟΣΙΝ ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

12 - ΟΔΟΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ - 42

ΠΕΡΙ ΤΟ 3000 ΠΡΟ ΧΡΙΣΤΟΥ

Περὶ τὰ 5000 ἔτη πρὸ Χριστοῦ εὐρίσκομεν τοὺς ἱστορικοὺς λαοὺς τῆς ἀρχαιότητος εἰς τὴν κατάστασιν ἐκείνην τοῦ πολιτισμοῦ, ἢ ὁποῖα ἀποτελεῖ τὴν πρώτην καὶ ἀρχαιοτάτην βαθμίδα τῆς ἔκτατε συνεχοῦς πλέον μέχρι σήμερον ἀνθρωπίνης ἀναπτύξεως. Ὅχι ὅτι τότε πρῶτον ἤρχισεν ἡ ἀνάπτυξις ἐν γένει τῆς φυλῆς τῶν τελειοτάτων ἐπὶ τῆς γῆς ζωϊκῶν ὄντων, τοῦ «ἀνθρώπου» δηλονότι ἦτοι τοῦ *genus homo* τῆς ἐπιστήμης. Διότι αἱ ἀρχαὶ αὗται εἶναι ἀπείρως ἀρχαιότεραι καὶ, ἂν οἱ ὑπολογισμοὶ τῶν γεωλόγων εἶναι ἀκριβεῖς, κεῖνται πολλὰς χιλιάδας ἐτῶν πέραν τοῦ ἀνωτέρω τεθέντος ὀρίου, ἀφοῦ καὶ ἡ νεωτέρα ἐποχὴ τοῦ παλαιολιθικοῦ ἀνθρώπου, ὀργανικῶς καὶ φυσιολογικῶς τελείου πλέον ὅπως ἡμεῖς, θεωρεῖται ἀνήκουσα εἰς τὰ 15-20 χιλιάδας ἔτη πρὸ ἡμῶν. Ἄλλ' ἡ ἐποχὴ ἐκείνη χωρίζεται διὰ μεγάλου χάσματος—ἐνεκα μεγάλης γήινης μεταβολῆς καὶ καταστροφῆς—ἀπὸ τῆς ὑστέρας, ἣτις χαρακτηρίζεται μὲ τὸ ὄνομα τῆς νεολιθικῆς. Αὕτη δὲ ἡ νεολιθικὴ εἶναι ἐκείνη, πρὸς ἣν ἐν ἀδιασπάστῳ συνεχείᾳ ἀνέρχεται ὁ σημερινὸς τῆς ἀνθρωπότητος πολιτισμὸς ἢ ἐξ ἧς ἀμέσως ὀρμᾶται οὗτος, καὶ ταύτης οἱ χρόνοι, καθόσον πιστοποιοῦνται διὰ τῶν λειψάνων καὶ μαρτυρίων τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς, ἀνέρχονται, ὡς εἴπομεν, μέχρι τῶν 5000 περίπου πρὸ Χριστοῦ ἐτῶν. Ὅτι δυνατὸν εἶναι καὶ τοῦτο τὸ ὄριον ἀρκετὰ νὰ ὑπερβαίνωσι, φθάνοντες ὡς ὑπὸ τινῶν ὑπετέθη καὶ μέχρι τοῦ 7000 περίπου πρὸ Χριστοῦ, ἴσως εἶναι ἀληθές. Πράγματι δὲ ὁ περιφανῆς ἐρευνητῆς τῆς Κρητικῆς ἀρχαιότητος Ἐδανς ὑπολογίζει τὸ νεολιθικὸν τῆς Κνωσοῦ στῶμα (πάχους 6 1/2 περίπου μέτρων) διὰ τῶν πρώτων του ἀρχῶν ἐγγίζον τὰς 10 ἢ 11 χιλιάδας ἔτη πρὸ Χριστοῦ. Ἄλλ' οἱ ὑπολογισμοὶ οὗτοι εἶναι ἐπισηφαλεῖς. Καὶ μολονότι αἱ ἀρχαὶ τῆς νεολιθικῆς ἀναπτύξεως πιθανώτατα κεῖνται καὶ πέραν τῶν 5000 χιλιάδων ἐτῶν πρὸ Χριστοῦ, ἐν γένει ὁμως τὸ ὄριον τοῦτο πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς τὸ ἀνώτατον,

μέχρι τοῦ ὁποῦ ἐπὶ τοῦ παρόντος δύναται νὰ φθάσῃ διὰ μαρτυρίων ἀνεπιδέκτων ἀμφιβολίας ἢ ἔρευνα περὶ τοῦ πρώτου ὀρμητηρίου τῆς ἱστορικῆς ἀναπτύξεως τοῦ ἀνθρώπου.

Εἰς ταῦτα τὰ 5000 περίπου ἔτη πρὸ Χριστοῦ φθάνει τοῦλάχιστον ἢ πρῶτον πασῶν αἰγυπτιακῆ ἀρχαιότης. Νεωτέρα σχετικῶς εἶναι ἢ βαθυλωνιακῆ, φθάνουσα εἰς τὰ 3000 περίπου, ἐννοεῖται διὰ τῆς μαρτυρίας πάλιν τῶν ὀφθαλμοφανῶν λειψάνων τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς, μολονότι ἢ ἀρχὴ καὶ ἐνταῦθα εἶναι πάντως παλαιότερα, κειμένη ἴσως εἰς τὰ 4000 περίπου ἔτη πρὸ Χριστοῦ. Ταυτόχρονος εἶναι καὶ ἢ Κινεζικῆ ἀρχαιότης. Εἰς τὰ 3000 περίπου ἀρχίζει καὶ ἢ φωτεινότερα κάπως ἀρχαιολογία τῆς Κρήτης, μολονότι καὶ ἐδῶ ἢ ἀρχὴ τῆς νεολιθικῆς ἐποχῆς κεῖται βαθέως ἐντὸς τῆς 4^{ης} χιλιετηρίδος, ἴσως δὲ καὶ ἔτι πέραν ταύτης κρύπτεται. Εἰς τὰ 3000 ἔτη περίπου, ἢ εἰς τὴν 4^{ην} ἐπίσης χιλιετηρίδα, ἀνέρχονται καὶ τὰ πρῶτα ἴχνη ἱστορικῆς ζωῆς τῶν ἀνθρώπων — ἢ πρώτη λεγομένη πόλις — ἐπὶ τοῦ ποιητικοῦ λόφου τοῦ Ἴλιου.

Εἰς πάσας ταύτας τὰς χώρας τοῦ ἱστορικοῦ πολιτισμοῦ τῆς ἀνθρωπότητος, τοῦ ἀδιασπᾶστος ἔπειτα μέχρι τοῦ παρόντος κατερχομένου, ἢ ἐξακρίθωσις τῶν ἐξαγομένων τῆς ἐπιστήμης χρεωστεῖται εἰς τὴν σκαπάνην τοῦ ἀρχαιοδύλου. Τὸ ἔργον αὐτῆς εἶναι νεώτατον ἀνήκει εἰς τὰς τελευταίας δεκαετηρίδας τοῦ παρελθόντος αἰῶνος καὶ οὐσιωδῶς μάλιστα εἰς τοὺς ὄλως διόλου προσφάτους χρόνους τοῦ τέλους αὐτοῦ καὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ παρόντος.

Ὡς βλέπει τις, καὶ ὁ κύκλος τῆς ἐρευνητικῆς ταύτης ἐργασίας περιλαμβάνει μόνον τὰς ἐγγύτατα τοῦ νοτιανατολικοῦ ἄκρου τῆς Εὐρώπης κειμένας χώρας, τὰς περιθροχόμενας ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης ἢ πρὸς τὰς ἀκτὰς αὐτῆς ἀνοιγομένας. Ὁ πολιτισμὸς, ὅστις ἀνθεῖ καὶ σήμερον εἰς τὸν κόσμον καὶ περιβάλλει πλέον ὀλόκληρον τὴν γῆν σφαῖραν, ἐγεννήθη, προήχθη καὶ ἤκμασεν ἐντὸς τοῦ κύκλου τούτου. Εἶναι ὁ πολιτισμὸς τῆς μεσογειακῆς ἀνθρωπότητος. Ἀφοῦ δὲ ἀπαξ αἱ ἀρχαὶ αὐτοῦ διεφωτίσθησαν εἰς τὴν Αἴγυπτον, τὴν Ἰταλίαν, τὴν Κρήτην, ὡς τὰ πλησιέστατα αὐτοῦ παρὰ τὴν Μεσόγειον κέντρα, ἢ ἐξέτασις τείνει νὰ γίνῃ βασιμωτέρα, ἀκριβεστέρα καὶ εἰς πάν-

τας τοὺς παρακειμένους τόπους μέχρι τοῦ δυτικωτάτου ἄκρου τῆς Μεσογείου καὶ μέχρι τῶν βορειοτέρων σημείων τῆς ἐκτάσεως καὶ τῶν σχέσεών του εἰς τὰς βαθέως εἰς αὐτὴν εἰσχωρούσας χερσονήσους, τὴν ἑλληνικὴν, τὴν ἰταλικὴν, τὴν ἰβηρικὴν, καὶ τὰς μεταξὺ τούτων νήσους καὶ ἀκτὰς.

Τὸ ἀμεσώτατον ἐνδιαφέρον εἰς τὰς ποικίλας ἄλλως διακλαδώσεις τῆς ἐρέυνης ταύτης παρέχει, ἐννοεῖται, ἢ Ἑλλάς, ἢ πρώτη καὶ μεγίστη καί, διὰ τὰ κασμοϊστορικὰ ἀποτελέσματα τῆς συναφείας αὐτῆς πρὸς τὸν μεσογειακὸν πολιτισμὸν ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος μέχρι σήμερον, ἀπουδαιοτάτη ἐνεργὸς δύναμις. Ἡ ἐξακρίθωσις τῆς θέσεως αὐτῆς ἐντὸς τοῦ κύκλου τοῦ πολιτισμοῦ τούτου ἀπὸ τοῦ 15^{ου} καὶ 16^{ου} περίπου αἰῶνος πρὸ Χριστοῦ, ἢτοι ἀπὸ τῶν μυκηναϊκῶν χρόνων καὶ κατόπιν, πρόκειται σαφῶς πλέον εἰς τὴν ἔρευναν μετὰ τὰ κτηθέντα ἀποτελέσματα ἐκ τῶν ἐν Μυκῆναις, Τροίᾳ, Κύπρῳ, νήσοις τοῦ Αἰγαίου, Κρήτῃ ἀνασκαφῶν. Προσφάτως ὄλως διόλου ἤρχισεν ἢ ἀναζήτησις καὶ τῶν πέραν τῶν μέσων περίπου τῆς 2^{ης} πρὸ Χριστοῦ χιλιετηρίδος κειμένων ὄρων τῆς πολιτιστικῆς ἀναπτύξεως κατὰ τὴν αὐγὴν τῆς ἀπωτάτης ἱστορίας τοῦ ἔθνους, τοῦ ὁποῦ πολὺ ὕστερον κατόπιν τόσον ἐμελλε νὰ λάμψῃ ἢ δόξα. Οἱ προϊστορικοὶ τῆς Ἑλλάδος χρόνοι, ἐφόσον δύνανται καὶ ἐνταῦθα νὰ διαφωτισθῶσι διὰ τῶν λειψάνων καὶ μαρτυρίων τῆς παλαιότητος τῶν ἀνθρώπων ζωῆς, ὅσα ἢ σκαπάνη ζητεῖ νὰ φέρῃ εἰς φῶς, εἶναι σήμερον ἀντικείμενον βραδείας μὲν καὶ τοπικῶς περιορισμένης, ἀλλὰ συντόνου ἐργασίας καὶ μελέτης.

Εἰς τὰ δυτικὰ τῆς Ἑλλάδος ἢ Ὀλυμπία καὶ ἢ Λευκάς, διὰ τῆς ἀνασκαφῆς τοῦ ὑπὸ τὰ στρώματα τῆς ἀρχεγόνου κλασσικῆς ἢ τῆς μυκηναϊκῆς ἐποχῆς κειμένου ἐδάφους, παρέσχον ἤδη ἱκανὰ τεκμήρια τῆς πρὸ τῶν μέχρι τοῦδε γνωστῶν παλαιότητων ἀρχῶν προὑπάρξεως προηγμένης τινὸς ἀναπτύξεως τοῦ κατοικήσαντος τὴν χώραν λαοῦ. Εἶναι βέβαιον τοῦλάχιστον ἐνταῦθα, ὅτι πρὸ τῆς μυκηναϊκῆς ἐποχῆς, ἢτις ἐν γένει δύναται νὰ θεωρηθῇ περιλαμβάνουσα τὸ δεύτερον ἡμισυ τῆς 2^{ης} πρὸ Χριστοῦ χιλιετηρίδος καὶ τῆς ὁποίας τὸ κύριον πολιτιστικὸν χαρακτηριστικὸν εἶναι ἢ ἐκ τῆς ἐπιδράσεως τοῦ κρητικοῦ πολιτισμοῦ προελθοῦσα ἀκμή, προὑπῆρξεν αὐτόχθων τις πολιτιστικὴ

κατάστασις, έκτεινομένη πάντως εἰς τὸ πρῶτον ἡμισυ τῆς 2^{ης} χιλιετηρίδος. Ταύτην δύναται τις νὰ θεωρήσῃ ὡς τὴν πρώτην βαθμίδα τῆς μετὰ ταῦτα κατὰ διάφορον μορφήν ὑπὸ τοὺς Μυκηναίους καὶ Κρήτας, ἐτι δὲ ὑστερώτερα ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν γεγονότων τῆς δωρικῆς μεταναστάσεως ἀκολουθησάσης ἀναπτύξεως ἐν Ἑλλάδι.

Ἐντονωτέρα ὁμοῦς ἀπέβη ἡ ἐργασία καὶ πλουσιωτέρας ἔδειξε τοὺς καρπούς της διὰ τῶν ἀνασκαφῶν, αἵτινες ἐπεχειρήθησαν εἰς τὰς ἀνατολικὰς τῆς Ἑλλάδος χώρας, τὴν Θεσσαλίαν, τὴν Φθιώτιδα, τὴν Φωκίδα, τὴν Βοιωτίαν. Ἐνταῦθα ἐξετυλίχθη μεγαλείτερον μέρος τῆς πολιτιστικῆς εἰκόνας, τὴν ὅποιαν παρουσιάξέ ποτε ἡ Ἑλλὰς ὄχι μόνον κατὰ τοὺς ἀμέσως τῆς μυκηναϊκῆς ἐποχῆς προηγηθέντας αἰῶνας, τουτέστι περίπου εἰς τὰ 2000-1500 πρὸ Χριστοῦ ἔτη, ἀλλὰ καὶ εἰς ἔτι παλαιότερους, ἴσως μάλιστα εἰς πολὺ παλαιότερους. Διὰ τῶν λειψάνων καὶ μαρτυρίων τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς, ἤτοι λειψάνων κατοικιῶν, σκευῶν οἰκιακῶν, ἐργαλείων καὶ ὄπλων, πληροῦται ἐνταῦθα ὁ χρόνος τῆς ὑπάρξεως τοῦ κατοικήσαντος τὴν χώραν λαοῦ μέχρι πάντως τῆς τρίτης χιλιετηρίδος. Τοιουτοτρόπως αἱ πρῶται ἀρχαὶ τῆς πολιτιστικῆς καταστάσεως, τὴν ὅποιαν συνεχῶς πλέον κατόπιν παρακολουθοῦμεν ἐν τῇ ἀναπτύξει της μέχρι τῶν φωτεινῶν ἱστορικῶν χρόνων, ἀνέρχονται καὶ ἐνταῦθα μέχρι τοῦ 3000 περίπου πρὸ Χριστοῦ, ὡς ἐν Κρήτῃ καὶ τῇ Τρωάδι. Ἡ σύμπτωσις εἶναι ἀξία προσοχῆς καὶ βεβαίως δὲν εἶναι τυχαία. Ἡ ἱστορία ἀρχίζει καὶ εἰς τὴν Αἴγυπτον περὶ τὸ 3300 διὰ τῆς πρώτης δυναστείας τοῦ παλαιοῦ κράτους, ἂν παραβλέψωμεν τὴν προηγηθεῖσαν τοῦ χρόνου τούτου μακράν, μακροτάτην ἴσως νεολιθικὴν ἐποχὴν τῆς χώρας, τῆς ὁποίας σύγχρονος εἶναι καὶ ἡ νεολιθικὴ τῆς Κρήτης. Ἀλλὰ περὶ τὸ 3000, ἤτοι κατὰ τὸν χρόνον τῶν πρώτων δυναστειῶν τῆς Αἴγυπτου καὶ τὴν ἀρχὴν τῆς λεγομένης πρωτομινωϊκῆς ἐποχῆς τῆς Κρήτης, εἶναι γνωστὸς πλέον ὁ χαλκὸς εἰς τε τὴν Αἴγυπτον καὶ τὴν Κρήτην, τὸ σπουδαιότατον τοῦτο πρὸ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ σιδήρου μέταλλον διὰ τὴν προαγωγὴν τοῦ ἀνθρωπίνου πολιτισμοῦ. Καὶ εἰς τοὺς χρόνους τῆς πρώτης πόλεως τῆς Τρωάδος, αἵτινες κεῖνται περὶ τὸ 3000 πρὸ Χριστοῦ καὶ χαρακτηρίζουσι τὸ

τέλος τῆς νεολιθικῆς ἐποχῆς, ἡ ὑπάρξις τοῦ χαλκοῦ θεωρεῖται βεβαιωμένη. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν Φωκίδα αἱ ἀνακαλύψεις τῶν ἀνασκαφῶν τῶν τελευταίων μηνῶν ἐβεβαίωσαν περιφανῶς τὴν ὑπάρξιν τοῦ μετάλλου τούτου εἰς τὰ πρῶτα ὡσαύτως στρώματα ἀνθρωπίνου οἰκισμοῦ τῆς χώρας, ὅστις προδήλως ἐτι ἀνήκει εἰς τὸ τέλος τῆς νεολιθικῆς ἐποχῆς. Ὅτι δὲ αἱ ἐν Φωκίδι αὗται γενόμεναι παρατηρήσεις πρέπει νὰ θεωρηθῶσιν ἔχουσαι κῦρος καὶ προκειμένου περὶ τῶν πλησίον χωρῶν, ἤτοι τῶν ἀπὸ τοῦ Ὀλύμπου καὶ κάτω, οὐδεμία ὑπάρχει ἀμφιβολία, λαμβανομένης ὑπ' ὄψει τῆς ἐν πᾶσι συνταυτίσεως τῆς πολιτιστικῆς καταστάσεως αὐτῶν κατὰ τοὺς ἀπωτάτους ἐκείνους χρόνους, ὄχι ἀπλῶς κατὰ πιθανὴν ὑπόθεσιν, ἀλλὰ κατὰ τὰ θετικὰ πάλιν τῶν ἀνασκαφῶν ἀποτελέσματα ἐν τοῖς ἐκατέρωθεν τῆς Ὀθρουσ καὶ ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ φωκικοῦ καὶ βοιωτικοῦ Κηφισοῦ τόποις.

Τῆς Φωκίδος αὗται αἱ πρόσφατοι ἀνακαλύψεις ἀναμφιδόλως εἶναι προωρισμέναι νὰ ἐπιχύσωσι περισσότερον φῶς εἰς τὴν προϊστορικὴν ἔρευναν ὅλης τῆς ἀνατολικῆς βορείας Ἑλλάδος, εἰς ἣν συνεκεντρώθη ἀπὸ τινος ἡ προσοχὴ τῶν ἀρχαιοδιφῶν. Ἐνταῦθα πέρυσιν ἤδη παρετήρησα καὶ προχείρως ἐπὶ μικρὸν μόνον ἠρεύνησα τὸν μέγιστον ἴσως μεταξὺ πάντων τῶν ἀπὸ Ὀλύμπου μέχρι τοῦ Βοιωτικοῦ Ὀρχομενοῦ, μεγαλείτερον καὶ τῶν σπουδαιωτάτων πολυπληθῶν Θεσσαλικῶν, προϊστορικὸν συνοικισμόν. Κεῖται εἰς τὴν περιφέρειαν τῆς Βελίτσης καὶ Ἀγίας Μαρίνης, ἐν τῷ κέντρῳ τῆς φωκικῆς πεδιάδος μεταξὺ Δραχμανίου - Ἐλατείας καὶ τῆς σημερινῆς κολίτης τοῦ Κηφισοῦ ποταμοῦ, ἐγγύτατα τοῦ χωρίου Μάνεση καὶ τῶν Καλυβιῶν τῆς Ἀγίας Μαρίνης. Ἐκ τοῦ σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦ Βελίτσης - Κηφισοχωρίου ἀπέχει ἡμίσειαν ὥραν. Ἡμίσειαν ὥραν ἀπέχει καὶ ἐκ τοῦ Δραχμανίου, τὸ ὅποιον ὀλίγον μόνον κεῖται δυτικώτερα τῆς ἀρχαίας Ἐλατείας. Ἡ ἀπὸ τοῦ Ἰουλίου μέχρι Σεπτεμβρίου τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους γενομένη δευτέρα ἀνασκαφὴ ἐπίστωσε τὰ περυσινὰ ἐξαγόμενα καὶ τὴν ἔρευναν τοῦ μέλλοντος ἐθεμελίωσεν ἀσφαλῶς. Ἡ ἔκτασις τοῦ συνοικισμοῦ εἶναι 200 περίπου μέτρων· τὸ πλάτος εἶναι τοῦλάχιστον 100 μέτρων· τὸ ὄψος αὐτῆς ἀπὸ τοῦ φυσικοῦ ἐδάφους περίπου 10 μέτρων (εἰς τὰ ἀνασκαφέντα ὀρύγματα ἀκριβῶς 8 1/2 μέτρων). Ἐν τῷ μέσῳ

της όμαλης πεδιάδος μεταξύ του ούρανοψους όγκου του Παρνασσου και των ύπερ την Έλλάτειαν χαμηλών βουνών φαίνεται ως ύψηλή φυσική βάρχης, σίονει άκρόπολις δεσπόζουσα της εύρυτάτης κοιλάδος του Κηφισου εις τὰ μέρη ταύτα.

Η έρευνα εις τὰ προϊστορικά έδάφη της κοιλάδος ταύτης, ήτις εκτείνεται από της Γραβιάς σχεδόν και του Μπράλου μέχρι του Όρχομενου, ήρχισε κατά τὸ 1902 διά της άνασκαφής του παρά την Χαιρώνειαν, παρά την στάσιν του σιδηροδρόμου και την κοίτην του Κηφισου, προϊστορικού γηλόφου. Ένταύθα πρώτον εις φώς ήλθον τὰ λείψανα άνθρωπίνης ζωής, μέγιστον πλήθος θραυσμάτων άγγείων, έργαλείων λιθίνων, μαχαιριδίων έξ όψιδιανοϋ (είδος ήφαιστειογενοϋς σκληροϋ λίθου προερχομένου εκ των όρυχείων της νήσου Μήλου), τοιχωμάτων πηλοχρίστων καλυδών, είδωλίων πηλίνων της νεολιθικής έποχής. Άλλά τὰ λείψανα παμπαλαιάς έποχής παρατηρήθησαν κατόπιν και εις τόν Όρχομενόν υπό των άνασκαφάντων Βαυαρών έπιστημόνων, εκτεθέντων υπό του καθηγητου κ. Μπούλλε εις τὸ λαμπρόν βιβλίον του «Όρχομενός», όμοίως δέ και εις την Θεσσαλίαν, γνωστά γενόμενα διά του θεμελιώδους δημοσιεύματος του καθηγητου κ. Τσουντα περι των έν Διμηνίω και Σέσκλω προϊστορικών άκροπόλεων. Πολλὰ άλλα προϊστορικά θέσεις παρατηρήθησαν και έν μέρει έξητάσθησαν υπ' έμοϋ συγχρόνως εις την πεδιάδα της Φωκίδος παρά την Έλλάτειαν και την Σιουβάλαν-Δαδί. Τα έξαγόμενα εκ τούτων των παρατηρήσεων έγιναν γνωστά διά των σχετικών δημοσιευμάτων έν ταίς «Άνακοινώσεις» του γερμανικού άρχαιολογικού ίνστιτούτου, έν τη Άρχαιολογική έφημερίδι και τοίς Πρακτικοίς. Άγγλοι δέ άρχαιολόγοι, οί κ.κ. Ουαίλις και Τόμσον, έν τῷ μεταξύ ήρεύνησαν και έν τη κοιλάδι του Σπερχειου και έν Θεσσαλίαι, έδημοσιεύθησαν δέ ήδη αι μελέται αυτών.

Η ιδιαιτέρα σπουδαιότης του συνοικισμού της Άγίας Μαρίας έγκειται όχι μόνον εις τὸ εκτακτον αυτου μέγεθος, αλλά και εις την άδιατάρακτον άλληλουχίαν των στρωμάτων από των μυκηναϊκών χρόνων προς τὰ όπίσω, και προς πάντων εις τὰ εύρήματα.

Υπό τὸ γεωργούμενον νυν έδαφος άμέσως κάτω του σημείου,

εις δ φθάνει τὸ ύνλον του άρότρου, κείται στρώμα γής πάχους 0,50 μέχρις 1 μ., τὸ όποιον περιέχει πλήθος μυκηναϊκών θραυσμάτων άγγείων των μέσων μυκηναϊκών χρόνων (περι τὸ 1500 πρὸ Χριστου και κάτω) και άλλου τινός είδους, τεφροϋ ή έρυθρακιτρίνου πηλοϋ, των λεγομένων κατά συνθήκην μινυείων, εκ του όνόματος της μεγάλης έλληνικής Ιστορικής φυλής της 2^{ης} πρὸ Χριστου χιλιετηρίδος, ήτις άπεξήρανε την Κωπαίδα, εκτίσε τὰ κολοσσιαία όχυρώματα της Άρνης, του νυν Παλαιοκάστρου ή Γουλὰ παρά την Τοπόλια (άρχαία Κώπαι), κέντρον της άρχής και δυνάμεώς της έχουσα μέχρι της δωρικής κατακτήσεως τόν βαθύπλουτον μέγαν Όρχομενόν (νυν χωρίον Σκριπου) επί της «αίχμης» του «Άκοντίου» όρους, 4 χιλίομετρα άνατολικώς του σιδηροδρομικού σταθμου Λεβαδείας.

Άμέσως υπό τὸ στρώμα τούτο κείται άλλο πολὺ σπουδαιότερον, καθὸ μόνον ένταύθα ούτως άκριβώς παρατηρηθέν, πάχους 4 μέτρων, μεστὸν θραυσμάτων άγγείων των μὲν πλείστων πολὺ άναλόγων και κατά πολὺ όμοίων προς τὰ της τρίτης έποχής του πρωτομινωϊκού στρώματος της Κρήτης, άναγομένου περιπου εις τὰ 2400-2200 έτη πρὸ Χριστου. Και εις τούτο τὸ στρώμα υπάρχουν τὰ μινύεια άγγεία, σημεϊον της ύπάρξεως εις την χώραν του μεγάλου έθνους των Μινυών από του δευτέρου ήδη ήμίσεος της 3^{ης} πρὸ Χριστου χιλιετηρίδος. Τοίχοι λίθινοι παχείς οίκημάτων παρατηροϋνται έτι έν αυτῷ και τάφοι ως λάκκοι όριζόντιοι περιλαμβανόμενοι εκ των τεσσάρων πλευρών υπό πλακών και άνωθεν καλυπτόμενοι ώσαύτως υπό πλακών λιθίνων, περιέχοντες δέ λείψανα σκελετών νεκρών εις την θέσιν «κοιμημένων επί της πλευράς». Τα άγγεία του πρώτου είδους φέρουσι γάνωμα μέλαν και διάκοσμον επ' αυτών γεωμετρικόν με λευκόν χρώμα. Ο διάκοσμος ούτος ύπάρχει και επί άγγείων, των όποίων έδαφος είναι τὸ του πηλοϋ ή έν μέρει μόνον φερόντων γάνωμα μέλαν, οίον ταινίαν περι τὰ χείλη. Συχνά μεταξύ αυτών είναι τὰ ραμφσειδῆ πραχόν ή έχοντα ή στόμα πλατὺ λοξῶς κεκομμένον ή με λαιμόν άνορθούμενον προς τὰ όπίσω ως ό λαιμός χηνός. Άλλα πάλιν είναι κύπελλα, άμφορείς, και άλλα μεγαλείτερα και μικρότερα άσκοειδῆ ή κρατηροειδῆ. Άλλά τὸ άξιοσημείωτον εις αυτὰ είναι ότι διά τὸ γάνωμα και

τὸν λευκοῦ ἀλαμποῦς χρώματος διάκοσμον τὴν ὁμοιότητα ἔχουσι πρὸς τὰ τῆς Κρήτης πρωτομινωϊκὰ τῆς τρίτης ἐποχῆς, ὥστε τεμάχιά τινά δὲν θὰ ἠδύναντο νὰ διακριθῶσιν, ἂν εἶναι κρητικὰ μᾶλλον ἢ φωκικά. Προλαμβάνω ὅμως νὰ εἶπω ὅτι ἡ ὁμοιότης οὐδαμῶς ἀποτελεῖ ταυτότητα. Τῶν κρητικῶν καὶ τὸ σχῆμα καὶ ὁ διάκοσμος, ἐφόσον μάλιστα δὲν εἶναι γραμμικὸς γεωμετρικὸς, εἶναι εἰς τὰ πλεῖστα οὐσιωδῶς διάφορος. Τούναντιον πολλὰ σχήματα τοῦ προμυκηναϊκοῦ τούτου στρώματος τῆς Ἁγίας Μαρίνης εἶναι ὅμοια πρὸς τὰ τῶν ἀγγείων τῆς δευτέρας πόλεως τῆς Τρωάδος, τασσομένης περίπου εἰς τὰ 2500 πρὸ Χριστοῦ.

Κατωτέρω τοῦ στρώματος τούτου, εἰς τὸ ὁποῖον οὔτε ὀψιδιανοὶ οὔτε λίθινα ἐργαλεῖα ὑπάρχουν, ἐκτείνεται εἰς βάθος 4-4 1/2 μ., ἕως καὶ 5 μ., τὸ παλαιότατον στρώμα τοῦ συνοικισμοῦ. Τούτου πάντα τὰ θραύσματα ἀγγείων, παντελῶς κατὰ τὸ σχῆμα καὶ τὸν διάκοσμον διάφορα τῶν ἀνωτέρω, εἶναι τῶν εἰδῶν ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ἐν Χαιρωνείᾳ πρῶτον παρουσιάσθησαν ὡς τοῦ νεολιθικοῦ αἰῶνος λείψανα, ἔπειτα δὲ καὶ εἰς πολλὰς προϊστορικὰς θέσεις τῆς φωκικῆς πεδιάδος. Πολυπληθῆ εἶναι ἐνταῦθα τὰ ἐξ ὀψιδιανοῦ μαχαιρίδια καθὼς καὶ τὰ λίθινα ἐργαλεῖα, τὰ ὁποῖα, ἐπαναλαμβάνω, ἀμφότερα λείπουσιν ἐντελῶς ἐκ τοῦ ὑπερκειμένου στρώματος. Ἀλλὰ συγχρόνως εὐρέθησαν μεταξύ αὐτῶν, μάλιστα εἰς τὸ ἔσχατον βάθος εὐθὺς ἐπὶ τοῦ φυσικοῦ ἐδάφους, καὶ χαλκᾶ λείψανα, π. χ. ψέλλια καὶ πρὸ πάντων δύο ἐγχειρίδια, τὰ ὁποῖα πάλιν φαίνονται πολὺ ὅμοια πρὸς τὰ τῆς Κρήτης τοῦ πρωτομινωϊκοῦ στρώματος, ὁμοίως δὲ καὶ σφραγὶς κωνοειδῆς ἐκ στεατίτου λίθου, φέρουσα ὡς σημεῖον τοῦ ἰδιοκτῆτου τρεῖς ὀριζοντίας γραμμὰς διατεμνομένας ἐν μέσῳ ὑπὸ καθέτου. Ἄν ἦτο τοῦτο σημεῖον ἀπλοῦν ἢ γράμμα, δὲν δύναται νὰ εἶναι γνωστόν. Εἰς τὴν Κρήτην ὅμοιαι σφραγίδες εὐρέθησαν, μὲ γράμματα ὡς σημεῖον, ἐκ τῆς πρωτομινωϊκῆς ἐποχῆς (περίπου 2800-2200 πρὸ Χριστοῦ), καθὼς καὶ εἰς τὴν Αἴγυπτον ἀπὸ τῆς 6ης δυναστείας καὶ κατόπιν (μετὰ τὸ 2500 περίπου μέχρι τοῦ 2000 περίπου). Ἐκ τῆς Αἴγυπτου δὲ ἤλθεν εἰς τὴν Κρήτην ἡ χρῆσις τῆς σφραγίδος καθὼς καὶ τὰ ἀρχαιότατα αὐτῆς σχήματα, κύλινδροι, πρίσματα.

Ἡ σφραγὶς τῆς Ἁγίας Μαρίνης φέρει εἰς τὸ δεξιὸ ἄκρον τοῦ κώνου ἑκατέρωθεν ἀβαθῆ τρήματα, εἰς τὰ ὁποῖα εἰσῆρχοντο τὰ ἄκρα τῆς δακτυλιοειδοῦς λαβῆς. Καὶ χαλκαῖ βελόνας εὐρέθησαν καὶ ὀστεῖναι λαβαὶ αὐτῶν, ὁμοίως δὲ καὶ ἐγκοπεύς χαλκοῦς λιθοξόου.

Τὸ ἐξαγόμενον τῆς ἐρεῦνης ταύτης εἶναι πολλαχῶς προσοχῆς ἄξιον. Πρῶτον, βέβαιον καθίσταται πλέον ὅτι ἡ ὡς καθαρὰ νεολιθικῆ ἐποχῆ θεωρηθεῖσα τοῦ κατωτάτου στρώματος τῶν προϊστορικῶν συνοικισμῶν τῆς ἀνατολικῆς βορείας Ἑλλάδος δὲν εἶναι τοιαύτη. Εἶναι προδήλως ἡ μεσολαβοῦσα μεταξύ τῆς νεολιθικῆς καὶ τῆς χαλκῆς, πιθανώτατα ἀνήκουσα εἰς τὰ 3000 περίπου ἔτη πρὸ Χριστοῦ ἢ εἰς τοὺς ἀμέσως μετὰ τοῦτο χρόνους. Διότι καὶ εἰς τὴν Κρήτην περὶ τοὺς χρόνους τούτους τίθεται τὸ τέλος τῆς νεολιθικῆς ἐποχῆς καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς χαλκῆς (περίπου 3000-2800) καὶ εἰς τὴν Τρωάδα ἡ πρώτη πόλις, εἰς τὰ λείψανα τῆς ὁποίας εὐρέθη καὶ χαλκός, ἠκμασεν ὡς φαίνεται κατὰ τὰ τέλη τῆς 4ης καὶ τὴν ἀρχὴν τῆς 3ης χιλιετηρίδος.

Δεύτερον, σαφές πλέον εἶναι ὅτι ὁ λαός, ὅστις περὶ τὸ 3000 φαίνεται κατοικῶν τὴν χώραν καὶ βεβαίως διαρκῶς καὶ κατόπιν κατέχων αὐτὴν — διότι τὸ εἰς πᾶχος 5 μέτρων ὁμοιόμορφον ἐντελῶς στρώμα τῆς οἰκῆσεώς του ἐξάπαντος δὲν ἐσχηματίσθη ἐντὸς ὀλίγου χρόνου, ἀλλ' ἀπήτησεν ἑκατονταετηρίδας τινὰς ἀνηκούσας εἰς τὸ πρῶτον ἡμισυ τῆς 3ης χιλιετηρίδος — ὁ λαὸς οὗτος ἐγκαθιδρύθη ἐνταῦθα εὐρισκόμενος ἤδη ἐν τοιαύτῃ προόδῳ, ὥστε νὰ ἔχη μὲν ἀνεπτυγμένην μέχρι σπουδαίου σημείου τὴν κεραμικὴν τέχνην, νὰ γνωρίζῃ δὲ ἤδη καὶ τὴν χρῆσιν τοῦ χαλκοῦ — ἂν καθαροῦ ἢ μετὰ κρατερώματος, ἦτοι μπρούνζου, θὰ δειξῇ ἢ χημικὴ ἀνάλυσις.

Τρίτον, φανερόν ὡσαύτως πάλιν γίνεται ὅτι τὸ ἀπὸ τοῦ τέλους τῆς νεολιθικῆς καὶ ἀρχῆς ἅμα τῆς χαλκῆς ἐποχῆς μέχρι τῶν μυκηναϊκῶν χρόνων διάστημα δὲν εἶναι ἀδρανῆς συνεχισμὸς τῆς πρώτης ἐκείνης πολιτιστικῆς καταστάσεως, εἰς ἣν εὐρίσκομεν τοὺς κατοίκους τῆς χώρας. Ἄν αἰῶνές τινες ἀπὸ τοῦ 3000 ἢ 2800 περίπου διῆλθον ὁμοιομόρφως, ἀλλ' ἢ κατόπιν μέχρι τῆς ἀρχῆς τῶν μυκηναϊκῶν χρόνων — περὶ τὸν 16ον ἢ καὶ 17ον αἰῶνα ἐποχῆ — ἀπεχώρισθη παντελῶς τῆς πρώτης καὶ παρουσίασε

πολιτιστικήν κατάστασιν υπερτέραν, τὴν ὁποίαν χαρακτηρίζει ἡ σημαντικὴ πρόοδος τῆς κεραμικῆς καὶ ἡ οὐσιωδεστάτη βελτίωσις τῶν ὄρων τοῦ οἰκισμοῦ τῶν ἀνθρώπων. Διότι ἐνῆ ἡ πρόφη νεολιθικὴ καὶ χαλκολιθικὴ ἐποχὴ δὲν ἐγνώριζεν ἢ καλύδας μόνον ἐκ καλάμων καὶ κλάδων πηλοχρίστους ὡς κατοικίας, ἢ δευτέρα ἢ προμυκηναϊκὴ ἀπέκτησεν οἰκίας λιθοκτίστους καὶ μέγαρα ἴσως, τὰ ὁποῖα πιθανώτατα ἐκτεταμένῃ ἀνασκαφῇ ἐπὶ τῆς εὐρυτάτης τοῦ συνοικισμοῦ βάχεως θὰ φέρῃ εἰς φῶς ποτε.

Τὰ ἐθνολογικὰ συμπεράσματα τὰ ἐπὶ τῶν παρατηρήσεων τούτων βασιζόμενα δὲν δύνανται πλέον νὰ εἶναι ἀμφίβολα. Θεωρεῖται σήμερον ἱκανῶς βέβαιον ὅτι αἱ πρῶται ἐλληνικαὶ φυλαὶ, αἵτινες κατέλαβον τὴν ἐξ αὐτῶν κατόπιν ὀνομασθεῖσαν Ἑλλάδα, ἐκβαλοῦσαι τοὺς πρόφη μὴ Ἑλληνας κατοίκους αὐτῆς ἢ καὶ συγχωνευθεῖσαι μετ' αὐτῶν, ἐξηπλώθησαν εἰς τὴν χώραν ἐγγύς που περὶ τὸ 3000 ἢ 2500. Τὸ γεγονός τῆς προϋπάρξεως μὴ Ἑλλήνων κατοίκων πρὸ τῆς ἐγκαθιδρύσεως τῶν ἐκ βορρᾶ ἐλθόντων Ἑλλήνων πιστοποιεῖ ἡ γλωσσολογία, ἣτις πλεῖστα ὀνόματα ἐλληνικῶν ὀρέων, ποταμῶν καὶ πόλεων καὶ τὰ περιδοξὰ Παρνασσὸς καὶ Ὑμηττὸς καὶ Βριλησσὸς καὶ Προβάλινθος, Κόρινθος καὶ Ἀμφισσα, Ζάκυνθος καὶ πολλὰ ἄλλα ἀνάγει εἰς τὸ ξένον ὅπως διόλου ἰδίωμα τῶν πρὸ τῶν Ἑλλήνων ὑπαρξάντων κατοίκων τῆς χώρας. Οἱ Ἑλληνες λοιπὸν οὗτοι ἦλθον εἰς τὴν Ἑλλάδα φέροντες ἱκανὰ στοιχεῖα πολιτισμοῦ καὶ εἰδικῶς τέχνην τινὰ ἀνεπτυγμένην, τῆς ὁποίας μάλιστα πρόδηλος κατέστη καὶ ἡ συγγένεια πρὸς τὴν κεραμικὴν τῶν περὶ τὸν Δούναβιν καὶ τὰ Καρπάθια χωρῶν, ἐξ ὧν καὶ κατῆλθον τὸ πρῶτον οὗτοι, ἀφ' οὗ προηγουμένως ἤδη ἐν Ἀσίᾳ ἀπεσχίσθησαν τοῦ μεγάλου Ἰνδοευρωπαϊκοῦ κλάδου καὶ μετὰ τῶν συγγενῶν Ἰλλυριῶν καὶ Θρακῶν κατέλαβον τὴν χερσόνησον τοῦ Αἴμου.

Ἄν αἱ αὐταὶ φυλαὶ μετὰ τινὰς αἰῶνας ἀνέπτυξαν ἀφ' ἑαυτῶν τὸν πολιτισμὸν ἐκεῖνον, ὅστις ἐκπροσωπεῖται ὑπὸ τῶν προμυκηναϊκῶν ἀγγείων καὶ κτισμάτων, δὲν δυνάμεθα νὰ γνωρίζωμεν. Ἀλλὰ πιθανῶς μεγάλη καὶ ἰσχυρὰ φυλὴ ἐλληνικὴ, ἢ τῶν Μινυῶν, ἣτις ἀναμφιδόλως ἐδέσποσε τῆς χώρας εἰς τοὺς μετὰ ταῦτα μέχρι τῶν μυκηναϊκῶν καὶ τῆς δωρικῆς μετανα

στάσεως χρόνους, πρέπει νὰ εἶναι ἐκεῖνη, εἰς ἣν χρεωστεῖται ὅλη ἡ ῥηθεῖσα ἀνάπτυξις.

Ἡ φυλὴ αὕτη ἴσως ἀνέπτυξε μόνη τὴν τέχνην τῆς καὶ τὸν πολιτισμὸν, ἴσως ἐδέχθη καὶ ἔξωθεν ἐπιδράσεις. Τοῦτο τὸ δεύτερον πρέπει νὰ θεωρηθῇ βεβαιότερον. Διότι ναὶ μὲν τὸ χαρακτηριστικὸν τῶν ἀγγείων τῆς προμυκηναϊκῆς ἐποχῆς γάνωμα εἶχε τὸ πρῶτόν του στάδιον ἤδη διατρέξῃ εἰς τὴν προγενεστέραν χαλκολιθικὴν, καθὼς ἀποδεικνύουν τεμάχια ἀγγείων αὐτῆς μὲ τὸ λεγόμενον πρωτόγονον γάνωμα· τοῦτο παρετήρησα καὶ εἰς τὰ εὐρήματα προϊστορικοῦ τινος τύμβου ἢ συνοικισμοῦ παρὰ τὸ Δραχμάνι, ἔτι δὲ εἰς τὴν Ἀγίαν Μαρίναν, παρετήρησαν δὲ καὶ οἱ Βαυαροὶ ἀρχαιολόγοι εἰς τὸν Ὀρχομενόν. Ἀλλ' ἢ ἐκ τῆς Κρήτης ἐπίδρασις διὰ τὴν σπουδαίαν ταύτην ἐφεύρεσιν ἴσως εἶναι μᾶλλον ἀποδεκτὴ. Οὐδὲν δὲ βεβαιότερον ἢ αἱ ζωηραὶ πάντως σχέσεις τῶν κατοίκων τῆς Βοιωτίας καὶ Φωκίδος καὶ τῶν περὶ Ἴωλκὸν τόπων πρὸς τὴν θάλασσαν καὶ τοὺς τολμηροὺς θαλασσινοὺς τῆς Κρήτης. Εἰς τὸ Μουσεῖον τοῦ Ἡρακλείου εἰς τὴν προθήκην τῶν ἀρχαιοτάτων (νεολιθικῶν) ἀγγείων τῆς Φαιστοῦ διέκρινα πρὸ τινος 14 τεμάχια δύο ἴσως ἀγγείων ἐντελῶς μὴ Κρητικῶν, προφανέστατα δὲ Χαιρωνειακῶν καὶ Φωκιῶν τοῦ εἶδους ἐκεῖνου, τὰ ὁποῖα ἐπὶ λευκοῦ ἐπιχρίσματος ἢ ἐπὶ τοῦ στιλβωμένου ὑποκιτρίνου ἢ ἐρυθρωποῦ ἐδάφους φέρουν ὠραῖον γεωμετρικὸν διάκοσμον παχέος ἐρυθροῦ στιλβοντος χρώματος. Ἄν τούτου τοῦ εἶδους εἶναι καὶ τὰ θραύσματα ἀγγείων τὰ ἐκ τῶν χρόνων τῆς πρώτης δυναστείας τῆς Αἰγύπτου (3315 πρὸ Χριστοῦ καὶ κατόπιν) παρατηρηθέντα εἰς τὴν Αἴγυπτον, εἶναι εὐκόλον νὰ ἐννοήσῃ τις, ὅτι καὶ ἄλλως εἶναι βέβαιον, πόσον ζωηρὰ ἦτο ἡ διὰ θαλάσσης ἐπικοινωνία μεταξὺ Αἰγύπτου, Κρήτης καὶ Ἑλλάδος περὶ τὸ 3000 πρὸ Χριστοῦ. Ἀγγεῖα τοῦ εἶδους τῆς Χαιρωνείας εὐρέθησαν καὶ εἰς τὴν Λευκάδα καὶ τὴν ἀντιπέραν Ἰταλίαν.

Περὶ τὸ 1400 πρὸ Χριστοῦ αἱ πολεμικαὶ ἐλληνικαὶ φυλαὶ κατέλυσαν τὸ μέγα κράτος τῶν θαλασσινῶν Κρητῶν καὶ ἐπέφεραν τὴν κατὰ μικρὸν τελείαν παρακμὴν τοῦ τὰ μέγιστα ἀνθῆσαντος πολιτισμοῦ τῶν πρόφη κατοίκων τῆς εὐδαίμονος νήσου. Ἀλλ' αἱ σχέσεις ἐκεῖναι μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Ἑτεοκρη-

τῶν, αἵτινες κατέληξαν εἰς τὴν καταστροφὴν ταύτην, σχέσεις ὅμοιαι πιθανῶς πρὸς τὰς μεταξὺ Γερμανῶν καὶ Ρωμαίων πρὸ τῆς καταλύσεως τοῦ δυτικοῦ ρωμαϊκοῦ κράτους, ἦσαν βεβαίως προγενέστεραι. Κατὰ τοὺς χρόνους τούτους, ἦτοι περὶ τὸν 15^{ον} καὶ 16^{ον} αἰῶνα πρὸ Χριστοῦ, ὅτε ἤκμασεν ὁ μυκηναϊκὸς πολιτισμὸς ἐν Ἑλλάδι ἐξ ἐπιδράσεως τῆς Κρήτης εἰς τὰς Ἀμύκλας, τὴν Πύλον, τὰς Μυκῆνας, τὸν Ὀρχομενόν, τὴν Ἰωλκόν, ἔφθασεν ἢ ἐκ τῶν κέντρων τούτων ἐπιρροή καὶ εἰς τὸ ἐσωτερικόν—ὅπως σήμερον καὶ τότε, μᾶλλον ὀπισθοδρομημένον, μᾶλλον χωρικόν καὶ ἀπλούστερον παρὰ τὰ παράλια καὶ τὰ σπουδαιότερα ἀστικά κέντρα. Ἐκ τῆς ἐποχῆς ταύτης ἔχομεν εἰς τὸ ἀνώτατον στρώμα τοῦ ἡμετέρου συνοικισμού ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλας χωρικὰς προϊστορικὰς θέσεις, ἃς ἐσημείωσα ἄλλοτε, τῆς Φωκίδος καὶ εἰς τὴν Χαιρώνειαν ἐν μέρει, τὰ πολυπληθῆ τεμάχια τῶν μυκηναϊκῶν ἀγγείων.

Ἡ ἐθνολογικὴ κατάστασις τῆς χώρας ἀπὸ τὰ 1500 περίπου καὶ πρὸς τὰ ἄνω μέχρι τοῦ τέλους τῆς 4^{ης} χιλιετηρίδος φαίνεται τοιοῦτοτρόπως διαλευκαιομένη ὅχι ὀλίγον διὰ τῶν ἐξαγομένων τῶν ἀνασκαφῶν. Καὶ τὰ διδόμενα πάντα τείνουν νὰ διαφωτίσουν τὴν πολιτιστικὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἑλληνικῆς χώρας μέχρις ἐνὸς χρονικοῦ ὀρίου, τὴν ἀρχὴν περίπου τῆς τρίτης χιλιετηρίδος—περὶ τὸ 3000 πρὸ Χριστοῦ—, τὸ ὅποσον ἀσφαλῶς δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς ἡ ἀρχὴ τῆς μέχρι σήμερον ἐν συνεχείᾳ ἀδιασπᾶστω διηκούσης ἀναπτύξεως τῆς πολιτισμένης ἀνθρωπότητος.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΩΤΗΡΙΑΔΗΣ

ΥΠΕΡΑΝΘΡΩΠΟΓΟΝΙΑ

ΥΠΟ JOHN FRANKLIN BOBBITT

Ἐὰν ἐν τῇ καταβολῇ τοῦ τὸ παιδίον καταστρώννυται ἀρτίως, ἐὰν ἐκδλαστώνῃ ἐκ στελέχους σωματικῶς καὶ πνευματικῶς ὑγιούς, ἐὰν κατέχη ἐν αὐτῇ τῇ ἀρχῇ δυνάμει ὑπέροχα δῶρα τῆς Φύσεως, τὸ πρόβλημα τῆς ἀναπτύξεως αὐτοῦ εἶναι σχεδὸν λελυμένον πολὺ πρὸ τῆς ἐμφανίσεως αὐτοῦ εἰς τὸν κόσμον. Τοιοῦτον παιδίον εὐκόλως προστατεύεται κατὰ τῶν ἐχθρικών ἐπιρροῶν καὶ ἀνταποκρίνεται εὐπειθῶς καὶ πλουσίως εἰς τὰς θετικὰς ἐπιδράσεις τῆς Παιδείσεως.

Ἐὰν ἐξ ἐτέρου τὸ παιδίον φθείρεται ἐν αὐτῇ τῇ ἀρχικῇ του κατασκευῇ, ἐὰν ἐκπηδᾷ ἐκ σκωληκοβρώτου κορμοῦ, ἐὰν ἐν τῷ θεμελιώδει σχεδίῳ τῆς ὑποστάσεώς του ἀναταράσσεται καὶ συγχέεται ὁ προγονισμὸς αὐτοῦ, τὸ πρόβλημα τῆς σωματικῶς καὶ πνευματικῶς ἐρρύθμου αὐτοῦ ἐξελιξέως καθίσταται ἄλυτον πολὺ πρὶν ἢ τοῦτο ἴδῃ τὸν κόσμον. Τοιοῦτον παιδίον δυσκόλως προστατεύεται κατὰ τῶν ἀντιξῶν ἐπιρροῶν καὶ μένει μέχρι τέλους ἡλιθιωδῶς βωδὸν εἰς τὴν μορφωτικὴν ἐπίδρασιν τῶν παραγόντων τῆς Παιδείσεως.

Ἐὰν ἦτο εἰς ἡμᾶς δυνατόν νὰ ἐπιλέξωμεν τοὺς γονεῖς τῆς ἐπερχομένης γενεᾶς, ἢ δ' ἐπιλογῇ αὕτη διενηργεῖτο μετὰ τοιαύτης περινοίας καὶ ἀνελαμβάνετο μετὰ τοιαύτης καλῆς θελήσεως, ὥστε μόνον τέκνα ἐξ ὑγιῶν καὶ εὐρώστων γονέων νὰ ἐγενῶντο, τὰ δυσκολώτατα ἡμῶν προβλήματα περὶ τῆς ἀγωγῆς τῶν παιδῶν θὰ ἐλύοντο, τὰ πλεῖστα τῶν λυμαινομένων τὴν ἀνθρωπότητα κακῶν ἤθελον φυγαδευθῆ, τὸ δὲ γένος ἤθελε μετεωρισθῆ εἰς ὑψηλοτέρους ὀρίζοντας ἐν τῷ ταξιδίῳ αὐτοῦ πρὸς τὰ Βασιλῆα τοῦ Ὑπερανθρώπου.

Ὁ βοτανικὸς διὰ τῶν ἐν τῇ κήπῳ του πειραμάτων ἀποδεικνύει ὅτι δι' ἐπιμελοῦς ἐπιλογῆς τῆς πατρότητος τῶν δένδρων του δύναται μετὰ τινὰς γενεὰς νὰ μεταμορφώσῃ ταῦτα σχεδὸν

εἰς ὅτι δῆποτε οὗτος ἤθελε θελήσῃ εἶδος. Οὕτω δὲ παραλαμ-
βάνων οὗτος ὀζώδεις καὶ εὐτελεῖς κορμούς ἀγρίων δένδρων δι'
ἐπιμελοῦς ἐπιλογῆς τῶν ἐπ' αὐτῶν ἐγκεντριζομένων εἰδῶν
παράγει ἐκ τούτων νέα καὶ θαυμάσια πλάσματα ἐξ ἴσου ὠφέ-
λιμα καὶ ὠραία.

Ἄφ' οὗτου ὁ ἄνθρωπος ἐγένετο ἄνθρωπος, πάντοτε οὗτος
ὠνειρεύθη μίαν ιδεώδη πολιτείαν ἐπὶ τῆς Γῆς, πρὸς ἣν διηνε-
κῶς προσηγατολίζετο, μίαν Οὐτοπίαν, μίαν Χιλιετηρίδα τῆς
Ἀποκαλύψεως, μίαν Πλατωνικὴν Πολιτείαν, ἐνθα πάντες οἱ
ἄνθρωποι θὰ ἦσαν καλοὶ καγαθοί. Καὶ ὅμως ὅπουδῆποτε ὁ
ἄνθρωπος ἐπεχείρησε νὰ θέσῃ τὰς βάσεις πολιτισμοῦ πρὸς
πραγμάτωσιν τῆς ιδεώδους του πολιτείας ἐν Αἰγύπτῳ ἢ ἐν Ἑλ-
λάδι ἢ ἐν Καρχηδόνι ἢ ἐν Ῥώμῃ ὑπέστη διηνεκεῖς ἤττας.
Κατὰ κανόνα ἡ Πολιτεία αὐτοῦ καταρρέει καὶ ἀφανίζεται.
Πάντοτε ὑπῆρξαν ἀόρατοί τινες ἐπιβουλευόμενοι τὸ ἔργον του
ἐπιρροαί, τὰς ὁποίας οὗτος ἀπέτυχε νὰ διίδῃ καὶ προλάβῃ.

Σὺν τῇ προαγωγῇ ὅμως τῆς βιολογικῆς ἐπιστήμης ἀνεκαλύ-
φθη οὐ μόνον τὸ μυστήριον τοῦ μαρασμοῦ τοῦ πολιτισμοῦ τού-
του, ἀλλὰ καὶ τὸ κατ' αὐτοῦ ἀντιδραστικὸν φάρμακον ἐφ' ὅσον
τοῦλάχιστον ἐξαρτᾶται ἐξ ἡμῶν. Ὁ διαβρωτικὸς οὗτος σάραξ
τῶν κοινωνιῶν ἦτο κατ' ἀρχὴν βιολογικὸς τὸ κατ' αὐτόν, ἔδει
λοιπὸν καὶ τὸ κατ' αὐτοῦ ἀντιδραστικὸν νὰ εἶναι ὡσαύτως βιο-
λογικόν. Εἶναι δὲ τοῦτο αὐτὴ ἡ ὑπὸ τοῦ βοτανικοῦ ἐφαρμοζο-
μένη ἀπλή φυτοτεχνικὴ μέθοδος εἰς τὰς θαυμασίας αὐτοῦ φυ-
τικὰς διασταυρώσεις.

Διότι πᾶσα ἡ ζωὴ βλάστανει ἐξ ἑνὸς ἀπλοῦ στελέχους. Ἐπο-
μένως οἶα εἶναι ἡ πατρότης τοιαῦτα θὰ εἶναι καὶ τὰ ἔκγονα
αὐτῆς. Ἐὰν ἡ ἐπερχομένη γενεὰ ὀφείλῃ νὰ εἶναι ὑπερτέρα τῆς
παρούσης, ἢ κατὰ μέσον ὄρον πατρότης αὐτῆς δέον νὰ εἶναι
ὑπερτέρα ἢ ἡ κατὰ μέσον ὄρον πατρότης ἡμῶν. Ὁ νόμος
οὗτος εἶναι θεμελιώδης, ἀναπόδραστος οὐδὲ δύναται τις νὰ τὸν
ἀκυρώσῃ, ἢ νὰ τὸν παραβῇ. Δυνατὸν νὰ προτιμῶμεν νὰ
κλείωμεν τοὺς ὀφθαλμούς ἡμῶν πρὸς τὸν νόμον τοῦτον διὰ τὸ
δύσκολον τῆς ἐφαρμογῆς αὐτοῦ· δυνατὸν νὰ προτιμῶμεν νὰ πι-
στεύωμεν εἰς τὸ εὐπλάστον τοῦ ἀνθρώπου, ἐπειδὴ τοῦτο εἶναι
σύμφωνον πρὸς τὸν πόθον μας. Δυνατὸν νὰ εὐρίσκωμεν εὐάρε-

στον τὴν ἐπάνοδον ἡμῶν εἰς τὴν πίστιν ὅτι οἱ ἀγαθοὶ σκοποὶ
οὐδέποτε ἀποτυγχάνουσι. Πάντα ταῦτα εἶναι μᾶλλον τερπνά,
ἐὰν σκοπὸς ἡμῶν εἶναι ἡ τέρψις. Ἐὰν ὅμως σκοπὸς ἡμῶν εἶναι
ἡ βελτίωσις τοῦ κοινωνικοῦ στελέχους, ὁ βιολογικὸς νόμος
δέον νὰ ἐφαρμοσθῇ αὐστηρῶς, ἀνεξαρτήτως τῶν προσωπι-
κῶν πόθων.

Εἶναι εὐκόλον νὰ ἐννοήσῃ πᾶς τις τὸν σκοπὸν τῆς Ὑπεραν-
θροπογονίας, τῆς νεωστὶ ἀνατειλάσης ταύτης ἐπιστήμης, ἣτις
ζητεῖ νὰ βελτιώσῃ τὸ ἐν τῇ καταβολῇ ποιὸν τοῦ ἀνθρωπίνου
γένους. Εἶναι εὐκόλον νὰ διίδῃ τις τὰ πρακτικὰ ὀφέλη, ἅτινα
θὰ προέλθωσιν ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν ἀρχῶν αὐτῆς, ἀλλὰ δὲν
εἶναι παντάπασιν εὐκόλον νὰ ἐξεύρῃ τὸν τρόπον τῆς ἐφαρ-
μογῆς αὐτῆς.

Μέχρι πρὸ μικροῦ ὑπετίθετο ὅτι αἱ ἀντιδράσεις εἰς τὰς δω-
ρεὰς τοῦ προγονισμοῦ δὲν ἦσαν μεγάλαι καὶ ὅτι αὗται δὲν ἦσαν
εἰμὴ μικροὶ τινες παράγοντες εἰς τὸν καθορισμὸν τῶν διαφορῶν
προορισμῶν τῶν ἀνθρώπων. Καὶ ἦτο παραδεδεγμένος βαθμὸς
τις εὐπλάστου ἱκανὸς νὰ ὑπερνικήσῃ τὰς ἀντιδράσεις τοῦ προ-
γονισμοῦ. Ἰπὸ τοὺς ὄρους δὲ τούτους ἦτο φυσικώτατον οἱ ἄν-
θρωποι νὰ προτιμῶσιν ὡς μέσον εὐκολώτερον τὴν ἰσοπέδωσιν
τῆς ἀνθρωπότητος διὰ τοῦ εὐπλάστου μᾶλλον ἢ τὴν ἰσοπέδωσιν
τοῦ προγονισμοῦ αὐτῆς. Φυσικώτατον ἄρα τυγχάνει αἱ πλείσται
τῶν παιδαγωγικῶν συγγραφῶν νὰ βασιζῶνται ἐπὶ τοῦ εὐπλά-
στου τοῦ ἀτόμου ἐλάχισται δὲ—δύο ἢ τρεῖς—νὰ ἀπευθύνωνται
κατ' εὐθείαν εἰς τὰς κληρονομικὰς ιδιότητες τοῦ ἀνθρώπου.

Σήμερον ὅμως αἱ περὶ κληρονομικῶν ιδιοτήτων διδασκαλίαι
δὲν εἶναι οἶα ἦσαν. Σήμερον ἀγόμεθα εἰς τὸ συμπέρασμα νὰ
παραδεχθῶμεν ὅτι ἡ κληρονομικότης ἐπικρατεῖ εἰς τοὺς χαρα-
κτῆρας τῶν ἀνθρώπων. Ἡ δὲ ἀνθρωπίνη εὐπλαστότης δὲν εἶναι
ὅσον ὑπετίθετο μεγάλη. Τὸ παιδίον δὲν δύναται νὰ διαμορφωθῇ
κατὰ τὴν θέλησιν ἡμῶν. Τὸ κατὰ τὴν καταβολὴν καταστρω-
νόμενον σχέδιον τοῦ παιδίου εἶναι τὸ μόνον, ὅπερ ἐν τῇ πραγμα-
τικότητι δύναται νὰ ἐκτελεσθῇ. Τὸ ἔργον εἶναι μόνον ἐκτετελε-
σμένον ἀντίτυπον τοῦ δυνάμει. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι τὸ δυνάμει
χαράσσεται ἐν μεγάλαις γραμμαῖς, ἐπιτρεπομένης οὕτω μέχρι
βαθμοῦ τινος τῆς προσαρμογῆς· καὶ μέχρι μὲν τοῦ σημείου

τούτου τὸ ἄτομον εἶναι εὐπλαστον. Ἀλλὰ πρόσφατοι στατιστικαὶ τῆς κληρονομικότητος δεικνύουσιν ὅτι ἡ δυνατὴ παρέκκλισις δὲν εἶναι τόσον μεγάλη εἰμὴ πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῆς ἀποτυχίας καὶ καταστροφῆς. Ἐὖρον τ. ἔ. δυνατὸν νὰ ὑποβιβασθῇ κάτωθεν τοῦ δυνατοῦ οὐδέποτε ὅμως καὶ νὰ ὑπερῶσθαι τοῦτο.

Ἐὰν ἡ πατρότης τῆς μελλούσης γενεᾶς τῆς χώρας ἡμῶν εἶναι κατὰ μέσον ὄρον πενεστέρα ἢ ἡ κατὰ μέσον ὄρον πατρότης ἡμῶν, τότε τὰ κατὰ μέσον ὄρον προτερήματα τῆς μελλούσης συγκομιδῆς θὰ εἶναι κατώτερα τῶν σημερινῶν. Τοῦτο δὲ εἰς τοὺς παιδαγωγικοὺς καὶ φιλανθρωπιστὰς σημαίνει πενεστέραν τὴν πρώτην βλῆν, μεθ' ἧς οὗτοι ἀσχολοῦνται, καὶ αὐξήσιν τῶν ἐκπαιδευτικῶν δυσκολιῶν, αἵτινες ἐπὶ τοῦ παρόντος εἶναι ἀρκούντως ἀποπλανητικά.

Δὲν εἶναι δυνατὸν ἐν τῷ περιορισμένῳ τούτῳ χώρῳ ἡμῶν νὰ παραθέσωμεν τὰς ἀναγκαίας στατιστικάς. Ἀλλ' ἐκ γενικῶν παρατηρήσεων γνωρίζομεν ὅτι αἱ οἰκογένειαι τῆς καλλιτέρας κοινωνικῆς τάξεως εἶναι ὀλιγομελέστεραι σήμερον ἢ πρότερον. Ἰδιαιτέρως τοῦτο ἀληθεύει ἐπὶ τῶν εὐπορουσῶν, ἀξιωματούχων καὶ πεπαιδευμένων τάξεων. Εἰς τοὺς ἐπιστήμονας τῆς σήμερον ἀναλογοῦσι κατὰ μέσον ὄρον ὀλιγώτερα τῶν δύο τέκνων κατ' ἄτομον, ἐν ᾧ εἰς τὸν ἐργατικὸν πληθυσμὸν ἡ ἀναλογία αὕτη εἶναι δις μεγαλειτέρα. Οὐδὲ τὸ ἥμισυ τῶν διπλωματούχων γυναικῶν ἔρχεται εἰς γάμον· ἡ δὲ γονιμότης αὐτῶν εἶναι κατὰ μέσον ὄρον μικρότερα τοῦ ἐνός τέκνου, ἀπέναντι τῆς τρις μεγαλειτέρας γονιμότητος μεταξὺ τῶν γυναικῶν τῆς ἐργατικῆς τάξεως. Ταῦτα εἶναι πασίγνωστα γεγονότα, καίτοι ἡ μεγάλη αὐτῶν σπουδαιότης δὲν ἀναγνωρίζεται ὑπὸ πάντων. Οὕτω δὲ τὴν κορυφὴν τῆς Κοινωνίας ἀποτελοῦσιν οἱ παρέχοντες μικρὰν ἀναλογίαν πατρότητος καὶ καθ' ὅλου οἱ πεπροικισμένοι δια τῶν ὑψίστων προτερημάτων σωματικῶς, πνευματικῶς καὶ ἠθικῶς. Ἐν ᾧ τὰ κατώτερα στρώματα τῆς Κοινωνίας, παρέχοντα τὴν μεγαλειτέραν ἀναλογίαν πατρότητος, ἀποτελοῦσιν οἱ ἔστερημένοι τῶν τοιούτων προτερημάτων καὶ οἵτινες ἐν τῷ ὑπολογισμῷ ἀποτελοῦσι τὴν ῥίζαν τῆς Κοινωνίας.

Αἱ μᾶλλον πεπροικισμένοι δι' ἀνωτέρων διανοητικῶν προτερημάτων τάξεις χορηγοῦσι μικρότεραν ἀναλογίαν πατρότητος

τῆς χορηγουμένης ὑπὸ τῶν ἀμαθῶν, εὐτελῶν καὶ πενιχρῶς πεπροικισμένων διανοητικῶς τάξεων ἐν τῇ ῥίζῃ τῆς Κοινωνίας. Ἡ ἐκάνοτης ἀπόλυται ἐν αὐτῇ τῇ κορυφῇ τῆς Κοινωνίας ἀπλούστατα διότι δὲν γεννᾶται. Παρατηρεῖται δὲ προοδεύουσα ἢ ἐκπτώσις τῆς ἐκλεκτῆς γενεᾶς, ἀπλῶς διότι ἡ εὐτέλεια χορηγεῖ τὴν μεγαλειτέραν μερίδα τῆς πατρότητος. Οἷα ἡ πατρότης τοιαῦτα καὶ τὰ ἔκγονα. Ἐξ ἄλλου πολλαὶ δυνάμεις εἶναι ἐν ἐνεργείᾳ νῦν προστατεύουσαι τὰ ἀσθενέστερα καὶ πενιχρότερα κοινωνικὰ στελέχη καὶ ἐνισχύουσαι ταῦτα εἰς τὴν ἀπόκτησιν πολυμελεστέρων οἰκογενειῶν ἢ κατὰ τοὺς παρελθόντας χρόνους. Τὴν σήμερον ἡ Ἰατρικὴ Ἐπιστήμη, ἡ Ὑγιεινὴ καὶ ἡ Ὑγιονομία διατηροῦσιν ἐν ζωῇ πλήθη ἀσθενικῶν ὑπάρξεων, αἵτινες εἰς ἀρχαιοτέρας περιόδους ἀπεκαθαίροντο ὑπὸ τῶν δυσμενῶν συνθηκῶν τοῦ βίου. Οὕτω δὲ σήμερον διατηροῦνται ἐν τῇ ζωῇ ἐλαττωματικοὶ τοὺς πνεύμονας, ἐλαττωματικοὶ τοὺς μῦς, ἐλαττωματικοὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὰ ὦτα, ἐλαττωματικοὶ τὴν διάνοιαν, ἐλαττωματικοὶ τὴν θέλησιν, ἐλαττωματικότης γενικὴ καὶ ἐν ταῖς λεπτομερείαις, καὶ ἐπιτρέπεται εἰς τὴν χορείαν ταύτην ἢ ἀναπαραγωγὴ τῆς ἐν τῇ κληρονομικότητι, προξενούσα τὴν μόλυνσιν τῆς μελλούσης γενεᾶς.

Ἐὰ ἡμέτερα σχολεῖα καὶ φιλανθρωπικὰ ἰδρύματα χορηγοῦσι δικανίκια εἰς τοὺς ἐλαττωματικοὺς κατὰ τε τὴν διάνοιαν καὶ τὰ ἦθη, νοσηλεύουσιν αὐτοὺς καὶ περιθάλλουσι διὰ παντὸς δυνατοῦ τρόπου, βοηθοῦντα αὐτοὺς εἰς τὴν οἰκονομικὴν ἀνεξαρτησίαν, εἰς τὴν οἰκογενειακὴν ζωὴν καὶ οὕτω συντελοῦσιν εἰς τὴν μόλυνσιν τῶν ρείθρων τοῦ Προγονισμοῦ, αἵτινα πάντες ἀνομολογοῦσιν ὅτι τὴν σήμερον εἶναι ἀρκούντως τεθλωμένα.

Οὕτω δὲ ἔχομεν δύο ἐπιβλαβεῖς δυνάμεις ἐν ἐνεργείᾳ. Ἐὐνότερον καὶ εὐγενέστερον στῶμα τῆς κοινωνίας διηνεκῶς φθειρόμενον, πτωχότερον δὲ καὶ εὐτελέστερον ἀντ' αὐτοῦ προστιθέμενον εἰς τὴν ῥίζαν αὐτῆς. Διηνεκῆς ἀποξήρασις τῶν ὑψίστων καὶ τῶν διαυγεστάτων πηγῶν τοῦ ρείθρου τῆς κληρονομικότητος καὶ πλημμυρὶς τῶν βορβορωδῶν καὶ δυσωδῶν ρευμάτων αὐτῆς.

Καὶ νῦν ἀπὸ τῶν παρατηρήσεων τούτων τοῦ παρόντος ἄς ἀναδράμωμεν ἀνὰ τὸ παρελθὸν καὶ ἄς ἐπισκοπήσωμεν πρὸς

στιγμήν τήν ἐξέλιξιν ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἀποστάσεως, ὥστε τὸ θέμα ἡμῶν νὰ ἐξετασθῇ ἐν τῇ εὐρυτάτῃ ἱστορικῇ αὐτοῦ ἀπόψει.

Κατὰ τὴν προϊστορικὴν ἐποχὴν τοῦ ἀνθρώπου, ὁπότε οὗτος δι' αἱματηρῶν ἀγῶνων ἐκέρδαινε τὰς ιδιότητες, αἵτινες ἀνύψωσαν αὐτὸν πολὺ ὑπὲρ ἄνω τοῦ κτήνους, αἱ δύο προεκτεθεῖσαι ἐπιβλαβεῖς δυνάμεις δὲν ὑφίσταντο ἐν μεγάλῳ βαθμῷ. Διηνεκῆς πόλεμος ἐσήμαινε καὶ διηνεκῆ ἀραίωσιν τῶν τάξεων τῶν μαχομένων. Ἡ συνέχεια τῆς ὑπάρξεως τῆς φυλῆς προὔπεθετε νέας ἐνισχύσεις, πλουσίαν γονιμότητα. Αὗται δὲ ἐξεπήδων πολυαριθμότητα ἐκ τῶν ῥωμαλεωτάτων καὶ γενναιοτάτων χαρακτήρων, καθ' ὅτι οὗτοι μόνον ὑπὸ τὰς ἀγρίας ταύτας συνθήκας ἠδύναντο νὰ εὕρωσι κατοικίαν, προστασίαν καὶ περίθαλψιν. Οὐχ ἦντιον καὶ ὑπὸ αὐτοῦς ἔτι τοὺς ὄρους ἐτελεῖτο ἀκρωτηριασμός τις ἐν τῇ κορυφῇ τῆς κοινωνίας. Οἱ φιλοδοξοτάτοι καὶ οἱ μαχιμώτατοι ἦσαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οἱ ἐνασχολούμενοι εἰς τοὺς ἀνεμοστροβίλους τῶν μαχῶν, οἱ οὐδεμίαν προσοχὴν δίδοντες εἰς τὸν οἰκογενειακὸν βίον, οἱ ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν ἔτοιμοι νὰ πέσωσιν εἰς τὴν φθορὰν πρὶν ἢ προφθάσῃ καὶ χρωματίσῃ διὰ τῶν προτερημάτων των τὸν βῆμα τῆς κληρονομικότητος. Καθ' ὅλου ὅμως εἰπεῖν τὰς πλείστας νέας ἐνισχύσεις εἰς τὴν ἐφηβικὴν ἡλικίαν παρεῖχον οἱ ῥωμαλεώτατοι καὶ οἱ ἀριστοί. Ὁ ἐν τῇ κορυφῇ τῆς κοινωνίας ἀκρωτηριασμός δὲν ἦτο μέγας.

Ἐξ ἑτέρου δὲ ἡ μανία τοῦ περὶ ὑπάρξεως ἀγῶνος διετήρει τὸ γένος ἐν τῇ βίξῃ καλῶς ἀποκαθαρμένον. Ἦν δὲ τέκνα τῆς ἀσθενοῦς πατρότητος, ἀκόμη καὶ ἂν ταῦτα ἠδύναντο μέχρι ὀριμότητος ὑπὸ τὴν προστασίαν ἰσχυροτέρων βραχιόνων, ἐμελλόν φυσικῶς πρῶτα νὰ πέσωσιν ἐν τῷ ἀγῶνι πρὶν ἢ ταῦτα δυναθῶσι νὰ μίξωσι τὰς ἐλαττωματικὰς τῶν ιδιοτήτων μετὰ τοῦ βίου τῆς κληρονομικότητος.

Οὕτω λοιπὸν κατὰ τοὺς προϊστορικοὺς τούτους χρόνους τὸ αἷμα διετηρεῖτο εὐγενές καὶ ἀσπίλον ὡς αἱ διαυγεῖς πηγαὶ τῶν ὄρεων. Δυνατὸν τις νὰ μὴ ἀποθαυμάξῃ τὰς τραχείας συνθήκας τῆς ἀγρίας ζωῆς τῶν προπατόρων ἡμῶν ἐντὸς τῶν πυκνῶν δασῶν, οὐχ ἦντιον δέον νὰ θαυμάσῃ τὴν ἀγνότητα τοῦ αἵματος αὐτῶν, τὴν πνευματικὴν ὑγείαν καὶ τὴν ῥωμαλεότητα αὐτῶν.

Οὗτοι ἀπήρτιζον ἀρτίου προγονισμοῦ φυλὴν καὶ κεκαθαρμένην τελείως.

Κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους τοῦ Μεσαίωνα ἀνευρίσκομεν τὸν ἡμιπολιτισμόν. Ἡ κοινωνία ἐμφανίζεται διακεκριμένη εἰς τάξεις, εἰς τοὺς εὐγενεῖς, τοὺς ἐλευθέρους καὶ τοὺς δούλους. Αἱ διακρίσεις αὗται εἶναι μὲν καθαρῶς κοινωνικαί, ἀλλ' οὐδέποτε θὰ ἐλάμβανον ὑπόστασιν, ἐὰν δὲν ὑπῆρχον ἄνθρωποι κατέχοντες ἐκ γενετῆς διαφόρους βαθμοὺς ὑπεροχῆς. Ἡ μέση τάξις τῶν ἐλευθέρων κατήρχετο κατ' εὐθείαν ἀπὸ τοῦ ἀρχικοῦ ἀγρίου στελέχους. Οἱ ἀριστοὶ καὶ ῥωμαλεώτατοι μετεωρίσθησαν ὑπὲρ ἄνω τοῦ στελέχους τούτου καὶ ἀπετέλεσαν τὸν αἰθέρα, οἱ δὲ ἀσθενέστεροι κατέπιπτον, ἵνα σχηματίσῃ τὸ ἕζημα τῆς πρότερον μὴ ὑπαρχούσης τάξεως τῶν δούλων.

Καὶ εἰς αὐτὴν δὲ τὴν διάκρισιν τῆς κοινωνίας παρατηροῦμεν τὴν ἐναρξίν τῆς βλάβης αὐτῆς. Ἡ ἀνωτέρα τάξις αὐτῆς ἦτο οὐ μόνον κοινωνικῶς, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς ἰθαγενείας τοῦ αἵματος ἢ ἀρίστη τῆς φυλῆς. Καὶ ἐν τούτοις εἶναι γεγονός καλῶς βεβαιωμένον, κυρωθὲν ὑπὸ πολλῶν στατιστικῶν ἀποδείξεων, ὅτι ἡ ἀριστοκρατία διηνεκῶς ἀποθνήσκει ἐν τῇ κορυφῇ αὐτῆς καὶ ὅτι διηνεκῶς ἀντλεῖ αὕτη δυνάμεις νέας κάτωθεν ἐκ τῆς μέσης τάξεως. Ἡ μέση τάξις ἦτο ἐκείνη, ἣτις προήχθη εἰς ἀριστοκρατίαν καὶ ἐκεῖθεν ἐξώσθη εἰς τὴν ἀφάνειαν, ὅταν ἦλθεν ἡ σειρά της.

Οὕτως ἡ ἀνωτάτη ἀριστοκρατία ἐνεργεῖ ὡς ἐπιλεκτικὸς κοινωνικὸς σπόγγος, ὅστις συνεχῶς ἀπορροφᾷ τὸ ἄνθος τῆς μέσης τάξεως καὶ ἐξατμίζει τοῦτο τελείως καταλείπων τὰς πυκνάς καὶ ἀχρήστους οὐσίας. Ἡ ἀποφίλωσις λοιπὸν τῶν φερόντων τὰ πνευματικὰ δῶρα τῆς φύσεως ἐπιτελουμένη ἐν τῇ κορυφῇ ἀπέδαινε αὐτῶν δυνάμεις φθάνουσα μέχρι αὐτοῦ τοῦ πυθμένου τῆς κοινωνίας. Διότι ὅπουδῆποτε προέβαλλεν ὑπεροχὴ τις, καὶ μεταξὺ ἔτι αὐτῶν τῶν δούλων, ἀπερροφᾶτο ὑπὸ τῆς μέσης τάξεως, ἐὰν δ' αὕτη ἦτο ἐξοχότης, καὶ ὑπὸ τῆς ἀνωτάτης τάξεως, ἵνα ἐκεῖ ἀναμείνη τὴν σειρὰν τοῦ μοιραίου ὀλέθρου της.

Ἐξ ἄλλου ὁ προβαίνων πολιτισμός δὲν ὠκνησέ νὰ προστατεύσῃ τὴν νέαν ταύτην κοινωνικὴν τάξιν τῶν πληθείων καὶ δούλων. Πανταχοῦ κατεβλήθησαν αἱ δέουσαι προσπάθειαι,

ἕνα ὁ πόλεμος ἐντοπισθῆ μεταξὺ τῶν πολεμικῶν τάξεων καὶ προστατευθῶσιν ὅσον ἦτο δυνατόν τὰ εἰρηνικὰ ἐπαγγέλματα τῆς γεωργίας, τῆς βιομηχανίας καὶ τοῦ ἐμπορίου. Οὕτω δὲ αἱ ἀσθενέστεραι τάξεις, αἵτινες κατ' οὐδένα τρόπον θὰ ἐπέζων εἰς τοὺς ἀρχαιοτέρους αἰῶνας, διετηρήθησαν καὶ ἐπετρέπη αὐταῖς νὰ ἀναμιξῶσι τὰς ιδιότητας αὐτῶν εἰς τὸ κοινὸν βέλθρον τῆς κοινωνίας πρὸς μόλυνσιν τοῦ ὅλου.

Ἐκ τούτων καταφαίνεται πῶς ἀπλή κοινωνικὴ διάκρισις, ὡς ἐκείνη τοῦ Μεσαίωνα, κατέληξε νὰ ἀποξηραίνῃ τὸ διαυγέστατον καὶ ἀριστον ἐκχύλισμα τῆς φυλῆς καὶ νὰ ἀναπληροῖ τὰ παραγόμενα κενὰ διὰ τῆς προσθήκης εἰς τὴν βίζαν αὐτῆς ὑλικοῦ πενιχροῦ καὶ εὐτελεστάτου. Τὸ μόνον δυνατόν ἀποτέλεσμα τούτου ἦτο βαθμὸς τις χείροτερεύσεως τῆς Φυλῆς.

Ἄλλ' ὑπῆρχε κατώτερόν τι ὄριον, κάτωθεν τοῦ ὁποίου ἦτο ἀδύνατον νὰ προχωρήσῃ ἡ ἐξεργασία αὕτη. Καίτοι αἱ συνθήκαι τοῦ βίου ἦσαν εὐκολώτεραι ἢ κατὰ τοὺς πρωτογενεῖς χρόνους, οὐχ ἦττον ἦσαν εἰσέτι σκληραί. Καίτοι μεγάλαι κατεβλήθησαν προσπάθειαι, ἕνα προστατευθῶσιν αἱ μὴ πολεμικαὶ τάξεις, ἐν τούτοις ὁ πέλεκυς ἐπιπτε βαρὺς ἐφ' ὅλων τῶν κοινωνικῶν τάξεων. Ἐπὶ πλέον δὲ ἡ ἀνθρωπότης ἀπέζη κυρίως ἐκ τοῦ κόπου τῶν χειρῶν τῶν ἀνθρώπων. Δὲν ἐγνώριζεν εἰσέτι αὕτη νὰ μετατρέπη τὰς ἐν τῇ φύσει ὑπαρχούσας δυνάμεις, αἵαι ἐν τῷ ἀνθρακι, ἐν τῷ ἀνέμῳ καὶ τῷ ὕδατι, εἰς ἔργον διὰ τῶν πονοσωστικῶν μηχανῶν. Ἡ Ἰατρικὴ καὶ Ἰγυεινὴ δὲν εἶχον ἀναπτυχθῆ, οὕτω δὲ τὸ γένος δὲν ἐπροστατεύετο ἐπαρκῶς κατὰ τῶν βροτολοιγῶν ἀσθενειῶν, αἵτινες ἐπέπιπτον εἰδικῶς βαρεῖται ἐπὶ τῶν ἀσθενεστέρων ὄντων. Ἡ φυλὴ διετηρεῖτο ἐπαρκῶς βοτανισμένη ἂν καὶ οὐχὶ τόσοσιν τελείως, ὅσον κατὰ τὴν βάρβαρον ἐποχὴν.

Φαίνεται δὲ ὅτι μόνον ἡ μέση τάξις ἦτο ἡ μάλλον δυναμένη καὶ θέλουσα νὰ ἀναπτύξῃ μεγάλας οἰκογενεῖας μέχρις ὠριμότητος. Ἡ ἀνωτάτη τάξις δὲν ἠθέλεν ἡ δὲ κατωτάτη δὲν ἠδύνατο.

Ὡστε παρατηροῦμεν μετατόπισιν εἰς τὸ ποιὸν τῆς πατρότητος. Κατὰ τοὺς πρωτογενεῖς χρόνους αὕτη εἶναι ἡ ἀρίστη καὶ ῥωμαλεωτάτη, ἐν ᾧ εἰς τοὺς ἡμιπεπολιτισμένους χρόνους τοῦ

Μεσαίωνα μεταπίπτει αὕτη εἰς τὴν μέσην τάξιν. Τὸ δὲ ποιὸν τῆς πατρότητος προσδιορίζει τὸ ποιὸν τῆς ἐπερχομένης γενεᾶς. Ἡ μέση τάξις ἦτο καλὴ, ἀλλ' οὐχὶ τόσοσιν ὅσον ἡ ἀριστοκρατία.

Νῦν καταβαίνοντες μέχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν εὐρίσκωμεν ὅτι ἡ φυλὴ ἡμῶν γιγαντιαίοις βήμασι χωρεῖ πρὸς τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν. Ἡ κοινωνία ἔχει διακριθῆ εἰς περισσοτέρας τάξεις. Ἄντι τῆς μιᾶς ἀριστοκρατίας ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἔχομεν σήμερον δωδεκάδα ἀριστοκρατιῶν. Ἡ ἀριστοκρατία τῆς καταγωγῆς, ἡ ἀριστοκρατία τοῦ πλοῦτου, αἱ ποικίλαι ἀριστοκρατίαι τῆς παιδείας, τῶν τεχνῶν καὶ τῆς θρησκείας. Ἡ μέση τάξις ὡσαύτως διεκρίθη εἰς ἀνωτέραν, μέσην καὶ κατωτέραν. Καὶ αὕτη δὲ ἡ κατωτέρα κοινωνικὴ τάξις κατέρχεται νῦν διαφόρους βαθμίδας κατωτέρω ἢ κατὰ τὴν ἡμιβάρβαρον ἐποχὴν τοῦ Μεσαίωνα.

Ἄντι δὲ τῆς μιᾶς ἀριστοκρατίας βραδέως ἀποξηραίνουσας ἐν εἶδος ὑπεροχῆς ἢ ἀξίας, ὑπάρχουσι νῦν πολλαὶ ἀριστοκρατίαι ἀποξηραίνουσαι πάντα τὰ εἶδη τῆς ἱκανότητος. Καὶ τοῦτο δὲν ἀληθεύει μόνον περὶ τοῦ ἀνωτάτου κοινωνικοῦ στρώματος, ἀλλὰ τὸ ἀποφιλωτικὸν τοῦτο ἔργον ἤρξατο τῆς λεηλασίας του καὶ ἐν τῇ μέσῃ τάξει. Ἡ ἀγαμία εἶναι κοινοτέρα ἐν τῇ μέσῃ τάξει τὴν σήμερον ἢ πρότερον, αἱ οἰκογένειαι αὐτῆς εἶναι ὀλιγαριθμότεραι καὶ ἐπὶ πλέον ταχύτερον ἐξαφανίζονται.

Ὅπου ἡ ἐπιστημονικὴ μόρφωσις βελτιοῦται καὶ αἱ συνθήκαι τοῦ βίου καθίστανται εὐκολώτεραι, αἱ οἰκογένειαι βαίνουσιν ἐλαττούμεναι. Ἡ ἐκπαίδευσις, τὰ συγγράμματα, τὰ περιοδικὰ καὶ ἐν γένει ὁ κοινωνικὸς ὀργανισμὸς τῶν σημερινῶν χρόνων ἔχουσιν ἐμβάλη εἰς τὴν διάνοιαν τοῦ ἀνθρώπου κυριολεκτικῶς πυρκαϊάν, ἡ δὲ χρησιμοποίησις τῶν δυνάμεων τῆς φύσεως ἐν τῇ βιομηχανίᾳ κατέστησε τὰς χεῖρας του ἐλευθέρως μέχρις αὐτοῦ ἔτι τοῦ βαθυτέρου στρώματος τῆς μέσης τάξεως. Τοῦτο δὲ ἀφήρσε τὸ σπουδαιότατον διακριτικὸν μεταξὺ τῆς ἀριστοκρατίας καὶ τῆς μέσης τάξεως ἐν ἄλλαις λέξεσιν ἐπὶ τῆς μέσης τάξεως μετεβιδάσθησαν τὰ προνόμια καὶ δικαιώματα, ἀτινα πρότερον ἀνῆκον μόνον εἰς τὴν ἀνωτάτην τάξιν. Οὕτω δὲ καὶ ἐν τῇ μέσῃ τάξει παράγονται αἱ αὐταὶ εὐφυΐαι, αἱ αὐταὶ βλέψεις, φιλοδοξίαι, πόθοι καὶ μέθοδοι πρὸς ἀπόκτησιν αὐτῶν μέχρι καὶ αὐτῆς τῆς σχετικῆς στειρότητος, ἥτις εἶναι ὁ ἀπα-

ραίτητος δρος πρὸς ἐπιτυχίαν τῶν κοινωνικῶν φιλοδοξιῶν. Τὸ κορυφολόγημα λοιπὸν τῶν ἐξοχωτέρων διανοιῶν τοῦ ἀριστοκρατικοῦ ἡμῶν γένους εἰσχωρεῖ σήμερον ὄλον ἐν βαθύτερον ἐν τοῖς σπλάγχνοις τῆς Κοινωνίας. Τοῦτο δὲ τὸ ἀριστον ποιὸν αὐτῆς ἀπομυζᾶται ἐκ τῶν κατωτέρων στρωμάτων μετὰ διηνεκῶς ἀύξανομένης ταχύτητος.

Ἐξ ἐτέρου ὁ πλεονάζων πλοῦτος τῆς σήμερον, ἡ οἰκονομικῆ ἀνεξαρτησία, ἡ τεραστία συγκοινωνία καὶ ἡ πρόοδος τῶν ἐπιστημῶν ἀνήγειραν τείχη προστατευτικὰ περὶ τὸ γένος ἡμῶν, ὑπέρτερα τῶν ὁποίων οὔτε νὰ δειρευθῆ ἠδύνατό τις ἐν τοῖς παλαιότεροις χρόνοις. Ἀποτέλεσμα τούτου ὑπῆρξεν ἡ ἐπιβίωσις τάξεων νοσηρῶν πνευματικῶς, σωματικῶς καὶ ἠθικῶς, αἵτινες κατὰ τοὺς ἀρχαιοτέρους χρόνους ἦτο ἀδύνατον νὰ ἐπιζήσωσιν. Ἡ προστασία αὕτη κατῴρθωσε νὰ παρατείνῃ τὴν ζωὴν σαπρῶν ἀνθρωπίνων ὀργανισμῶν μέχρι καὶ αὐτοῦ τοῦ προορισμοῦ των.

Ἡμεῖς ἔτι αὐτοὶ προστατεύομεν καὶ περιθάλαμεν μετὰ μείζονος φροντίδος τὰς σητοδρώτους μᾶλλον ἢ τὰς εὐρώστους ὑπάρξεις. Πᾶσαι αἱ στατιστικαὶ ἀποδεικνύουσιν ὅτι δαπανῶνται περισσότερα κατ' ἄτομον πρὸς ἀνάπτυξιν τοῦ ἐλαττωματικοῦ, τοῦ ὑπανθρώπου, τοῦ ἀσθενοῦς, τοῦ ἠθικῶς ἀνικάνου, τῶν δαπανωμένων διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ὑγιῶν παιδίων. Διατεινόμεθα ὅτι εἶναι δύσκολος ἡ παραγωγὴ καρπῶν ἐξ ἀγρίων χόρτων καὶ διὰ τοῦτο δέον νὰ δαπανῶμεν πλείω πρὸς τοῦτο!

Ἵποθετεῖσθω, ἐπὶ παραδείγματι, ὅτι γεννῶνται δύο παιδία ἐκ πενήτων γονέων ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ φαύλου περιέχοντος τῶν πόλεων ἡμῶν· τὸ ἐν τούτων, κωφόν, ἀλαλον καὶ ἠλιθιώδες, τὸ δὲ ἕτερον ὑγιές, δραστήριον καὶ εὐφές. Πᾶσαν τὴν φροντίδα ἡμῶν σπαταλῶμεν ὑπὲρ τοῦ ἐλαττωματικοῦ· ὅταν δὲ τοῦτο διανύσῃ τὸ μαθητικὸν του στάδιον, ὑποστηρίζεται μετὰ θερμῆς μερίμνης πρὸς ἀπόκτησιν θέσεως παρέχούσης αὐτῷ οἰκονομικὴν ἀνεξαρτησίαν, ὁπότε παρέχεται αὐτῷ καὶ ἡ εὐλογος εὐκαιρία πρὸς σύστασιν οἰκογενείας πεπραιομένης φυσικῶς διὰ τῶν ἐλαττωμάτων αὐτοῦ. Τὸ ὑγιές παιδίον, γεννηθὲν ὁπωσδήποτε ὑπὸ τὸ αὐτὸ περιέχον, παραμελεῖται καὶ ἐπαφίεται εἰς τὴν τύχην του, κατὰ τὸ δὴ λεγόμενον. Ἐὰν εὐδοκιμήσῃ, καλῶς· ἐὰν οὐχί, πάλιν καλῶς. Εἰδικῆς προστασίας τυγχάνουσι μόνον τὰ φύομενα

περὶ τὸ ὑγιές φυτὸν ἀγρία χόρτα. Ἄς φαντασθῶμεν πρὸς στιγμὴν ὁποῖον θὰ ἦτο τὸ ἀποτέλεσμα, ἐὰν ὁ κηπουρὸς περιέθαλπε τὰ ἀγρία καὶ σαπρὰ δένδρα τοῦ κήπου του διὰ τρυφερωτέρας περιποιήσεως ἐκείνης, ἢν αὐτὸς παρέχει εἰς τὰ καρποφόρα φυτὰ του.

Τὸ διηνεκὲς κλάδευμα τῆς ἀρίστης μερίδος τῆς Κοινωνίας, τὸ ἐπιτελούμενον ἐν τῇ κορυφῇ αὐτῆς καὶ ἡ εἰς τὴν βίβαν αὐτῆς προσθήκη ὑλικοῦ χειριστοῦ καὶ εὐτελεστάτου εἶναι τὰ ἐξαφανίζοντα τὴν σήμερον τὰ εὐγενέστατα εἶδη τοῦ γένους ἡμῶν μετὰ ταχύτητος, ἴση τῆς ὁποίας οὐδέποτε ἄλλοτε παρετηρήθη εἰς τὸν κόσμον. Ἐν ᾧ δὲ ἡ πλουσία ἀναπαραγωγὴ τοῦ γένους κατὰ τὸν Μεσαίωνα ἀνήκεν εἰς τὴν μέσην κοινωνικὴν τάξιν, νῦν αὕτη περιήλθεν, ἐν τοῖς μᾶλλον πεπολιτισμένοις κέντροις ἡμῶν, εἰς τὸν ὄχλον. Καὶ παρατηρεῖ τις τὴν σήμερον τόσον ἀύξανομένην τὴν ὄχλοποίησιν ἢ ἔκπτωσιν τοῦ ἀριστοκρατικοῦ εἶδους τῆς Κοινωνίας, διὰ τὸν ἀπλούστατον λόγον ὅτι αὕτη εὐρίσκει ἐνταῦθα τὴν πολυαριθμοτέραν αὐτῆς πατρότητα. Οἷα ἡ σπορὰ τοιαύτη καὶ ἡ συγκομιδὴ.

Ἵπάρχει βεβαίως κατώτατον ὄριον, κάτωθεν τοῦ ὁποίου τὸ γένος ἡμῶν δὲν δύναται νὰ καταπέσῃ. Εἶναι δὲ οὐχὶ τόσον εὐχάριστον νὰ διανοῆται τις ὅτι πρέπει τὸ γένος ἡμῶν νὰ κατέλθῃ ἔτι ταπεινότερον. Ἡ ὑπερανθρωπογονία προτίθεται διὰ τῶν πρακτικῶν αὐτῆς μεθόδων νὰ σταματήσῃ τὴν διττὴν ταύτην καὶ ἀτυχῆ λεηλασίαν τῆς Κοινωνίας, οὕτως ὥστε τὰ προτερήματα τῆς ἀνθρωπίνης φυλῆς νὰ διατηρηθῶσιν εἰς τὸ σημερινὸν ὕψος τοῦ ἐπιπέδου των καὶ εἰ δυνατόν νὰ ἀνυψωθῶσιν αὐτὰ εἰς ὑψηλότερα ἐπίπεδα.

Τοῦ κακοῦ ὄντος διπλοῦ, διπλοῦν ἀποβαίνει καὶ τὸ πρόβλημα: Τὸ ἐν πρόβλημα εἶναι πῶς νὰ πείσωμεν τοὺς εὐρώστους καὶ ἱκανοὺς ἀνδράς καὶ τὰς γυναῖκας τῆς ἀριστοκρατικῆς τάξεως, τοὺς ἐν δράσει καὶ πυρίνῳ ὀργασμῷ διατελοῦντας, νὰ καταλίπωσι τὰς φιλοδοξίας των, τὰς ἀπολαύσεις των καὶ τὴν ἀγάπην τῆς εὐμαρείας καὶ σοβαρῶς καὶ ἀκαταπαύστως ἐπὶ κολλᾶς γενεᾶς νὰ ἀναλάβωσι καθήκοντα πατρότητος καὶ νὰ ἐκθρέψωσιν ὅσον τὸ δυνατόν πολυαριθμοτέρους κομιστὰς τοῦ κληρονομικοῦ αὐτῶν ταλάντου. Τὸ δεύτερον πρόβλημα εἶναι νὰ ἐμποδίσωμεν τὴν

ελαττωματικότητα ἐν τῇ ρίζῃ τῆς Κοινωνίας νὰ ἀναμιγνύη τὰς ιδιότητας αὐτῆς μετὰ τῶν διαυγῶν βέλθρων τῆς Κοινωνίας. Ἐκότερον τῶν προβλημάτων ζητεῖ νὰ ἀνατρέψῃ φυσικοὺς νόμους. Ἐκότερον εἶναι πρόβλημα τῆς Δυναμικῆς τῆς Κοινωνικῆς Ψυχολογίας—ἐπιστήμης εὐρισκομένης ἐν ἐμβρυώδει καταστάσει. Αὕτη δὲ δὲν εἶναι ἱκανὴ οὐδὲ ἐν σχεδίῳ νὰ κατονομάσῃ καὶ τὰς κοινωνικὰς δυνάμεις, περὶ ὧν πραγματεύεται, πολὺ δὲ ὀλιγώτερον νὰ μετρήσῃ καὶ σταθμίσῃ τὴν σπουδαιότητα καὶ ἔντασιν αὐτῶν μετ' ἀκριθείας ἐπαρκοῦς πρὸς καθορισμὸν τῆς ἀπαιτουμένης Κοινωνικῆς Δυναμικῆς, τῆς ὁποίας ἔχει χρεῖαν ἡ Ἑπερανθρωπογονία. Ἡ Ἑπερανθρωπογονία ὡς πρὸς τὰ δύο κύρια αὐτῆς προβλήματα εἶναι σαφῆς. Ἀλλὰ δι' οὐδέτερον τούτων ἔχει λύσιν τινά. Καὶ δὲν δύναται νὰ ἐλπίζῃ λύσιν τελείαν, ἐν ὅσῳ ἡ Βιολογία, ἡ Ψυχολογία καὶ ἡ Κοινωνιολογία δὲν τελειοποιῦνται.

Ὀλίγα τινὰ ἥττονος σπουδαιότητος δύνανται νὰ ἐπιτελεσθῶσι καὶ ἐπιτελοῦνται ταῦτα σήμερον ἐν αὐξανομένῳ βαθμῷ. Ταῦτα δὲν ἀξιοῦσιν ὅτι εἶναι λύσεις τοῦ προβλήματος, ἀλλ' αἱ πρῶται προσφοραὶ πρὸς τὴν λύσιν. Καίτοι δὲ μικρὰ ὄντα ὡς πρὸς τὰς δράσεις αὐτῶν, παραβαλλόμενα πρὸς τὰς δυνάμεις, καθ' ὧν ἀντεπεξέρχονται, ἀποτελοῦσιν οὐχ ἥττον τὸν εἰσερχόμενον σφῆνα, οὐτινος ἢ δύνამις, προϊόντος τοῦ χρόνου ἀποβαίνει καταπληκτικῆ. Ὅπωςδὴποτε τὰ ἐπιτευχθέντα ἀποτελέσματα εἶναι αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ μεγίστου λόγου ἀξία. Ὁ ὀλίγος χῶρος δίδει ἡμῖν ἄδειαν νὰ παραθέσωμεν ὀλίγα τινὰ τῶν μέτρων τούτων.

Καὶ πρῶτον ὁ λόγος περὶ τῶν μέτρων τῶν σκοπούντων τὴν περιστολὴν τοῦ ἐλαττώματος. Εἰς πᾶσαν πολιτείαν ἰσχύουσι νόμοι ἐπιβάλλοντες ἡπίους περιορισμοὺς εἰς τὸν γάμον μεταξὺ τῶν τάξεων, εἰς ἃς τὸ ἐλάττωμα ἔχει ἐγχαράχθῃ βαθύτερον. Πρόσφατος δὲ νόμος τῆς Πολιτείας Οὐασιγκτιῶνος ἀπαιτεῖ ἰατρικὴν πιστοποίησιν παρ' ἀμφοτέρων τῶν μελλόντων νὰ συνάψωσι γάμον, παρεχομένην ὑπὸ διακεκριμένου ἐπιστήμονος ἰατροῦ μετ' ἐπισταμένην ἐπιθεώρησιν καὶ βεβαιούσαν ὅτι ἀμφότεροι οὗτοι εἶναι ὑγιεῖς κατὰ τε τὸ σῶμα καὶ τὸν νοῦν καὶ ἀπηλλαγμένοι σοβαρῶν κηλίδων ἐν τῇ προγονισμῷ αὐτῶν. Οὐδεμίαν ἄδεια γάμου χορηγεῖται, οὐδεμίαν ἐκκλησιαστικὴν πράξις

τελεῖται ἄνευ τῆς προσαγωγῆς τιαύτης πιστοποιήσεως. Αὐστηραὶ ποιναὶ ἐπιβάλλονται εἰς τε τὰς πολιτικὰς καὶ ἐκκλησιαστικὰς ἀρχάς, αἵτινες ἤθελον παραβῆ διατάξιν τινὰ τοῦ νόμου τούτου. Ἀποκλείονται δὲ τοῦ γάμου κατὰ τὸν νόμον τοῦτον πάντες ὅσοι προσεβλήθησαν ὑπὸ φυματιώσεως, ἀλκοολισμοῦ, ἐπιληψίας, φρενοβλαθείας, κωφαλαλίας, τυφλώσεως καὶ ὑπ' ἄλλων σοβαρῶν νοσημάτων καὶ ἐλαττωμάτων, ἅτινα ἐπιδρῶσιν ἐπὶ τῶν ἐκγόνων. Ἡ ὅσον τὸ δυνατόν αὐστηροτέρα ἐφαρμογὴ τοῦ νόμου τούτου θ' ἀποδῆ σῶτειρα τῆς ἀνθρωπότητος.

Ἐνταῦθα, εἰς τὰ πρακτικὰ τοῦ γάμου, ἔχουσιν ὑψωθῆ ταῖς πλεῖστα τῶν ὁδοφραγμάτων πρὸς πρόληψιν τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῆς ἐλαττωματικότητος. Οἱ ἐπιβληθέντες περιορισμοὶ φέρουσι μέχρι τοῦδε ἡπιὸν χαρακτήρα. Ἀλλ' ἀναμφιδόλως θὰ ἀποβαίνωσιν οὗτοι τόσον ἰσχυρότεροι, ἐφ' ὅσον περὶ τούτου ἐγγυᾶται ἡ δημοσία γνώμη. Ἐκ τούτου δὲ ἀγόμεθα εἰς τὸ δεύτερον καθήκον τῆς ὑπερανθρωπογονίας.

Ἡ δημοσία γνώμη πρέπει νὰ μορφωθῆ εἰς τὰ ζητήματα τῆς κληρονομικότητος καὶ εἰς τὴν αὐξήσιν καὶ μείωσιν τῆς δυνάμεως τῆς φυλῆς. Ὅταν αἱ ἄνθρωποι προαχθῶσιν εἰς τοιοῦτον σημεῖον, ὥστε ν' ἀναγνωρίσωσι τὴν βαρύτητα τοῦ σπουδαιότητος τούτου θέματος τότε, καὶ οὐχὶ μέχρι τότε, θὰ ἐπιληφθῶσι μετὰ θελήσεως τῆς ἀποτελεσματικῆς θεραπείας τοῦ κακοῦ. Καθῆκον λοιπὸν τῆς ὑπερανθρωπογονίας εἶναι νὰ διευρύνῃ καὶ ἐμβαθύνῃ τὰς γνώσεις ἡμῶν περὶ τῆς κληρονομικότητος καὶ τῶν μεταβολῶν τῆς Φυλῆς καὶ διὰ τῶν γνώσεων τούτων νὰ ζυμώσῃ τὴν μάζαν τῆς δημοσίας γνώμης. Ἡ τελευταία αὕτη ἀποκρυσταλλουμένη εἰς νόμον καὶ συνήθειαν, θέλει ἀνεγείρη τείχη δυσεκπόρθητα κατὰ τοῦ ἐλαττώματος καὶ αὕτω θέλει ἀποκλείσῃ τὴν μόλυνσιν τῆς Κοινωνίας ἐν τῇ ρίζῃ αὐτῆς. Τὸ μέτρον ἔχει λάβῃ ἤδη ταύτην τὴν διεύθυνσιν. Ἡ ὑπερανθρωπογονία δέον νὰ ἐπιταχύνῃ αὐτὸ καὶ νὰ δώσῃ εἰς τοῦτο ὄρισμένον χαρακτήρα.

Ἀλλὰ προταθέντα μέτρα εἶναι ἡ ἀπομόνωσις τῆς ἐλαττωματικότητος καὶ ἡ ἀποστέρωσις τῶν ἐγκληματιῶν καὶ τῶν παντὸς εἶδους πνευματικῶς ἀδυνάτων. Ταῖς μέτρα ταῦτα εἶναι δραστηκώτερα καὶ σταθερώτερα τῆς περὶ γάμου νομοθεσίας.

ἔχουσι δὲ ἐφαρμοσθῆ ἔν τινι βαθμῷ ὡς πρὸς τοὺς ἐνοίκους τῶν φυλακῶν καὶ τῶν νοσοκομείων. Γενικῶς ὁμῶς ἡ δημοσία γνώμη εὐρίσκειται πολὺ ὀπίσω τῶν ἀπαιτήσεων τοῦ ζητήματος καὶ δεῖται εὐρυτέρας ἐκπαιδεύσεως εἰς τοῦτο.

Ἐτάρτον πρόβλημα, ὅπερ μένει πάντοτε πρόβλημα εἶναι ἢ κατάργησις τῶν Φιλανθρωπικῶν Ἰδρυμάτων, τῶν πολυωνύμων Σχολῶν καὶ πάντων τῶν Σωματείων, ἐφ' ὅσον ταῦτα ἐκτρέπόμενα τοῦ σκοποῦ των συντελοῦσιν εἰς τὸ νὰ προστατεύωσι τὸ ἀσθενὲς καὶ ἀνίκανον πλάσμα. Ἡ πρακτικὴ Ὑπερανθρωπογονία θεωρεῖ τὸ πρόβλημα τοῦτο ὡς λογικὸν μόνον εἰς παρελθόντας αἰῶνας, ἐπιτακτικῶς δὲ ἀδύνατον ἐν τῇ παρόντι. Τοῦτο θὰ ἦτο ἐπάνοδος εἰς τὴν ἀρχικὴν ἐκκαθαριστικὴν μέθοδον τῆς Φύσεως· ὁ δὲ πολιτισμὸς εἶναι ἀδύνατον νὰ στρέψῃ τὸ πρόσωπόν του πρὸς τὰ ὀπίσω.

Ἡ ἀνθρωπότης ὁμοιάζει πρὸς καταμὸν διαυγῆ μὲν ἐν ταῖς πηγαῖς, τεθολωμένον δὲ κατωτέρω. Εἶναι ἀδύνατον δὲ οὕτως νὰ στραφῆ ὀπίσω πρὸς τὰς πηγάς, ὅπως ἀνακτήσῃ τὴν διαύγειάν του. Εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ ἐξακολουθῆ καὶ θὰ ἐξακολουθῆ πάντοτε πρὸς τὰ πρόσω. Ἔτερα μέσα δέον νὰ ἐξευρεθῶσιν οὐχ! ἀσυμβίβαστα πρὸς τὴν προβαίνουσαν πρόοδον.

Καὶ νῦν ἐξετάζοντες τὴν ἑτέραν ὄψιν τοῦ θέματος ἡμῶν ἐρωτῶμεν: Τί δέον γενέσθαι πρὸς κατάπαυσιν τῆς ὀσημέραι αὐξανόμενης ἀγονίας ἢ ἀφορίας τῶν κατόχων τῆς ἰδιοφυΐας καὶ τῶν ταλάντων; Ἐνταῦθα δέον νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ἐλάχιστά τινα ἀνάγοντα εἰς τὴν σφαῖραν τῆς Πρακτικῆς Ὑπερανθρωπογονίας. Εἶναι δύσκολον νὰ εὕρῃ τις τι ἐπιτελούμενον εὐσυνειδήτως πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον, ὅπερ νὰ ἔχῃ πρακτικὴν σκοπιμότητα. Ἀκούονται πολλὰ τὰ περὶ τοῦτου προτεινόμενα, ἀλλὰ τὰ πλεῖστα τούτων φαίνεται ὅτι στηρίζονται ἐπὶ τῆς ὅσον οἶόν τε εὐρύτερον ἐπικρατήσεως τῆς Δυναμικῆς τῆς Κοινωνικῆς Ψυχολογίας.

Σχετικῶς πρὸς τὸ θέμα τοῦτο ἐπροτάθησαν ἢ ἐπιβολὴ φόρου βαρέος ἐπὶ τῶν ἀγάμων ἀμφοτέρων τῶν φύλων πέραν ὠρισμένου ὀρίου ἡλικίας καὶ ἢ ἀπονομὴ βραβείων εἰς εὐρώστους γονεῖς δι' ἕκαστον τικτόμενον τέκνον (ὅσον δὲ πολυμελεστέρα ἢ οἰογένεια τόσοσ μεγαλείτερον τὸ βραβεῖον), ἢ ἀναγνώρισις πολιτειακῶν καὶ οἰκονομικῶν προνομίων εἰς τοὺς διὰ ταλάντων

πεπροικισμένους, ὥστε οὗτοι νὰ ἔχωσι καλλιτέραν τὴν τύχην, ἢ παροχὴ διπλώματος εὐγενοῦς καταγωγῆς κατόπιν αὐστηρᾶς καὶ ἐπισταμένης ἀτομικῆς ἐξετάσεως εἰς τοὺς ἔχοντας ὑψηλότερα προτερήματα καὶ ἢ ἐνθάρρυνσις τοῦ γάμου τοῦ δι' ὑψηλῶν προτερημάτων πεπροικισμένου ἀνδρὸς μετὰ τῆς δι' ὑψηλῶν προτερημάτων πεπροικισμένης γυναικός, ἢ ἐλάττωσις τοῦ μισθοῦ τῶν ἀγάμων μέχρις ὀρίου πολὺ κατωτέρου τοῦ τῶν ἐγγάμων δι' ἴσην ἐργασίαν, καὶ πλεῖστα ἄλλα μέτρα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οἰκονομολογικά.

Τὸ κακὸν ὁμῶς εἶναι ἐν μέρει μόνον οἰκονομολογικόν. Δυστυχῶς οἱ περισσότερον οἰκονομικῶς ἀνεξάρτητοι ἀκριβῶς εἶναι καὶ οἱ μᾶλλον μὴ θέλοντες τὸν γάμον. Καὶ ἂν εἰς πάσας τὰς ἄλλας τάξεις παραδεχθῶμεν ἰσότητα γονιμότητος, εἰς τοὺς πτωχοτέρους καὶ ἀπαιδεύτους ὁμῶς ἢ γονιμότης εἰς ἕκγονα εἶναι πολλῷ ὑπερτέρα τῆς τῶν εὐπόρων καὶ πεπαιδευμένων. Ἡ παροχὴ ἐπομένως μόνον οἰκονομικῆς ἀνακουφίσεως συνεπάγεται ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετον τοῦ ποθομένου.

Ὁ Galton προτείνει ἐν εἶδος ὑπερανθρωπογονικῆς θρησκείας, μίαν εὐρείαν θρησκείαν τῆς ἀνθρωπότητος, ἣτις νὰ μὴ ἀφορᾷ ἀπλῶς εἰς τὴν ἀτομικὴν σωτηρίαν, ἀλλ' εἰς τὸ τελικὸν ἀγαθὸν παντὸς μέλλοντος ἀνθρωπίνου πλάσματος. Ἐὰν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐνεφυσᾶτο εἰς τὸν ἀνθρωπὸν τοιαύτη θρησκεία, οὐδεμίαν ἀμφισβολίαν θὰ ὑπῆρχε περὶ τῆς τεραστίας αὐτῆς ἐπιρροῆς διὰ τὸ ἀγαθὸν τῆς ἀνθρωπότητος.

Αἱ δυσχέρειαι ὁμῶς τῆς πραγματώσεως τοιαύτης θρησκείας εἶναι πολὺ μεγάλαι. Αὕτη ἀπαιτεῖ βαθμὸν ἀλτροῦισμοῦ οὐδέποτε μέχρι τοῦδε ἀποκτηθέντα ὑπὸ θρησκείας τινός. Αἱ δὲ ρίζαι τόσοσ μεγάλου ἀλτροῦισμοῦ δὲν ἐνυπάρχουσιν εἰς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν. Πρὸς δέ, τοιαύτη θρησκεία ἀπαιτεῖ βαθμὸν τινα προνοίας, ἣτις νὰ βλέπῃ πολὺ μακρὰν εἰς τὸ μέλλον, ἢ δὲ ἀνθρωπίνην πρόνοια δὲν εἶναι μεγάλη. Μόνον τὸ λογικὸν βλέπει πολὺ μακρὰν, ἢ δὲ ἀνθρωπίνην διαγωγὴ δὲν ρυθμίζεται τελικῶς ὑπὸ τοῦ λόγου, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ αἰσθήματος. Ὁ λόγος εἶναι ὁ πλοηγός· τὸ αἰσθημα ρυθμίζει τὸν λιμένα τοῦ κατάπλου. Ἀλλὰ τὸ αἰσθημα δὲν ἔχει προορατικότητα. Ὁ βίος αὐτοῦ ἐγκεῖται ἐν τῇ ἐνεστώσῃ προαισθήσει μόνον τοῦ προσεχέστατου μέλλοντος.

Διὰ τὸν λόγον δὲ τοῦτον ὁ ἀνθρώπινος βίος δὲν ἀφορᾷ εἰμὴ ἐλάχιστον πρὸς τὰ πρόσω διὰ τὸ ἀγαθὸν τῶν μελλουσῶν γενεῶν.

Ἡ ἀδυναμία τῶν πλείστων ἐκ τῶν προταθέντων σχεδίων πρὸς θεραπείαν τῶν κακῶν τῆς ἀνθρωπότητος κεῖται ἀκριβῶς εἰς τὴν πεπλανημένην δόξαν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον λογικὸν πλάσμα· ἐν ᾧ κυρίως τὰ ἐλατήρια αὐτοῦ δύνανται νὰ ρυθμισθῶσι μόνον ρυθμιζομένου τοῦ αἰσθητικοῦ αὐτοῦ. Τοῦτο δὲ τὸ πεδῖον τῆς Κοινωνικῆς Δυναμικῆς δὲν ἔχει εἰσέτι ἀναπτυχθῆ.

Διό, ὡς πρὸς τὸ σημεῖον τοῦτο τῆς ὑπερανθρωπογονίας τὸ σκοποῦν τὴν ἀποκατάστασιν τῆς γονιμότητος τῶν εὐγενῶν φύσεων ἐν ταῖς πηγαῖς τῶν ρεῖθρων τῆς ἀνθρωπότητος, εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ ἀνομολογήσωμεν σπάνιν γνώσεων καὶ ἔνδειαν πρακτικῶν συμβουλῶν.

Ἐν συμπεράσματι λέγομεν: Προσεπαθήσαμεν ἐνταῦθα νὰ παρουσιάσωμεν ἀπλὴν σκιαγραφικὴν ἀποψιν τοῦ θέματος ἡμῶν. Αἱ μέλλουσαι νὰ συναντηθῶσι δυσχέρειαι αὐτοῦ φαίνεται ὅτι θὰ εἶναι γιγάντειαι, ἡ δὲ ἀγνοια τῶν μέσων δὲν εἶναι ὀλιγώτερον κολοσσιαία. Ἄλλ' ἡ παροῦσα ἀνάγκη τῆς τε γνώσεως καὶ πράξεως εἶναι ἐπιείγουσα καὶ ἐπιτακτικῆ.

Εἶναι δὲ ἡ ἐνταῦθα παρουσιαζομένη ἀποψις τοῦ θέματος τὰ περινούστατα συμπεράσματα τῆς σημερινῆς ἐπιστήμης καὶ οὐχὶ αἱ περιδεεῖς κραυγαὶ τῆς ἀνάγκης. Οἱ τὰ θεμέλια τῆς ἀνθρωπότητος ὑποσκάπτοντες δύο περιγραφέντες σάρακες εἶναι ἀναμφισβήτητοι. Ὡσαύτως ἀναφισβήτητοι εἶναι καὶ αἱ ἀπαραίτητοι βιολογικαὶ αὐτῶν ἐπιδράσεις κατὰ τοὺς ἀσχολουμένους εἰς τὴν κληρονομικότητα. Πᾶσα δὲ νόμιμος ἀπόδειξις εὐνοεῖ τὴν ὑπεράσπισιν καὶ οὐδεὶς ἀντιλέγει ὅτι ὁ πολιτισμὸς ἡμῶν διανοίγει τὸν λάκκον, ἐντὸς τοῦ ὁποῖου ἡ ἀνθρωπότης θὰ ἐμπέσῃ, ἐὰν αἱ δύο αὗται πανίσχυροι καὶ ἐπίβουλοι δυνάμεις δὲν ἀναχαιτισθῶσιν. Ἐάν ποτε ἤθελεν ἐπιτευχθῆ ἡ ἀναχαίτισις τῆς ὀρμῆς τῶν δυνάμεων τούτων, ἡ νεωστὶ ἀναφαινομένη Ὑπερανθρωπογονία, ἡ νῦν τόσον ἀσθενὴς καὶ μικροσκοπικῆ, θέλει αὐξήσῃ μετὰ καταπληκτικῆς ταχύτητος ἐν τῇ παρούσῃ ἑκατονταετηρίδι κατὰ τε τὰς γνώσεις αὐτῆς καὶ τὴν ἐφαρμογὴν αὐτῶν ἐν τῇ πρακτικῇ.

Οὐδεμία ἄλλη ἐπιστήμη ἐμφανίζεται μὲ τόσον βαρὺ πρόβλημα καὶ οὐδεμία ἄλλη εἶναι τόσον ὀλίγον παρεσκευασμένη πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτῆς.

Η ΖΩΗ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΠΛΑΝΗΤΑΣ¹

ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΕΔΜΟΝΔΟΝ ΠΕΡΡΙΕ

Μέλος τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν.

Ε'

Ἡ Ἀφροδίτη κεῖται εἰς ἀπόστασιν 108 ἑκατομμυρίων χιλιομέτρων ἀπὸ τοῦ Ἥλιου, ἡ Γῆ εἰς ἀπόστασιν 149 ἑκατομμυρίων, ὁ δὲ Ἄρης εἰς ἀπόστασιν 227 ἑκατομμυρίων, ὑπάρχει ἄρα μεγαλειτέρα διαφορά ὡς πρὸς τὴν μέσην θερμοκρασίαν μεταξὺ τοῦ Ἄρεως καὶ τῆς Γῆς, ἢ μεταξὺ τῆς Γῆς καὶ τῆς Ἀφροδίτης, τοσοῦτῳ μᾶλλον ὅσῳ ὁ Ἄρης μικρότερος ὢν, ὡς ἔχων διάμετρον 6.735 χιλιομέτρων, ἀπέναντι 12.756, θὰ ἔχη ἀπολέση μέγα μέρος τῆς κεντρικῆς του θερμότητος. Εἰς τὴν ἐπιφάνειάν του ἡ μέση θερμοκρασία δὲν θὰ εἶναι μεγαλειτέρα τῶν 90°, ἐνῶ εἰς τὴν Γῆν εἶναι 26°, ἀλλ' ἡ τοπικὴ θερμοκρασία ποικίλλει μεταξὺ ὀρίων πολὺ μεγαλειτέρων ἢ ἐπὶ τῆς Γῆς. Ὁ ἄξων τῆς περιστροφῆς του εἶναι μᾶλλον κεκλιμένος ἐπὶ τῆς τροχιάς του, κατὰ 40 περίπου μοίρας. Αἱ πολικαὶ χῶραι, ὅπου ὁ Ἥλιος μένει πλέον τῆς ἡμέρας ἄνω τοῦ ὀρίζοντος εἶναι πλέον ἐκτεταμένοι, καθὼς καὶ ἡ διακεκαυμένη ζώνη, ὅπου ὁ Ἥλιος φθάνει καθ' ἑκάστον ἔτος εἰς τὸ ζενίθ. Ἡ ἀνισότης τῶν ἡμερῶν καὶ τῶν νυκτῶν, εἰς ἴσα πλάτη, μεγαλειτέρα ἐπὶ τοῦ Ἄρεως ἢ ἐπὶ τῆς Γῆς, συνεπῶς οἱ χειμῶνες ἐκεῖ εἶναι πλέον δριμεῖς, τὰ θέρη πλέον θερμά, καὶ ἡ διαφορά αὕτη ἐπαυξάνεται ἐκ τοῦ ὅτι, οὔσης τῆς τροχιάς πλέον ἐπιμήκουσ, τὸ ἄστρον ἀπομακρύνεται περισσότερον τοῦ Ἥλιου. Τὸ βόρειον ἡμισφαίριον, εὐνοούμενον ὑπὸ μακροῦ θέρους εἶναι θερμότερον τοῦ νοτίου ἡμισφαιρίου.

Ἐπὶ τοῦ πλανήτου Ἄρεως τὰ πάντα φθάνουν εἰς τὸ ἔπακρον ὡς πρὸς τὸ κλίμα καὶ τὰς ποικιλίας τῆς θερμοκρασίας. Αἱ ποι-

¹ Τέλος· συνέχεια ἐκ σελ. 426.

κιλλαι αὐται εἶναι ὀλιγώτερον σημαντικαὶ καὶ βραδύτεραι εἰς τὴν θάλασσαν λόγῳ τῆς μεγάλης εἰδικῆς θερμότητος τοῦ ὕδατος. Ἐὰν ἐνυδρα ζῶα, καὶ ἰδίως οἱ ἰχθύες, διαφέρουσιν ἀναμφιδόλως κατὰ πολὺ τῶν ἰδικῶν μας, ἐν τούτοις τὰ κοιτάσματα τῶν κοραλλίων θὰ εἶναι σπανιώτερα, τῆς ἰσημερινῆς θερμοκρασίας οὐσῆς μικροτέρας, οἱ δὲ ἰχθύες, ὄντες ἀρχαιότεροι, κολυμβῶντες ἀπὸ μακροτέρου χρόνου, θὰ εἶναι πλέον μεταβεβλημένοι ἢ οἱ ἡμέτεροι, ἔνεκα τῆς ἀντιστάσεως ἣν εὕρισκουν εἰς τὸ ὕδωρ καὶ τῶν διαφόρων πιέσεων, ὡς ἐξασκεῖ τοῦτο ἐπ' αὐτῶν. Ἐὰν βράγχια τῶν εἶναι ἴσως ὀλιγώτερα, ἀλλ' ἐξ ἄλλου πλέον ἀνεπτυγμένα, καὶ φέροντα διακλαδώσεις, καθὼς τὰ τῶν ἑτεροβραγχίων τοῦ Νελλου. Ἐπὶ τοῦ Ἄρεως, ἀντιθέτως πρὸς ὅ τι συνέβη εἰς τὴν Ἀφροδίτην, τὰ ζῶα, τὰ ἔχοντα ἐσωτερικὴν θερμοκρασίαν σταθεράν, πτηνὰ καὶ θηλαστικά, προφυλαγμένα ἀπὸ πάσης ἀποτόμου μεταβολῆς θερμοκρασίας, θὰ ἐνεφανίσθησαν ἐνωρίτερον ἢ ἐπὶ τῆς Γῆς καὶ θὰ συνέτριψαν ταχύτερον τὰ μεγάλα ἔρπετά.

Ἡ βαρύτερ ἔσχεν ἐπὶ τῆς Γῆς ὄρασιν σημαντικωτάτην κατὰ τὴν ὀργανικὴν ἐξέλιξιν τῶν ζῴων, καὶ τὴν διαμόρφωσιν τῶν διαφόρων τύπων. Αὐτὴ ἐπήνεγκε τὴν διάταξιν τῶν ὀργάνων εἰς τοὺς δακτυλωτοὺς σκώληκας, αὐτὴ συνεπίεσε τοὺς πλατεῖς σκώληκας, καὶ αὐτὴ ἐνεργοῦσα διαφοροτρόπως καὶ ἀναλόγως πρὸς τὴν ἰδιότητα τοῦ ζῴου τοῦ ἔρποντος, καὶ ἀναλόγως πρὸς τὰς συνήθειας τοῦ στάσεως, ἐὰν δηλαδὴ ἔπλεε μὲ τὴν κοιλιάν ἐξω τοῦ ὕδατος, καθὼς τὰ μαλάκια, ἢ ἐξηπλοῦτο ἐπὶ τῆς πλευρᾶς, καθὼς οἱ πρόγονοι τοῦ ἀστερίου, τὰ ὄστρεα καὶ αἱ γλῶσσαι, ἢ ἐδυθίζετο μὲ τὴν κεφαλὴν εἰς τὴν ἰλύν, καθὼς καὶ πολλὰ ὄστρακόδερμα ἢ ἀνεπαύετο ἐπὶ τῆς βράχως μεταξὺ ὀγκῶν κοραλλίου, καθὼς τὰ κτένια, τὰ κατεσκεύασε διαφόρως, καὶ ἐδημιούργησε τέλος, τρεῖς τουλάχιστον τῶν διακλαδώσεων τοῦ ζωικοῦ βασιλείου. Οὐσῆς τῆς βαρύτητος μικροτέρας ἐπὶ τοῦ Ἄρεως ἢ ἐπὶ τῆς Γῆς, εἶναι πιθανὸν ὅτι οἱ σκώληκες εἶναι ὀλιγώτερον πεπιεσμένοι, τὰ μαλάκια ὀλιγώτερον παραμεμορφωμένα, καὶ τὰ ἰπτάμενα καὶ τρέχοντα ζῶα περισσότερα.

Αἱ διάφοροι κυμάνσεις τῆς θερμοκρασίας ἠνθόνησαν τὸν πολλαπλασιασμὸν ὄλων τῶν ὄντων ἐκείνων, παρ' οἷς ὁ κύκλος τῶν

φαινομένων τῆς ἀναπαραγωγῆς εἶναι ἀρκετὰ βραχὺς ὥστε νὰ ἐπαρκῆ δι' αὐτὴν ἢ θερινὴ ὥρα, ἐκείνων παρ' οἷς τὰ φαινόμενα τῆς ἀναπτύξεως εἶναι πλέον γοργά. Ἐπάρχουν δὲ δύο κατηγορίαι ὄντων ἐπὶ τῆς Γῆς, διὰ τὰ ὅποια ἢ ταχύτης τῆς ἐξελίξεως ταύτης ἔχει ὄλως ἰδιαιτέραν σημασίαν, ἦτοι εἰς τὸ φυτικὸν βασίλειον ἢ τῶν ἀνθοφόρων φυτῶν, ὅτινα ἐπλάσθησαν, οὕτως εἶπειν, διὰ τῆς σφοδρᾶς ἐπιταχύνσεως τῶν τόσον περιπλόκων φαινομένων τῆς ἀναπαραγωγῆς τῶν πτερίδων, καὶ εἰς τὸ ζωικὸν βασίλειον, τῆς τῶν ἐντόμων, ὧν ἢ ἐξέλιξις εἶναι τόσον ταχεῖα, ὥστε συντελεῖται, εἰς τὰ ἀνώτερα ἐξ αὐτῶν, διὰ τῆς ἀκαριαίας ὥσει σκηνηκῆς μεταλλαγῆς, ἣν καλοῦμεν μεταμόρφωσιν. Χάρις εἰς αὐτὴν ἢ κάμπη ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν γίνεται ψυχὴ, ὁ τερατώδης σκώληξ, ἢ ἀμορφος καὶ ὑπόγειος νύμφη γίνεται ὄν χαρίεν, εὐκίνητον καὶ αἰθέριον. Εἶναι λοιπὸν ὁ Ἄρης ὁ πλανήτης τῶν ἀνθέων καὶ τῶν ψυχῶν, καὶ αὐτὸς ἔπρεπε ν' ἀφιερῶθῃ εἰς τὴν θεάν τοῦ ἔρωτος καὶ τῆς καλλονῆς· καὶ ὁμοῦς εἰς αὐτὸν ἔλαχεν ἢ προστασία τοῦ θεοῦ τοῦ πολέμου.

Ἐπειδὴ τὸ φῶς ἐκεῖ εἶναι γλυκύτερον καὶ ἢ θερμοκρασία χαμηλοτέρα ἢ ἐν τῇ Γῇ, τὰ πέταλα τῶν ἀνθέων καὶ αἱ πτέρυγες τῶν ψυχῶν περιβάλλονται ἀποχρώσεις μᾶλλον οἰκείας εἰς τὰς εὐκράτους χώρας μας ἢ τοὺς ζωηροὺς τῶν τροπικῶν χρωματισμούς, ἀλλ' ὑπάρχει ἀντιστάθμισμα. Ἐὸ ἔτος εἰς τὸν Ἄρην εἶναι περίπου διπλάσιον τοῦ ἡμετέρου, διαρκοῦν 668 ἡμέρας καὶ $\frac{1}{3}$ ἀντὶ 365 καὶ $\frac{1}{4}$. Ἡ θερινὴ ὥρα ἔχει διάρκειαν ἀνάλογον. Ἐὰν φυτὰ καὶ τὰ ἔντομα λοιπὸν διαθέτουσι διπλάσιον χρόνον διὰ τὴν ἐξέλιξιν τῶν εἰς τὰς χώρας, ὅπου τὸ ἐπιτρέπει ἢ θερμοκρασία· ἔχουν καιρὸν νὰ μεγαλώσουν περισσότερον. Ὅχι μόνον τὰ δένδρα, ἀλλὰ καὶ τὰ χόρτα εἶναι ὑψηλότερα, οἱ κάρποι ὀγκωδέστεροι καὶ τὰ ἔντομα, κατὰ μέσον ὄρον, μεγαλείτερα τῶν ἰδικῶν μας. Ἡ ὀριμότης καὶ μακρὰ διάρκεια τῶν χειμῶνων ἐπήνεγκε χωρισμὸν, τελειότερον ἢ ἐπὶ τῆς Γῆς, τῶν διαδοχικῶν γενεῶν τῶν ζῴων τούτων. Αἱ μητέρες δὲν γνωρίζουν περισσότερον τῶν τῆς Γῆς τοὺς ἀπογόνους τῶν τοὺς θνήσκοντας ἕκαστον ἔτος ἐκ τοῦ ψύχους.

Βεβαίως ὁμοῦς ὁ Ἄρης θὰ διήλθε διὰ καταστάσεως ἀναλόγου πρὸς τὴν σημερινὴν τῆς Ἀφροδίτης, καὶ πρὸς ἐκείνην, εἰς

ἦν εὐρίσκετο ἢ Γῆ κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς δευτερογενοῦς περιόδου, ὅτε αἱ ὤραι τοῦ ἔτους ἦσαν ὀλίγον διακεκριμένα. Αἱ γενεαὶ τῶν ἐντόμων συνανεμίγνυντο τότε, ἐκάστη ἐξεπαίδευε τὴν ἐπομένην, ἐδίδασκεν αὐτὴν ἕσα ἐκ πείρας ἐγίνωσκεν, ὅπως χρησιμοποιοῦσιν παρ' αὐτῆς, καὶ ἀνέπτυσε τὰς πνευματικὰς τῆς δυνάμεις διὰ τοῦ παραδείγματος ἐν ταύτῃ καὶ τῶν μαθημάτων τῆς, ἐὰν δυνάμεθα νὰ ἐκφρασθῶμεν οὕτω. Σειραὶ πράξεων ἀντιστοιχοῦσιν, ἐμπνεόμεναι ἐκ τῶν δυνάμεων τούτων, ἔγιναν ἐν μέρει κληρονομικαί, συνεπεία τῆς περιοδικῆς τῶν ἐπαναλήψεως, ἐπιβαλλομένης ὑπὸ τῶν ὄρων τῆς ἀναπαραγωγῆς. Ἄλλ' αἱ σειραὶ τῶν πράξεων τούτων, περιελθουσῶν εἰς κατάστασιν ἀσυνειδησίας, ἀποτελοῦν τὸ λεγόμενον ὀρμέμφυτον τῶν ἐντόμων. Ἐλλείπουσα, καὶ ἀχρηστος εἰς τὴν Ἄφροδίτην ἢ μορφή αὐτῆ τῶν ψυχικῶν δυνάμεων, ἔλαβε τὸναντίον ἐπὶ τοῦ Ἄρεως μεγάλην ἀνάπτυξιν, θὰ ἦτο δὲ ἀποκλειστικὴ, ἐὰν ἔντομά τινα, ὅτε ταῦτα ἦσαν ἀκόμη νοητά, δὲν διέφευγον τὴν δριμύτητα τοῦ χειμῶνος, συνεταιριζόμενα διὰ νὰ κατασκευάσουν ἀπὸ κοινοῦ καταικίας, νὰ συνάξουν τροφὰς καὶ ν' ἀναθρέψουν τὰ μικρά των, καθὼς ἐπὶ τῆς Γῆς οἱ τερμίται, αἱ σφῆκες, οἱ κηφήνες, αἱ μέλισσαι καὶ οἱ μύρμηκες. Ἴσως ἐκεῖ τὰ συνεταιριστικὰ ταῦτα ἔντομα εἶναι πολυαριθμότερα καὶ ποικιλώτερα ἢ παρ' ἡμῖν.

Ἐπειδὴ ἢ ἔντασις τῆς βαρύτητος εἶναι ἀσθενεστέρα ἐπὶ τοῦ Ἄρεως, τὰ ἔρπετά κατέβαλλον ὀλιγωτέρας μυϊκὰς προσπαθείας διὰ νὰ ὀρθώνωνται ἐπὶ τῶν ποδῶν των, ὅπως ἔπραττον τόσα ἐπίγεια ἔρπετά τῆς δευτερογενοῦς περιόδου, καὶ νὰ διατηροῦν τὸ σῶμά των εἰς ἀπόστασιν τινα ἀπὸ τοῦ ἐδάφους. Ἡ προσπάθεια διὰ τὸν δρόμον καὶ διὰ τὴν πτῆσιν εἶναι ὡσαύτως σημαντικῶς ἠλαττωμένη, ἐξ οὗ ἐπέρχεται ἀξιοσημελιώτος περιορισμὸς τοῦ ὄγκου τῶν μυῶν. Ἐνωρίτατα τὰ εὐκίνητα ἔρπετά με τοὺς μακροὺς πόδας, ὀρθούμενα πολλάκις ἀποκλειστικῶς ἐπὶ τῶν ὀπισθίων ποδῶν, ἱκανὰ περὶ τὸ τρέχειν καὶ ἔχοντα κατασκευὴν τελείως ἐπιτήδειον περὶ τὸ πηδᾶν, ἀπέβαλον τὰ πρῶτα βαρέα σχήματα, ἅτινα παραμένουν ἐπὶ τῆς Ἄφροδίτης. Γινώσκομεν δὲ ὅτι τὰ πτηνὰ προήλθον ἐκ τῶν ἔρπετῶν ἐκείνων, ὧν τὸ βᾶδισμα ὑπενθύμιζε τὸ τῶν καγκουρού, καὶ τὰ ὅποια ἀναμφισβόλως ἐγίνωσκον καὶ νὰ ἀναρριχῶνται καὶ νὰ συγκρατῶνται διὰ τῶν ποδῶν ἐπὶ τῶν κλάδων.

Ἄλλὰ τὸ πλεονέκτημα ἐσωτερικῆς θερμοκρασίας σταθερᾶς καὶ πτερώματος ἢ δορᾶς ἱκανῆς νὰ συντηρῆ τὴν θερμότητα εἶναι μεγαλύτερον ἐπὶ τοῦ Ἄρεως ἢ ἐπὶ τῆς Γῆς. Αἱ αἰτίαι, ἐξ ὧν ἐσχηματίσθησαν τὰ ἐπιδερμικὰ ταῦτα προϊόντα τὰ τοσαύτως παράδοξα ἢ ἐξαισια πολλάκις ἐπέδρασαν ἐπὶ τοῦ Ἄρεως, ὡς καὶ ἐπὶ τῆς Γῆς, ἀλλ' ἔτι ἐντονώτερον. Ὁ Ἄρης λοιπὸν δὲν εἶναι μόνον ἡ χώρα τῶν ἀνθέων καὶ τῶν ψυχῶν, ἀλλὰ καὶ ἡ χώρα τῶν πτηνῶν καὶ τῶν θηλαστικῶν, τῶν πτηνῶν μὲ πλούσιον πτέρωμα, τῶν θηλαστικῶν μὲ πυκνὸν τρίχωμα. Ὁ παγετὸς τοῦ χειμῶνος, ἢ θερμότης τοῦ θέρους ἐπιφέρουν μεταβολὰς τοῦ καλύμματος. Συντείνουσι παρὰ τοῖς θηλαστικοῖς εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν μακρῶν καὶ λεπτῶν τριχωμάτων, παρὰ τοῖς πτηνοῖς δὲ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν λοφιῶν καὶ τῶν χαιτῶν· τὸ παραδεισιον πτηνὸν εἶναι τὸ σύνηθες ὡς τυπικὸν πτηνὸν τοῦ Ἄρεως, δὲν ὑπάρχει δὲ λόγος νὰ μὴ παραδεχθῶμεν ὅτι καὶ τὰ ὠδικὰ πτηνὰ δὲν φαιδρύνουν διὰ τοῦ ἄσματος τῶν τὰ τοπία, ἐφ' ὧν ὑπάρχει διακεχυμένος ἤδη τόσος πλοῦτος χρωμάτων.

Εἰς μάτην ὅμως θ' ἀνεζητοῦντο ἐκεῖ βαρεῖς ἵπποπόταμοι, ἢ ῥωμαλέοι ἐλέφαντες, ἢ συμπαγεῖς ῥινόκεροι. Ἡ μικρὰ ἔντασις τῆς βαρύτητος κατέστησε δυνατὴν ἐν τῇ πλανήτῃ τοῦ Ἄρεως μόνον τὴν διάπλασιν ὄντων ἐλαφρῶν, οἷαι αἱ ἡμέτεραι ἀντιλόπαι. Εἰς τὰς βοσκὰς διαιτῶνται μόνον εὐκίνητοι δορκάδες. Ἐκ δὲ τῶν σαρκόδωρον, αἱ ἄρκτοι ὑπεχώρησαν πρὸ τῶν εὐκάμπτων αἰλουροειδῶν.

Ὁ Ἄρης εἶναι ὡς ἐκ τῆς ἀσθενοῦς ἐντάσεως τῆς βαρύτητος ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας του τὸ ἄστρον τῆς χάριτος καὶ τῆς καλλονῆς. Εἶναι τοιοῦτο δὲ καὶ ἐκ τῆς μικρότητός του. Ἐπὶ τῆς Γῆς ὁ ἀγὼν περὶ ὑπάρξεως δὲν ἐπέτρεψε τὴν διατήρησιν εἰμῆ εἰς τοὺς τύπους τοὺς μᾶλλον ἐντελεῖς καὶ λαμπροῦς. Ἄλλ' ἢ ἐπίδρασις αὐτοῦ ἐξεδηλώθη ζωηρότερον ἐπὶ ἐπιφανείας τόσον περιωρισμένης, οἷα ἢ τοῦ γείτονος πλανήτου, ἔνθα ἡ ζωὴ ὑπῆρξεν ἢ ἀνταμοιβῆ τῆς κομψότητος καὶ τῆς εὐκινήσιας.

Γ'

Θὰ ἦτο πολὺ λυπηρὸν ἂν δὲν ὑπῆρχε διάνοιά τις, ὅπως ἐντροφᾶ εἰς τὰ μαγικὰ θεάματα τὰ συμβαίνοντα ἐπὶ τοῦ Ἄρεως. Ἄλλ' αἱ

αὐταὶ αἰτίαι, δι' ὧν ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος ἐπὶ τῆς Γῆς, θὰ παρήγαγον βεβαίως ὅν τι ἀνάλογον καὶ τῆς αὐτῆς μορφῆς ἐπὶ τοῦ Ἄρειος. Αἱ αἰτίαι αὐταὶ εἶναι καθαρῶς φυσιολογικαὶ καὶ δὲν ἀνῆκουν ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν γήϊνην σφαῖραν. Διὰ τῆς καθέτου στάσεως τῆ ὄντι ὁ ἄνθρωπος, καθ' ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ φυσικόν του σχῆμα, προέκυψεν ἐκ τύπου τινὸς ἀπροσδιρίστου ἀναρριχητικῶν θηλαστικῶν. Ἐν τῇ στάσει ταύτῃ ἡ χεὶρ, καταστᾶσα ἐλευθέρη, ἀνέλαβε τὸ μέγιστον μέρος τῶν πράξεων τοῦ δραγμοῦ (prehensio), ἅτινα ἴσως τότε ἐξετέλει μόνη ἢ σιαγῶν. Ἰκανὴν ἄρπάξῃ ὄργανα ἢ χεὶρ, ἐπέτρεπεν ὡσαύτως εἰς τὸ ζῆον νὰ μὴ δάκνη πρὸς ἀμυναν αὐτοῦ, ἐπομένως ἀφήρσεεν ἐκ τῶν σιαγῶν καὶ ἐτέραν λειτουργίαν. Αἱ δὲ σιαγόνες χρησιμοποιούμεναι εἰς τὸ ἐξῆς μόνον διὰ τὴν μάσησιν, περιορίσθησαν, συνεπῶς δὲ περιορίσθη καὶ τὸ κινεῖν αὐτὰς μυϊκὸν σύμπλεγμα. Ἐὐὸ δὲ σύμπλεγμα τοῦτο παρὰ τοῖς μαστοφόροις, τῶς μᾶλλον συγγενέουσι μετὰ τοῦ ἀνθρώπου, σχηματίζει κρᾶνος μυωνικὸν χονδρόν, τὸ ὅποιον προκαλεῖ παρὰ τὰς γραμμάς τῆς ἐφαρμογῆς του τὸν σχηματισμὸν ἰσχυρῶν μυωνικῶν λοφίων. Ὁρθούμενα ἐπὶ τῶν ραφῶν τῶν κρανιακῶν ὀστέων τὰ λοφία ταῦτα, ἀνθίστανται εἰς τὴν ἐπέκτασίν των, ἐνῶ ταυτοχρόνως οἱ μασητικοὶ μύες, συστελλόμενοι, πιέζουν ἰσχυρῶς τὰ βρεγματικὰ ὀστᾶ. Πᾶσα ἐπέκτασις τῆς κρανιακῆς κοιλότητος καὶ πᾶσα ἀνάπτυξις τοῦ ἐγκεφάλου ἀποβαίνουσι τότε ἀδύνατοι, δι' αὐτὸν δὲ τὸν λόγον ἢ τελειοποιήσις τῆς νοημοσύνης τῶν πιθήκων παύει λίαν ταχέως καὶ τὰ ζῆα ταῦτα γηράσκοντα καθίστανται κτηνώδη καὶ κακεντρεχῆ.

Ἐπὶ τὸν Ἄρην δένδρα καὶ θηλαστικά, ἄρα τὰ ἀναρριχητικὰ θηλαστικά, τουτέστι τὰ τετράχειρα, εἶναι ἐκεῖ ἀνεπτυγμένα· εἶναι δὲ ταῦτα τὰ μόνα ἀποκτήσαντα τὴν κάθετον στάσιν, ἣτις ἄγει ἀναγκαίως εἰς τὸ ἀνθρώπινον σχῆμα. Δυνάμεθα λοιπὸν νὰ φαντασθῶμεν ὅτι οἱ ἐπὶ τοῦ Ἄρειος ἄνθρωποι ὑψηλοί, καθότι ἢ βαρύτες αὐτόθι εἶναι ἀσθενῆς, ξανθοί, καθότι τὸ φῶς αὐτόθι εἶναι ἠλαττωμένον, ἔχουσι ποιάν τινα ἀναλογίαν πρὸς τοὺς Σκανδιναυοὺς τῆς Γῆς, ἀλλὰ καὶ μέλη ἰσχυρότερα ἐκείνων.

Πρὸς στιγμὴν ἐπιστεύθη ὅτι ἐδόθη καὶ ἡ ἀπόδειξις περὶ τῆς ὑπάρξεώς των. Ὁ πρὸ μικροῦ ἀποθανὼν Ἰταλὸς ἀστρονόμος

Σκιαπαρέλλης, μετ' αὐτὸν δὲ πολλοὶ ἐπιφανεῖς παρατηρηταί, ἐνόμισαν ὅτι διέκρινον ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ Ἄρειος διώρυγας εὐθείας, γεωμετρικῶς διατεταγμένας, παρὰ τὰς ὁποίας ἐφύετο κατὰ τὸ ἔαρ πλουσία βλάστησις. Τοιαῦται διώρυγες δὲν ἠδύναντο εἰμὴ νὰ εἶναι ἔργα τολμηρῶν μηχανικῶν, ἀπεδείξαμεν δὲ ὅτι οἱ μηχανικοὶ ἐκεῖνοι ἔπρεπε νὰ ἔχωσι σχῆμα ἀνθρώπινον.

Δυστυχῶς βεβαιούται ὁσημέραι ἔτι μᾶλλον ὅτι αἱ τοιαῦται διώρυγες εἶναι προῖον ὀφθαλμαπάτης, ἢ τοῦλάχιστον προέρχονται ἐκ τῆς ἀναμίξεως εἰς μίαν μόνην εἰκόνα ἀνωμαλιῶν, εἰς τὴν πραγματικότητά ἀτάκτως ἀπεχουσῶν ἀπ' ἀλλήλων. Ἡ σειρά τῶν λιμνῶν τῆς Βικτωρίας, τοῦ Ἀλδέρτου καὶ ἡ κοιλὰς τοῦ Νείλου θὰ φαίνωνται ἐκ τοῦ Ἄρειος ὡς διώρυξ εὐθύγραμμος, τὸ αὐτὸ δὲ συμβαίνει καὶ δι' ἄλλας σειρὰς ἀναλόγου σχηματισμοῦ, ὀφειλομένου βεβαίως εἰς παρομοίαν πτυχὴν τοῦ γήϊνου φλοιοῦ, τοῦ ὁποίου αἱ ἀνωμαλίαι, ὀρώμεναι ἐξ ἀποστάσεως, ἐξαφανίζονται, καθὼς καὶ τὰ μεταξὺ διαστήματα. Ὡστε δὲν εἶναι πολὺ πιθανὸν ὅτι αἱ διώρυγες τοῦ Ἄρειος εἶναι ἔργα τέχνης, ἢ ἀπόδειξις δὲ τὴν ὁποίαν ἐφρόνουσιν τινὲς ὅτι ἠδύναντο νὰ συναγάγωσιν ἐκ τῆς ὑπάρξεώς των περὶ τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τοῦ Ἄρειος, καταπίπτει ἀφ' ἑαυτῆς.

Ἡ τοιαύτη ὁμῶς ἀπόδειξις δὲν εἶναι ποσῶς ἀναγκαία. Ὁ Ἄρης καὶ ἡ Ἀφροδίτη σύγκεινται ἐκ τῶν αὐτῶν οὐσιῶν, ἐξ ὧν καὶ ἡ Γῆ. Αἱ αὐταὶ δυνάμεις λειτουργοῦσιν εἰς τὴν ἐπιφάνειάν των ἀφ' ἐτέρου τὰ ζῶντα ὄντα προκύπτουσιν ἀπλῶς ἐκ τῆς ἀμοιβαίας ἢ μὴ ἐνεργείας τῶν οὐσιῶν τούτων καὶ τῶν δυνάμεων τῶν μὲν ἐπὶ τῶν δέ· τὸ σχῆμα τῶν ζῶντων αὐτῶν ὄντων ἀπετελέσθη κατὰ κανόνας ὀρισμένους καὶ ἀναλλοιώτους, τοὺς αὐτοὺς πανταχοῦ, ὅπου αἱ αὐταὶ δυνάμεις ἐπιδρῶσιν ἐπὶ τῶν αὐτῶν οὐσιῶν, τοὺς αὐτοὺς κατὰ συνέπειαν εἰς ὅλους τοὺς πλανήτας· μετεδλήθησαν δὲ μόνον ὡς πρὸς τὰς λεπτομερείας ἀναλόγως τῆς διαφόρου ἀπὸ ἀστρου εἰς ἀστρον ἐντάσεως τῆς ἐπιδράσεως τῆς βαρύτητος καὶ τῶν κλιματικῶν ὄρων τῶν συνδεομένων μὲ τὰς ἀστρονομικὰς ιδιότητας ἐκάστου αὐτῶν. Ἐπισταμένη ἐξέτασις τῶν γνωστῶν ἡμῖν σχημάτων τῶν ζῶντων ὄντων καὶ τῶν αἰτίων, ἐξ ὧν παρήχθησαν, δὲν δύναται νὰ καταλίπη ἀμφιβολίαν περὶ τοῦ ὅτι πάντες οἱ μεγάλοι δυνατοὶ τύποι

αὐτῶν ἐδημιουργήθησαν ἤδη καὶ δὲν ὑπολείπεται νὰ ἐπενεχθῶσιν εἰμὴ ποικιλίαι τινὲς αὐτῶν ὄλως δευτερεύουσαι. Ἐὰν καταμετρηθῶσιν ἀκριβῶς τὸ ἀνήκον εἰς ἐκάστην δύναμιν μέρος ἐν τῇ παραγωγῇ τῶν ἐπιγείων ὄντων καὶ αἱ μεταβολαὶ τῆς ἐντάσεως, ἄς αἱ δυνάμεις αὐταὶ ὑπέστησαν εἰς τοὺς διαφόρους πλανήτας, δυνάμεθα κατ' αὐστηράν λογικὴν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐπιγείων σχημάτων νὰ ὑπολογίσωμεν τὰ σχήματα τῶν ὄντων τῶν ζώντων εἰς τοὺς πλανήτας. Τὸ πρόβλημα δὲν παρουσιάζεται ἀκόμη μὲ τόσην ἀκρίβειαν. Ἀπεδείξαμεν ὅμως, ὡς ἐλπίζομεν, ὅτι ἐπιστημονικῶς τὸ πρόβλημα δύναται νὰ ἐξετασθῇ, ἐνεδολομεν δὲ εἰς τὸ πνεῦμα τῶν ἀναγνωστῶν μας τὴν ἐξῆς ἀλήθειαν: ὅτι οὐδὲν ἐκ τοῦ ζώντος κόσμου ἀφέθη εἰς τὴν τύχην, ὅτι πᾶν ὅ,τι εἶναι δυνατόν ὑπὸ δεδομένας περιστάσεις ἐγένετο ἤδη ἢ θὰ γίνῃ, ὅτι τὸ πᾶν συνετελέσθη κατὰ κανόνας ἀκριβεῖς καὶ ὠρισμένους, ὅτι τὸ τέλος ἢ βιολογία εἶναι ἐπιστήμη ἀκριβῆς, ὅπως καὶ ἡ ἀστρονομία, ἐξ ἧς ἄλλως τε παραλαμβάνει καὶ ἐφαρμόζει τὰς μεθόδους τοῦ συλλογισμοῦ.

Ἐπάρχουν λοιπὸν ἄνθρωποι εἰς τὸν Ἄρην, πιθανῶς δὲ καὶ περισσότερον ἡμῶν νοήμονες. Εὐρον δὲ καὶ αὐτοὶ βεβαίως τὸν τρόπον τῆς ἀπὸ καινοῦ συμβιώσεως, ἀνευ συνδικάτων καὶ ἀπεργιῶν, τῆς χειρωνακτικῆς ἐργασίας, τῆς διανοίας καὶ τοῦ κεφαλαίου, ἐὰν δὲ πράγματι ὑπάρχωσιν αἱ μεγάλαι διώρυγες τοῦ Σκιαπαρέλλη, θὰ ἦσαν αὐταὶ φανερὰ ἀπόδειξις τῆς καρποφύρου ταύτης ὁμοιοῦς. Ἄλλ' ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἰσχυρὸν διαταρακτικὸν στοιχεῖον ἐν τῇ φύσει. Ἀπέχει εἰσέτι πολὺ ὁ ἄνθρωπος ὁ ζῶν ἐπὶ τῆς ἡμετέρας σφαίρας ἀπὸ τῶν εἰρηνικῶν ἡθῶν, τῶν ὁποίων τὴν ἐγκατάστασιν ἀφίνομεν εἰς τοὺς ἀπογόνους μας τὴν φροντίδα νὰ ἐπιδιώξωσιν, ἐνῶ ἡμεῖς ἀποφεύγομεν νὰ τὰ ἐφαρμόσωμεν. Ὁ ἐπίγειος ἄνθρωπος ἐξωλόθρευσε ἤδη πάμπολλα ἐκ τῶν περὶ αὐτὸν ἀξιολόγων ὄντων, τῶρα δὲ μόλις ἀρχίζει νὰ κατανοῇ τὴν χρησιμότητα τῆς συντηρήσεως παντὸς ὅ,τι συντελεῖ εἰς τὴν ἐμφύχωσιν τοῦ ἡμετέρου πλανήτου. Ἐπεδόθη ἄρα γε καὶ ὁ κάτοικος τοῦ Ἄρεως εἰς τὸ ἔργον αὐτὸ τῆς καταστροφῆς; Ἀνεχαιτίσθη τάχα μεταμεληθεὶς κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔργου καὶ τῶρα προστατεύει τὰ εἶδη τῶν ὄντων τὰ καταστάντα σπάνια; Πιθανὸν νὰ τὸ ἐπραξεν ἄλλ' ὑπῆρχε

καὶ ἄλλη ὁδός, ἣν ἠδύνατο ν' ἀκολουθήσῃ, ἢ τῆς οἰκαιοποιήσεως τῆς ζωῆς ἐπὶ ἰδίῳ αὐτοῦ ὀφέλει καὶ ἢ τῆς κατὰ βούλησιν αὐτοῦ παραγωγῆς τῶν σχημάτων καὶ τῶν χρωμάτων ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν ὀργανισμῶν. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὁ Ἄρης, φέρων μόνον φυτὰ καλλιεργούμενα καὶ ζῶα τιθασὰ καὶ οἰκόσιτα, θ' ἀπετέλει ἀπέραντον κῆπον, ἐγκατεσπαρμένον ὑπὸ στάβλων· δὲν θὰ ὑπῆρχε δὲ πλεόν λόγος, ὅπως ὁ ἄνθρωπος ἐπ' αὐτοῦ ἐπιδίδεται εἰς τὴν θήραν καὶ τὴν ἀλιεῖαν. Εἰς ἀντάλλαγμα δὲ αὐτῶν ἢ κηπουρικῆ καὶ ἢ κτηνοτροφία θὰ ἤκμαζον, θὰ παρῆγον δὲ ποικιλίας περιεργωτέρας ἀκόμη καὶ τοῦ τηλεσκοπικοῦ ἰχθύος τῆς Κίνας καὶ τοῦ ἀλέκτορος τοῦ φέροντος οὐρανὸν μήκους 8 μέτρων, καὶ τῶν ναυοφυῶν δένδρων τῶν Ἰαπώνων ἢ τῶν ἰδιορρύθμων χρυσαυθῆμων, τῶν ὠραιζόντων τὰς ἡμετέρας ἐκθέσεις. Αἱ δύο δὲ αὐταὶ ὁδοὶ δύνανται ἐπιφελέως νὰ συνδυασθῶσιν.

Εἰς τὸν πρακτικὸν ἐκείνον πλανήτην τὸ πᾶν θὰ ἦτο μετ' ἀκριβείας κανονισμένον καὶ ὑπολογισμένον. Ὁ ἐπίγειος ἄνθρωπος θὰ ἔπληττεν αὐτόθι, ἐκτὸς ἐὰν ἤθελεν ἐπινοήσῃ τὴν μουσικὴν, ἢ παιγνίδιον τι μπιρτζεῖς τελειοποιουμένου· τοῦτο δὲ τότε θὰ ἦτο τὸ ἠθικὸν συμπέρασμα τοῦ παρόντος ἄρθρου, ἐξ οὗ προκύπτει ὅτι ἡ ζωὴ εἶναι προνόμιον πολυτιμότερον ἀφ' ὅσον εὐθύς ἐξ ἀρχῆς ὑποτίθεται, ἀφοῦ εἰς τὸ ἡλιακὸν μας σύστημα τρεῖς μόνον πλανῆται φαίνεται ὅτι ἦσαν οἱ κατάλληλοι διὰ τὴν ἐξέλιξιν τῆς, ὅτι, κατὰ πάντα τὰ φαινόμενα, εἰς δύο μόνον ἐξ αὐτῶν κατοικοῦν ὄντα λογικά, ἄνθρωποι ἢ ὑπεράνθρωποι, ὅτι δὲ ἐξ αὐτῶν ἢ Γῆ, εὐρυχωροτέρα καὶ θερμότερα εἶναι ἢ μᾶλλον ἀνετος δι' αὐτὸν κατοικία....

Μετάφρασις Χ.

Η ΕΛΛΑΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΕΝΗ ΕΙΡΗΝΙΚΩΣ ¹

Ἀλλὰ πρὶν ἢ ἐπιληφθῶμεν τῆς ἐξιστορήσεως τῆς νέας τροπῆς, ἣν ἐφαίνοντο λαμβάνοντα τὰ πράγματα χάρις εἰς τὴν φιλελληνικὴν φωνὴν τῆς ἐπισήμου Γαλλίας, παρακολουθήσωμεν τὰς ἐργασίας τῆς Βουλῆς, τῆς ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ συγκληθείσης καὶ αὐθις. Τὴν 1ῃ Μαρτίου ὁ Πρωθυπουργὸς Δεληγιάννης ἀπηύθουε τήνδε τὴν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Πρόεδρον τῆς Βουλῆς Α. Ρικάκη, παρακαλῶν, ὅπως προσκαλέσῃ τηλεγραφικῶς τοὺς βουλευτάς, ἵνα ὡς τάχιστα συναθροισθῶσιν ἐν Ἀθήναις: «Κύριε Πρόεδρε. Ἐπειδὴ καθίσταται ἀναπόφευκτον νὰ προταθῶσιν εἰς τὴν Βουλὴν μέτρα τινὰ οἰκονομικὰ πρὸς ἐξεύρεσιν καὶ ἄλλων χρηματικῶν μέσων καὶ μέτρα στρατιωτικὰ καθιστῶντα εὐχερεστέραν τὴν σύνταξιν τῶν ὑπὸ τὰς σημαίας τοῦ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν στρατοῦ κληθέντων καὶ κληθσομένων ἀνδρῶν, λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ παρακαλέσω ὑμᾶς, κ. Πρόεδρε, νὰ παρακαλέσητε τηλεγραφικῶς τοὺς μὴ διατρίβοντας ἐν Ἀθήναις Βουλευτάς νὰ προσέλθωσιν ἐνταῦθα, ὅπως κατασταθῇ δυνατὸν νὰ ἐπαναλάβῃ ἡ Βουλὴ τὰς ἐργασίας τῆς. Τὰ ὑπάρχοντα μέσα συγκοινωνίας καθιστῶσιν εὐκόλον εἰς τοὺς βουλευτάς, εἰδοποιουμένους σήμερον παρ' ὑμῶν τηλεγραφικῶς, νὰ προσέλθωσιν ἐνταῦθα τάχιστα. Ἐπομένως, εἰς ὑμᾶς ἀπόκειται, κ. Πρόεδρε, νὰ παρακαλέσητε αὐτοὺς νὰ προσπαθήσωσι νὰ εἶναι ἐν Ἀθήναις κατὰ τὴν 20 ἢ 21 τὸ βραδύτερον τοῦ μεσοῦντος μηνός, ὅπως γένηται δυνατὸν ν' ἀπαρτισθῇ κατὰ τὴν 22 Μαρτίου συνεδρίασις τῆς Βουλῆς». Τὴν 3 μ. μ. τῆς 22 Μαρτίου ἤρξαντο αὐθις αἱ συνεδριάσεις τῆς Βουλῆς, αἵτινες ἤδη ἀπὸ τῆς 14 Δεκ. 1885 εἶχον διακοπῇ. Ὁ Πρωθυπουργὸς Δεληγιάννης, ἀφ' οὗ ἐξέθεσε τὰ ὑπάρχοντα κενὰ ἐν τῇ οἰκονομολογικῇ καὶ στρατιωτικῇ νομοθεσίᾳ τῆς χώρας, εἶπε τάδε: «Αἱ ἀνάγκαι αὗται μᾶς ὑπεχρέωσαν ν' ἀπευθύνωμεν ὑμῖν διὰ τοῦ κ.

Προέδρου τῆς Βουλῆς τὴν παράκλησιν νὰ καταλείπετε αὐθις τὰς ἐστίας σας καὶ τὰ ἔργα σας καὶ δράμητε, ἵνα συντρέξητε τὴν νομοτελεστικὴν ἐξουσίαν, βασανίζοντες καὶ ψηφίζοντες τὰ περὶ ὧν εἶπον νομοσχέδια. Ἐὰν ἡ πλήρωσις τῆς ἀνάγκης ᾗτο δυνατὸν ν' ἀναβληθῇ, ἠθέλομεν ἀποφύγη νὰ δώσωμεν εἰς ὑμᾶς τὴν ἐνόχλησιν ταύτην. Ἀλλ' ἐπράξαμεν τοῦτο ἐνθαρρυνόμενοι ὑπὸ τῆς συνειδήσεως τοῦ ἐπιτακτικοῦ τῆς ἐπελθούσης ἀνάγκης καὶ προσέτι ὑπὸ τῆς γνώμης, τὴν ὁποίαν ἔχομεν, ὅτι οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ἐμφοροῦνται ὑπὸ τοῦ πατριωτισμοῦ ἐκείνου, ὁ ὁποῖος διακρίνει τὸν ἑλληνικὸν λαόν, τὸν ὁποῖον ἀντιπροσωπεύουν, ὑπὲρ πάντα ἄλλον λαόν τῆς ὑψηλίου». Ὁ Χαρ. Τρικούπης, ἀπαντῶν, ἐπετέθη δριμύτατα κατὰ τῆς Κυβερνήσεως Δεληγιάννη ὡς ἀστόχως διαχειρισθείσης τὸ ἀναφυὲν ζήτημα, ἐξηκολούθησε δὲ ἐπὶ σειράν ἡμερῶν μακρὰ ἐπὶ τῆς καταστάσεως συζήτησις, ἧς μετέσχον οἱ ὀνομαστότεροι ῥήτορες τοῦ ἑλληνικοῦ κοινοβουλίου, μεθ' ὃ κατὰ τὴν 6ῃν συνεδρίασιν τῆς Κυριακῆς 30 Μαρτ., θεωρηθείσης τῆς συζητήσεως περατωθείσης, ὁ Ἀχ. Γεροκωστόπουλος ὑπέβαλε τήνδε τὴν πρότασιν: «Ἡ Βουλὴ μετὰ τὰ λεχθέντα, ἐκφράζουσα τὴν ἐμπιστοσύνην αὐτῆς πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, μεταβαίνει εἰς τὴν ἡμερησίαν διάταξιν». Ἐτέραν πρότασιν ὑπέβαλον οἱ Βουλευταὶ Φιλάρετος, Ἰωαννίδης, Καρτάλης, Παπαδόπουλος, Ζυγομαλάς, ἧτις εἶχεν οὕτως: «Ἡ Βουλὴ μετὰ τὰ λεχθέντα πειθομένη, ὅτι μόνον Κυβέρνησις ἐπιδιώκουσα τὴν διὰ πάσης θυσίας ἐκτέλεσιν τοῦ ἔθνικοῦ προγράμματος δι' ἐνεργείας ἀμέσου δύναται νὰ ἔχῃ τὴν ἐμπιστοσύνην αὐτῆς, μεταβαίνει εἰς τὴν ἡμερησίαν διάταξιν». Ἐκ τῶν δύο ὑποβληθεισῶν προτάσεων ἐτέθη εἰς ψηφοφορίαν ἡ πρώτη, τοῦ Πρωθυπουργοῦ δηλώσαντος ἐπὶ τοῦ προκειμένου τάδε: «Δὲν γνωρίζω ποῖοι θέλουν ψηφίσῃ ὑπὲρ τῆς προτάσεως τοῦ ἀξιότιμου ἐκ Βώλου Βουλευτοῦ, διότι δὲν ἐφρόντισαν ν' ἀνακαλύψω ἀκριδῶς ποῖοι ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ δὲν στέργουσι νὰ μεταδώσωσι τὴν εἰς τὴν Κυβέρνησιν ἐμπιστοσύνην των εἰμὴ ὑπὸ ὄρον. Ἡ πρότασις τοῦ ἀξιότιμου συναδέλφου ἐκδηλοῖ ἐμπιστοσύνην ὑπὸ ὄρον. Αἱ Κυβερνήσεις δέ, ὅπως κυβερνήσωσιν, ἔχουσιν ἀνάγκην ἐμπιστοσύνης οὐχὶ ὑπὸ ὄρον, ἀλλ' ἀπολύτου καὶ ὅσοι θέλουσιν ἐμπιστοσύνην ὑπὸ ὄρον, εἶναι κύριοι

¹ Συνέχεια ἐκ σελ. 420.

νά δώσωσι ψῆφον ἀρνητικὴν». Ὁ Πρόεδρος Α. Ρικιάκης εἶπε τὰδε: «Καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν πρότασιν τοῦ ἐκ Πατρῶν Βουλευτοῦ, τὴν θεωρῶ ἀπαύγασμα τῆς συζητήσεως, διότι τὸ ζήτημα ἐτέθη ὡς ζήτημα ἐμπιστοσύνης πρὸς τὴν σημερινὴν Κυβέρνησιν. Ἡ πρότασις τοῦ κ. Φιλαρέτου ἀποβλέπει ἐμπιστοσύνην πρὸς ἄλλην Κυβέρνησιν, ἢ ὁποῖα θέλει ἔχει τὴν δεῖνα ἢ δεῖνα ἰδιότητα. Ἴβναι λοιπὸν πρότασις ξένη, μὴ προερχομένη ἀπὸ τὴν συζήτησιν καὶ δυναμένη νὰ διατυπωθῇ εἰς ἄλλην εὐκαιρίαν. Κατὰ συνέπειαν νομίζω, ὅτι πρέπει νὰ τεθῇ εἰς ψηφοφορίαν ἢ πρότασις τοῦ κ. Γεροκωστοπούλου». Ἐτέθη πράγματι εἰς ψηφοφορίαν ἢ περὶ τῆς ὁ λόγος πρότασις δι' ὀνομαστικῆς κλήσεως, ἐπὶ 216 δὲ βουλευτῶν ψηφοφορησάντων ἐκηρύχθησαν 129 ὑπὲρ τῆς προτάσεως, 83 κατὰ ταύτης καὶ 4 ἤρνήθησαν ψῆφον.

Ἀφίγοντες πρὸς στιγμὴν τὰς ἐν τῇ Βουλῇ συζητήσεις, αἵτινες οὐδὲν ἄλλως τε πλέον τὸ ἐνδιαφέρον ἡμᾶς ἀμεσώτερον παρουσιάζουσι, παραθέτομεν ἐνταῦθα τὸ κείμενον τοῦ ἐγγράφου, τὸ ὁποῖον, καθ' ὃ εἶπομεν ὀλίγον ἀνωτέρω, ἀπηύθυνε τὴν 10 Ἀπριλίου ὁ Φρεῦσινὲ πρὸς τὸν ἐν Ἀθήναις Πρεσβευτὴν τῆς Γαλλίας Μουῦ, ἔχον οὕτω: «Ἡ Γαλλία ἔδωκεν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀναμφίβολα δείγματα φιλίας. Κατὰ τοὺς τελευταίους τούτους καιροὺς ἀπηύθυνεν ἐπανειλημμένως αὐτῇ συμβουλὰς ὑπαγορευομένας ὑπὸ εὐλικρινεστάτης συμπαθείας. Ἀλλὰ σήμερον εἰς τὸ αὐτὸ αἶσθημα ὑπέκουσα, καθῆκον κρίνει νὰ ὑψώσῃ φωνὴν ὑστάτου μηνύματος. Ἡ παρούσα στάσις τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους ἐκτίθησιν αὐτὸ εἰς μεγίστους κινδύνους. Ἐμμένον ῥίπτει ἑαυτὸ εἰς ταπείνωσιν ἢ καταστροφὴν. Μὴ ἀξιοῦντες, ὅτι προκρίνομεν τὰς ἀποφάσεις τῆς Εὐρώπης, εἴμεθα βέδαιοι, ὅτι θ' ἀντιτάξῃ φραγμὸν εἰς τὰ κατὰ τῆς Τουρκίας ἐγχειρήματα τῆς Ἑλλάδος. Μετὰ μικρὸν ἀναμφιδόλως αἱ Δυνάμεις θέλουσιν ἀνακοινώσῃ τὴν θέλησιν αὐτῶν ταύτην εἰς τὴν Ἑλλην. Κυβέρνησιν καὶ θέλουσιν ἐπιτάξῃ αὐτῇ νὰ παραιτήσῃ τοὺς ἐξοπλισμούς. Τότε δέ, ὁποῖα ἔσται ἡ θέσις αὐτῆς; Ἄρα γε δὲν θέλει ἀναγκασθῇ ἡἄττον ἢ βράδιον νὰ ὑποταχθῇ εἰς τὴν ἐπιταγὴν ταύτην; Ἐπιθυμοῦμεν ν' ἀπαλλάξωμεν τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τῆς ὀδυνηρᾶς ταύτης ἀνάγκης. Διὰ τοῦτο λέγομεν πρὸς τὴν Κυβέρνησιν αὐτῆς: «Ἀναγνώρισον τὸ ἐναργές. Ἀκουσον τῆς φωνῆς

φίλης Δυνάμεως. Ἀκολούθησον συμβουλὰς μηδὲν ἐχούσας τὸ προσβλητικὸν τῆς φιλοτιμίας σου. Πράξον ἐξ ἰδίας πρωτοβουλίας ἐν ὅσῳ ὑπάρχει ἔτι καιρὸς καὶ ἔχεις ἐλευθέραν τὴν πρωτοβουλίαν, ἢς ἡ ἀξία πᾶσα θέλει ἀνήκῃ εἰς σέ». Προσεπάγομεν δέ, ὅτι, ἂν ἡμέραι αἰσιώτεραι μέλλωσι ν' ἀνατείλωσιν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος, ταύτας θέλει προπαρασκευάσῃ ἡ Κυβέρνησις αὐτῆς διὰ τῆς προβλεπτικῆς ταύτης πολιτικῆς, ἐφ' ἣ ἡ Εὐρώπη ὀλοκλήρος θέλει γνωρίσῃ αὐτῇ χάριν. Ἡμεῖς αὐτοὶ δὲν θέλομεν λησμονήσῃ, ὅτι εὐλαβουμένη τὰς εὐχὰς ἡμῶν ἡ Ἑλλάς θέλει ἀπαλλάξῃ ἡμᾶς τῆς λύπης τοῦ νὰ συμπράξωμεν εἰς διαβήματα ὄλως διαφόρου χαρακτῆρος, εἰς ὃ ἡ σταθερὰ ἡμῶν μέριμνα ὑπὲρ τῆς γενικῆς εἰρήνης ἀπαγορεύει ν' ἀρνηθῶμεν τὴν ἡμετέραν συνδρομήν». Ὁ Πρωθυπουργὸς Δεληγιάννης, λαβὼν γνῶσιν ἐπισήμως τοῦ φιλελληνικωτάτου τούτου ἐγγράφου τῆς Γαλλ. Κυβερνήσεως, ἐδίστασε πρὸς στιγμὴν νὰ συμμορφωθῇ πρὸς τὸ περιεχόμενον τούτου, ἀλλ' ὁ Μουῦ κατώρθωσε νὰ πείσῃ τὸν τε Πρωθυπουργὸν καὶ μέλῃ τινὰ τῆς Κυβερνήσεως, ἔχοντα ἐναντίαν γνώμην, οὕτω δέ, τῆς Κυβερνήσεως ἀσπασθείσης τὴν πολιτικὴν τῆς ὑποχωρήσεως, ὁ πρωθυπουργὸς ἔσπευσε τὴν 13 Ἀπρ. νὰ γράψῃ τὰδε πρὸς τὸν Μουῦ: «Σπεύδω νὰ φέρω εἰς γνῶσιν ὑμῶν, ὅτι ἡ Βασ. Κυβέρνησις ἀπεφάσισε νὰ ἐνδώσῃ εἰς τὰς συμβουλὰς τῆς Κυβερνήσεως τῆς Γαλλ. Δημοκρατίας. Ἐπιφυλάσσομαι νὰ πέμψω ὑμῖν ἐπίσημον ἀνακοίνωσιν τῆς ἀποφάσεως ταύτης εἰς ἀπάντησιν πρὸς τὸ τηλεγράφημα τῆς Α. Ε. τοῦ κ. Φρεῦσινὲ ἀμέσως μετὰ τὴν εἰς Ἀθήνας ἀφίξιν τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν, ὅστις εὐρίσκεται, ὡς γινώσκετε, ἐν Θεσσαλίᾳ καὶ θέλει ἐπανέλθῃ τὴν προσεχῆ Τρίτην». Ὁ Φρεῦσινὲ συνεχάρη τηλεγραφικῶς τὸν Μουῦ διὰ τὴν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον διευθέτησιν τοῦ ζητήματος, παραγγελθέντα νὰ συγχαρῇ ὡσαύτως καὶ τὸν Πρωθυπουργὸν Δεληγιάννην «διὰ τὴν σῶφροναν καὶ πατριωτικὴν του στάσιν». Ἐπειδὴ ὅμως οἱ ἐν Ἀθήναις Πρέσβεις τῶν λοιπῶν Δυνάμεων δὲν ἐφαίνοντο διατεθειμένοι νὰ θεωρήσωσι λήξαν τὸ ζήτημα, ὁ Μουῦ κατέστησε γνωστὰς τὰς ἐπικρατούσας ταύτας σκέψεις τῷ Φρεῦσινὲ, προτάσει δὲ καὶ συμβουλήν τοῦ τελευταίου τούτου, τὴν ἐπομένην, 14 Ἀπρ., ἢ Ἑλλην. Κυβέρνησις δι' ἐγγράφου αὐτῆς διεβίβαζε πρὸς

τούς ἐν Ἀθήναις διπλωματικούς ἀντιπροσώπους τῶν λοιπῶν Μ. Δυνάμεων ἀντίγραφον τοῦ τε τηλεγραφικοῦ μηνύματος τῆς Γαλ. Κυβερνήσεως καὶ τῆς ἐπιστολῆς, ἣν εἶχε διαβιβάσει τῷ Μουῦ, καὶ δι' ἧς ἀνεκοινοῦτο ἡ περὶ ὑποχωρήσεως εἰς τὰς θελήσεις τῶν Μ. Δυνάμεων ἀπόφασις τῆς Ἑλλην. Κυβερνήσεως. Ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ, περὶ τὸ μεσονύκτιον τῆς 13 Ἀπρ., ἡ «Πρωΐα», τὸ ἡμεπίσημον ὄργανον τοῦ δεληγιαννικοῦ κόμματος, ἐξέδωτο τόδε τὸ παράρτημα, τὸ ὁποῖον ἔκτοτε παρέμεινεν ἱστορικόν: «Κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας, καθ' ἃς ἡ μὲν πολιτικὴ κρίσις, ἣν ἡ Ἑλλάς διανύει, προέβαινεν εἰς τὸ ὀξύτατον αὐτῆς σημεῖον, ἡ δὲ Κυβέρνησις εἰσήγατο εἰς τὰς παραμονὰς τοῦ χρόνου, καθ' ὃν ἔδει νὰ προβῆ καὶ εἰς τὰ ἔσχατα τῶν μέτρων, ἃ εἶχον τεθῆ εἰς τὴν διάθεσιν αὐτῆς πρὸς διάσωσιν τῶν ἐθνικῶν συμφερόντων, κατὰ τὰς ἡμέρας, λέγομεν, ταύτας, ἀπηυθύνθη ἔξωθεν μία φωνὴ πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, σκοποῦσα νὰ εἰσαγάγῃ τὴν Ἑλλάδα εἰς ἄλλο στάδιον σκέψεων καὶ ἐλπίδων. Ἡ φωνὴ αὕτη δὲν συνεβούλευεν εἰς τὴν Κυβέρνησιν τὸν ἀφοπλισμὸν τῆς χώρας ἐπὶ τῷ λόγῳ, ὅτι αἱ ἕνεκα τῶν στρατιωτικῶν παρασκευῶν αὐτῆς γινόμεναι δαπάναι ἐπτώχυναν τὸν ἑλληνικὸν λαὸν τοσοῦτον, ὥστε μέγα μέρος αὐτοῦ τρέφεται μὲ λάχανα. Εἰς φωνὴν τοιαύτην ἤθελεν ἀπαντήσῃ ἡ Κυβέρνησις τῆς Ἑλλάδος, ὅτι ἐδίδαξαν τοὺς Ἑλληνας οἱ πατέρες αὐτῶν νὰ ζῶσι καὶ μὲ λάχανα καὶ μὲ ξηρὸν ἄρτον, οἱ δὲ τοιαῦτα ὑπὸ τῶν πατέρων αὐτῶν διδαχθέντες υἱοὶ δὲν βαρυθυμοῦσιν ἐπὶ ταῖς στερήσεσι, διότι μεθ' ὑπερηφανείας βεβαιοῦσι τὸν κόσμον, ὅτι τυγχάνουσιν ἄξιοι τῶν πατέρων των. Ἡ φωνὴ αὕτη δὲν προεκάλει τὴν Κυβέρνησιν νὰ προβῆ εἰς τὸν ἀφοπλισμὸν τῆς χώρας ἐπὶ τῷ λόγῳ, ὅτι ἡ Ἑλλάς βεβαίως θέλει ἀποθάνῃ, ἂν ἐπιδοθῆ εἰς στρατιωτικὰς ἐπιχειρήσεις, ἐν ᾗ δὲν εἶναι πρὸς ταύτας ἱκανή. Εἰς φωνὴν τοιαύτην ἤθελεν ἀπευθύνῃ ἡ Κυβέρνησις τὴν ἐρώτησιν, ἂν ὁ τοιαῦτα εἰπὼν εἰδὲ ποτε τὴν πατρίδα του παρασκευασμένην τοσοῦτον ὅσον τὰ νῦν τυγχάνει παρασκευασθεῖσα. Ἀλλ' ἡ φωνή, ἣτις ἀπηυθύνθη πρὸς τὴν Ἑλλ. Κυβέρνησιν ἦτο ἡ γνωστὴ εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸν ἑλληνισμὸν φωνὴ τῆς Γαλλίας. Ἡ φωνὴ αὕτη εἶχε τὴν νεωτέραν ἱστορίαν τῆς πατρίδος ἡμῶν ἀψευδῆ μάρτυρά βεβαιοῦντα τὰ κινουῦντα αὐτὴν φιλικὰ αἰσθήματα καὶ ἀναμιμνήσκοντα εἰς τὴν Ἑλλάδα ποσάκις καὶ

ἔργῳ καὶ λόγῳ ἡ Κυβέρνησις παρέστη ἐπίκουρος αὐτῆς κατὰ τὰς περιπετείας τοῦ ἐθνικοῦ βίου ἡμῶν. Δὲν εἶχεν ἀνάγκην νὰ μᾶς ἀναμνήσῃ τὴν πρόσφατον τακτικὴν, ἣν μετήλθε καὶ κατ' αὐτὴν ταύτην τὴν πολιτικὴν κρίσιν, ἣν διανύομεν, διὰ ν' ἀποδείξῃ τὰς πρὸς τὴν Ἑλλάδα συμπαθείας τῆς, διότι τὴν τακτικὴν ταύτην καὶ σήμερον ἔτι ἐξακολουθεῖ ἐφαρμόζουσα. Ἦν τοιαύτην φωνὴν δὲν ἠδύνατο νὰ μὴ ἀκούσῃ μετὰ προσοχῆς ἡ Κυβέρνησις. Ἦκουσεν αὐτῆς, μετ' ἐπιμελείας ἐρευνᾷ τοὺς ἀπευθυνθέντας αὐτῇ λόγους, μετ' ἐνδελεχείας ἐξετάζει καὶ μελετᾷ τὰ πράγματα καὶ ἀσχολεῖται, ἵνα ἀνεύρῃ τὸ συμφέρον τοῦ ἔθνους, ὅπως πιστῶς ἐξυπηρετήσῃ αὐτό, καθ' ὃ ἔχει καθήκον, ἀφ' οὗ τυγχάνει τεταγμένη ἄγρυπνος φρουρὸς αὐτοῦ». Ἐὐπεριεχόμενον τοῦ παραρτήματος τούτου ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν φιλελληνικὴν φωνὴν τοῦ ἐγγράφου τοῦ Φρεῦσινὲ περιέπλεξαν ἀπροσδοκῆτως καὶ αὐθις τὰ πράγματα, τὰ ὁποῖα ἐφαίνοντο ἤδη, ὅτι εἶχον ἀρχίσῃ μετὰ τάσους ἐλιγμοὺς νὰ λαμβάνωσι τέλος τὸν κανονικὸν αὐτῶν ροῦν. Διότι ὁ ἐν Ἀθήναις Ἄγγλος Πρεσβευτῆς εἶπε διότι δὲν ἤθελε νὰ ἴδῃ τὴν Γαλλ. Κυβέρνησιν αἴρουσαν περιφανῆ διπλωματικὸν θρίαμβον συνεπεία τῆς διὰ τῆς φιλικῆς αὐτῆς φωνῆς ἐπελεύσεως τοῦ ἀφοπλισμοῦ, ὃν μάτην δι' ἠθικῶν πιέσεων ἐζήτησαν νὰ ἐπιβάλλωσιν αἱ λοιπαὶ Δυνάμεις, εἴτε διότι ἐνόμισεν, ὅτι διείδεν ἐν τῇ τρόπῳ, καθ' ὃν ἦτο συντεταγμένον τὸ παράρτημα, ὅτι ἀφίνεται νὰ ὑπονοηθῆ, ὅτι ἡ Ἑλλ. Κυβέρνησις ὑπεχώρει ἐπὶ τῇ διαθεβαιώσει τῆς Γαλ. Κυβερνήσεως περὶ προσεχοῦς ἐδαφικῆς ἐπεκτάσεως, ἐπέμεινε παρὰ ταῖς συναδέλφους αὐτοῦ, οὐς καὶ ἔπεισε νὰ μὴ θεωρήσωσιν ἐν ταῖς παρούσαις περιστάσεσι ἱκανοποιητικὴν τὴν δήλωσιν τῆς Ἑλλ. Κυβερνήσεως ὡς εἶχε αὕτη διαβιβάσει αὐτοῖς τὴν 14 Ἀπρ., ἀλλὰ νὰ ἐπιτάξωσιν αὐτῇ ν' ἀφοπλίσῃ τὸν στρατὸν καὶ τὸν στόλον, παραιτουμένη πάσης διὰ στρατιωτικῶν προπαρασκευῶν καὶ ἐνεργειῶν διαταράξεως τῆς παγκοσμίου εἰρήνης. Ὁ Πρωθυπουργὸς Δεληγιάννης, παρεξηγήσας ἔκουσίως ἢ ἀκουσίως τὴν σχετικὴν φράσιν τοῦ τηλεγραφικοῦ μηνύματος τοῦ Φρεῦσινέ, ἀφῆκε νὰ ὑπονοηθῆ πράγματι ὅτι ὑπεχώρει ἐπὶ τῇ διαθεβαιώσει τῆς Γαλλίας περὶ προσεχοῦς ἐδαφικῆς ἐπεκτάσεως, πράγμα τὸ ὁποῖον ἠνάγκασε τὸν Φρεῦ-

σινὲ νὰ ζητήσῃ ἐξηγήσεις παρὰ τοῦ Πρωθυπουργοῦ Δεληγιάννη διὰ τοῦ κόμητος Μουῦ, πρὸς ὃν ἐδόθη ὑπόσχεσις ὅτι ἡ «Πρωΐα» εἰς πρώτην εὐκαιρίαν θὰ προέβαιεν εἰς τὴν διάφυσιν καὶ ἀνασκευὴν τῆς γενομένης δῆθεν τῆ Ἑλληνικῆ Κυβερνήσει ὑποσχέσεως περὶ ἐδαφικῆς ἐπεκτάσεως. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, μὴ κριθείσης ἱκανοποιητικῆς τῆς δηλώσεως τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ὡς διεδιδάσθη αὐτοῖς τὴν 14 Ἀπρ., οἱ ἐν Ἀθήναις διπλωματικοὶ ἀντιπρόσωποι τῶν Μ. Δυνάμεων πλὴν τοῦ τῆς Γαλλ. Δημοκρατίας ἐπέδωκαν τῆ 14 Ἀπριλ. τῆ Ἑλλ. Κυβερνήσει τήνδε τὴν ταυτόσημον διακοίνωσιν: «Οἱ ὑποφαινόμενοι Ἑκτακτοὶ Ἀπεσταλμένοι καὶ Πληρεξούσιοι Ὑπουργοὶ Ἰταλίας, Γερμανίας, Αὐστρο-Οὐγγαρίας καὶ Μεγ. Βρετανίας καὶ ὁ κ. Ἐπιτετραμμένος τῆς Ῥωσίας λαμβάνουσι τὴν τιμὴν ν' ἀναγγείλωσιν εἰς τὴν Α. Ε. τὸν κ. Δεληγιάννην, Πρόεδρον τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν, ὅτι ἔλαβον τὴν ὑπόσημερινὴν ἡμερομηνίαν ταυτόσημον διακοίνωσίν του. Ἐπειδὴ τὸ περιεχόμενον τῆς διακοινώσεως ταύτης δὲν εἶναι ὡς οὐκ ἔδεικνυον αἱ ὁδηγίαι, ἃς ἔλαβον παρὰ τῶν οἰκείων Κυβερνήσεων, οἱ ὑποφαινόμενοι, συνωδᾶ πρὸς ἃς ἔλαβον διαταγὰς, λαμβάνουσι τὴν τιμὴν ν' ἀπευθύνωσιν εἰς τὴν Ἀθηναϊκὴν Κυβέρνησιν τὴν ἐφεξῆς δῆλωσιν: «Αἱ στρατιωτικαὶ παρασκευαί, εἰς ἃς ἡ Ἑλλὰς ἐξακολουθεῖ ἐμμένουσα ἐναντίον τῶν πανδήμων καὶ ἐπανεπιλημμένων προσπαθειῶν τῶν Δυνάμεων ἐπιβάλλουσι δεινὰ βάρη εἰς τὸ ἔθνος γειτονικὸν καὶ φίλον καὶ ἀποτελοῦσι σήμερον τὸν μόνον κίνδυνον, ὅστις ἀπειλεῖ τὴν εἰρήνην τῆς Εὐρώπης. Ἀφ' οὗ πάντα τὰ συμβιβαστικὰ μέσα, εἰς ἃ αἱ Δυνάμεις προσέφυγον, ὅπως πείσωσι τὴν Ἑλλάδα νὰ ἐνδώσῃ εἰς τὰς εἰρηνικὰς εὐχὰς τῆς Εὐρώπης, ἀπέτυχον, αἱ εἰρημέναι Κυβερνήσεις ἀναγκάζονται νὰ τάξωσι τέρμα εἰς τὴν τοιαύτην κατάστασιν. Ὅθεν οἱ ὑποφαινόμενοι, κατὰ διαταγὴν τῶν οἰκείων Κυβερνήσεων, προσκαλοῦσι τὴν Ἀθηναϊκὴν Κυβέρνησιν νὰ θέσῃ τὰς κατὰ ξηρὰν καὶ θάλασσαν ἑλληνικὰς δυνάμεις ἐπὶ ποδὸς εἰρήνης ἐντὸς βραχυτάτης προθεσμίας καὶ νὰ δώσῃ αὐτοῖς τὴν διαβεβαίωσιν, ἐντὸς μιᾶς ἑβδομάδος ἀπὸ τῆς χρονολογίας τῆς παρουσίας δηλώσεως, ὅτι διαταγαὶ ἀγούσαι εἰς τὸ τέλος τοῦτο ἐδημοσιεύθησαν. Ἐὰν κατὰ τὴν λήξιν τῆς προθεσμίας ταύτης οἱ ὑπο-

φαινόμενοι δὲν λάβωσιν ἀπάντησιν ἢ ἐὰν ἡ ἀπάντησις δὲν εἶναι εὐπρόσδεκτος, ἢ εὐθύνη τῶν συνεπειῶν, τὰς ὁποίας θὰ συνεπαγάγῃ ἡ τοιαύτη ἀρνήσις πίπτει ὀλόκληρος ἐπὶ τὴν Ἑλλην. Κυβέρνησιν». Πρὸς τὴν ταυτόσημον ταύτην διακοίνωσιν, ἡ Ἑλλ. Κυβέρνησις ἀπήντησε τὴν 17 Ἀπρ. ὡς ἀκολουθῶς: «Ὁ ὑπογεγραμμένος Πρόεδρος τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων, λαμβάνει τὴν τιμὴν ν' ἀναγγείλῃ ὅτι ἔλαβε τὴν κοινὴν διακοίνωσιν, ἣν αἱ Α. Ε. οἱ Ἑκτακτοὶ Ἀπεσταλμένοι καὶ Πληρεξούσιοι Ὑπουργοὶ τῆς Ἰταλίας, τῆς Γερμανίας, τῆς Αὐστρο-Οὐγγαρίας καὶ τῆς Μεγ. Βρετανίας καὶ ὁ κ. Ἐπιτετραμμένος τῆς Ῥωσίας εὐηρεστήθησαν νὰ τῷ ἀνακοινώσωσι τὴν 14/26 Ἀπριλίου. Ἡ Βασ. Κυβέρνησις, ἀναφερομένη εἰς τὴν ταυτόσημον διακοίνωσίν της, ὑπὸ ἡμερομηνίαν 14 Ἀπρ., ἀπευθυνθεῖσαν εἰς τὰς Α. Ε. καὶ εἰς τὸν κ. Ἐπιτετραμμένον τῆς Ῥωσίας πρὸ τῆς ἐπιδόσεως τῆς κοινῆς αὐτῶν διακοινώσεως τῆς αὐτῆς ἡμέρας, θεωρεῖ καθήκον της νὰ προσθέσῃ τὴν ἐξῆς ἐπεξήγησιν. Ἡ Βασ. Κυβέρνησις, ἀφ' οὗ ἐνέδωκεν εἰς τὰς συμβουλὰς τῆς Γαλλίας, κατὰ τὴν προμνησθεῖσαν διακοίνωσίν της, ἀπευθυνθεῖσαν πρὸς τὰς Α. Ε. καὶ τὸν κ. Ἐπιτετραμμένον τῆς Ῥωσίας πρὸ τῆς ἐπιδόσεως τῆς κοινῆς διακοινώσεως τῆς 14 Ἀπρ. ἔδωκε διὰ τῆς τοιαύτης προσχωρήσεως τὴν πάνδημον διαβεβαίωσιν, ὅτι ἡ Ἑλλὰς συμμορφουμένη πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν τῶν Μ. Δυνάμεων δὲν θέλει διαταράξῃ τὴν εἰρήνην. Ἡ συνέπεια τῆς προσχωρήσεως ταύτης εἶναι, ὅτι ἡ Ἑλλὰς δὲν θέλει διατηρήσῃ ὑπὸ τὰς σημαίας τὸν σημερινὸν ἀριθμὸν τοῦ στρατοῦ. Ἐκ τούτου ἐπεταί, ὅτι ἡ Ἑλλ. Κυβέρνησις θέλει προδῆ εἰς τὴν βαθμιαίαν ἐλάττωσιν τοῦ ἀριθμοῦ τούτου ἐντὸς τῶν προθεσμιῶν τῶν ἐπιβαλλομένων ὑπὸ τῆς ἀναποφεύκτου φρονήσεως ἐν τοιαύτῃ ἐργασίᾳ. Μετὰ τὰς ἐξηγήσεις ταύτας ἡ Βασ. Κυβέρνησις ἄσμενος ἐλπίζει, ὅτι ἡ κοινὴ διακοίνωσις τῆς 14 Ἀπρ. θέλει θεωρηθῆ ὡς μένουσα ἄνευ σκοποῦ. Ὁ Πρόεδρος τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου καὶ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων ἔσχε τὴν τιμὴν νὰ πέμψῃ ταυτόσημον ἀντίτυπον τῆς παρουσίας διακοινώσεως εἰς τὰς Α. Ε. τοὺς Ἑκτάκτους Ἀπεσταλμένους καὶ

Πληρεξουσίου Υπουργούς τῆς Ἰταλίας, τῆς Γερμανίας, τῆς Αὔστρο-Οὐγγαρίας καὶ τῆς Μ. Βρετανίας καὶ τὸν κ. Ἐπιτετραμμένον τῆς Ῥωσίας». Μὴ εὐρόντες τελείως ἱκανοποιητικὴν καὶ εὐάρεστον τὴν τοιαύτην τῆς Ἑλλ. Κυβερνήσεως ἀπάντησιν, ἀπηύθυναν αὐτῇ αἱ ἐν Ἀθήναις Πρέσβεις τὴν 24 Ἀπριλ. ἑτέραν διακοίνωσιν, ζητοῦντες σαφεστέρως ἐξηγήσεις ἐντὸς τῆς ἡμέρας, ζητοῦντες ταυτέστι ῥητὴν περὶ ἀφοπλισμοῦ δήλωσιν μετὰ καθορισμοῦ προθεσμίας, ἐντὸς τῆς ὁποίας θὰ συνετελεῖτο ὁ ἀφοπλισμός. Ὁ Ρόσβερν μάλιστα ἐν συνεντεύξει, ἣν ἔσχε μετὰ τοῦ ἐν Λονδίνῳ Πρέσβειος τῆς Ἑλλάδος Γενναδίου εἶχε προτείνῃ, ὅπως ἡ Ἑλλ. Κυβέρνησις διὰ συμπληρωτικῆς αὐτῆς ἰδιωτικῆς διακοινώσεως προβῆ εἰς παρεμφερῆ δήλωσιν, διὰ νὰ μὴ προσβληθῇ δὲ ἡ ἀξιοπρέπεια τῆς Ἑλλ. Κυβερνήσεως ἦτο πρόθυμος νὰ κρατήσῃ τὴν διακοίνωσιν ταύτην μυστικὴν ἐπὶ δύο ἢ τρεῖς ἑβδομάδας. Ἐὰν ἐλαμβάνετο τοιοῦτον μέτρον, προσέθετε, θὰ ἔκαμνον πᾶν τὸ δυνατόν, ὅπως περὶ τὰς λοιπὰς Δυνάμεις νὰ θεωρήσῃσι ἐπαρκῆ μίαν τοιαύτην λύσιν, ἐζήτησε δ' ὅπως σὺν τῇ δηλώσει ἀρχίσῃ νὰ προβαίνῃ εἰς τὸν ἀφοπλισμὸν ἡ Ἑλλ. Κυβέρνησις πρὸς ἀπόδειξιν τῆς καλῆς τῆς πίστεως. Ἡ συνέντευξις αὕτη ἐγένετο τὴν 19 Ἀπρ., πλὴν ἡ Κυβέρνησις Δεληγιάννη δὲν ἠθέλησε νὰ προβῆ εἰς ῥητὴν περὶ ἀφοπλισμοῦ δήλωσιν, συνεπεία δὲ τῆς ἀρνήσεως ταύτης υπέβαλον τὴν 24 Ἀπρ. διακοίνωσιν, δι' ἧς ἐζήτησαν σαφεστέρως ἐξηγήσεις αἱ ἐν Ἀθήναις Πρεσβευταί. Ἴδου τὸ κείμενον τῆς διακοινώσεως ταύτης: «Οἱ ὑποφαινόμενοι . . . ἐνετάλησαν ὑπὸ τῶν αἰκείων Κυβερνήσεων νὰ ἀγγείλωσι τῇ Α. Ε. τῷ κ. Δεληγιάννῃ, Προέδρῳ τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, Ὑπουργῷ τῶν Ἐξωτερικῶν, τὴν παραλαβὴν τῆς διακοινώσεως, δι' ἧς ἐτίμησεν αὐτοὺς τὴν 17 Ἀπρ. καὶ νὰ γνωστοποιήσῃσι τῇ Α. Ε. ὅτι, καίτοι λαμβάνουσιν ὑπὸ σημείωσιν τὰς εἰρηνικὰς διαβεβαιώσεις τῆς Ἀθηναϊκῆς Κυβερνήσεως, αἱ διαβεβαιώσεις αὗται δὲν φαίνονται εἰς τὰς Κυβερνήσεις τῶν ἀρκούντως ὠρισμέναι πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοπομένου. Ἐπομένως οἱ ὑποφαινόμενοι ἔλαβον διαταγὴν νὰ προσκαλέσῃσι τὴν Α. Ε. τὸν κ. Δεληγιάννην νὰ δώσῃ αὐτοῖς σαφεστέρως ἐξηγήσεις ἐντὸς τῆς ἡμέρας». Πρὸς τὴν διακοίνωσιν ταύτην αὐθημερὸν ἀπήντησεν ὁ Δελη-

γιάννης ὡς ἀκολούθως: «Ὁ ὑποφαινόμενος . . . λαμβάνει τὴν τιμὴν ν' ἀγγείλῃ ταῖς Α. Ε. τοῖς Ἐκτάκτοις Ἀπεσταλμένοις καὶ Πληρεξουσίοις Ὑπουργοῖς τῆς Ἰταλίας, Γερμανίας, Αὔστρο-Οὐγγαρίας καὶ Μεγ. Βρετανίας καὶ τῷ κ. Ἐπιτετραμμένῳ τῆς Ῥωσίας τὴν παραλαβὴν τῆς παρ' αὐτῶν ἀπευθυνθείσης διακοινώσεως ὑπὸ ἡμερομηνίαν 24 Ἀπρ. / 6 Μαΐου 1886, δι' ἧς τῷ γνωστοποιήσῃσι, ὅτι, καίτοι λαμβάνουσιν ὑπὸ σημείωσιν τὰς εἰρηνικὰς διαβεβαιώσεις, αὗται δὲν φαίνονται ταῖς Κυβερνήσεσιν αὐτῶν ἀρκούντως ὠρισμέναι πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοπομένου καὶ ὅτι ἐπομένως αἱ Α. Ε. ἔλαβον διαταγὴν νὰ προσκαλέσῃσι τὸν Πρόεδρον τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων, νὰ δώσῃ αὐτοῖς σαφεστέρως ἐξηγήσεις ἐντὸς τῆς ἡμέρας. Ἡ Βασ. Κυβέρνησις, ἐκθέσασα ἤδη τὰς συνεπείας τῆς τροποποιήσεως τῆς πολιτικῆς τῆς διὰ τῆς ταυτοσήμου διακοινώσεως τῆς 17/29 Ἀπρ. πρὸς τὰς Α. Ε. τοὺς Ἐκτάκτους Ἀπεσταλμένους καὶ Πληρεξουσίου Ὑπουργοὺς τῆς Ἰταλίας, Γερμανίας, Αὔστρο-Οὐγγαρίας καὶ Μεγ. Βρετανίας καὶ πρὸς τὸν κ. Ἐπιτετραμμένον τῆς Ῥωσίας λυπεῖται, ὅτι αἱ ἐξηγήσεις τῆς ἐθεωρήθησαν ἀνεπαρκεῖς, ἀλλὰ δὲν δύναται εἰμὴ ν' ἀνενεχθῇ εἰς τὴν εἰρημένην διακοίνωσιν τῆς. Ὁ Πρόεδρος τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου καὶ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ἔσχε τὴν τιμὴν ν' ἀποστείλῃ ταυτόσημον ἀντίτυπον τῆς παρούσης διακοινώσεως εἰς τὰς Α. Ε. τοὺς Ἐκτάκτους Ἀπεσταλμένους καὶ Πληρεξουσίου Ὑπουργοὺς τῆς Ἰταλίας, Γερμανίας, Αὔστρο-Οὐγγαρίας καὶ Μεγ. Βρετανίας καὶ εἰς τὸν κ. Ἐπιτετραμμένον τῆς Ῥωσίας».

Ἐπεται τὸ τέλος.

ΔΗΜ. Γ. Δ. ΔΡΟΣΟΣ

Μ Α Ρ Γ Κ Ο Τ ¹

ΔΡΑΜΑ ΜΟΝΟΠΡΑΚΤΟΝ

ΥΠΟ Ε. ΣΟΥΔΕΡΜΑΝ

Σ Κ Η Ν Η Ζ'

ΕΒΕΛΙΓΚ, ΚΥΡΙΑ ΥΒΟΥΡΓ, εἶτα ΥΠΗΡΕΤΗΣ

ΕΒΕΛ. (Μετὰ ζωηρότητος, ἐντόνως). — Κυρία, ἡ κόρη σας θὰ εἶναι ἐδῶ μετ' ὀλίγας στιγμᾶς. Ἡ κατάστασις εἰς αὐτὸ τὸ ἀναμεταξύ μετεβλήθη ὄχι ὀλίγον... Ἐπιθυμεῖτε ἀκόμη αὐτὴ ἢ κατὰ μόνους συνέντευξις νὰ γίνῃ, ἢ ὄχι;

Κ^α ΥΒΟΥΡΓ (Διαμαρτυρομένη). — Γιὰ τὸ Θεό, τί λέτε! Ἀγαπητὲ φίλε, ἔχω εἰς σᾶς ἀπεριόριστον ἐμπιστοσύνην. Ἐπὶ τοσοῦτον καιρὸν σεῖς ὑπήρξετε πάντοτε δι' αὐτὴν ὁ ἀγαθὸς της ἄγγελος. Οὔτε πρὸς στιγμὴν δισταζῶ νὰ τὴν ἀφήσω μόνην εἰς τὰ χέρια σας, ἀφοῦ μάλιστα εἰμαι βεβαία, ὅτι θὰ προσέξετε ἀκόμη καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς τύπους. Μίαν μόνην παράκλησιν ἔχω νὰ σᾶς ἀπευθύνω: ἐὰν δὲν εὐρήτε τίποτε εἰς αὐτήν, τὸ ὅπολον νὰ ἐνθαρρύνῃ τὸ αἶσθημά σας, νὰ μὴ ταράξετε τὴν καρδίαν της. Ἰπέφερεν ἤδη ἀρκετά: δὲν εἶν' ἔτσι;

ΕΒΕΛ. — Τότε θὰ φερθῶ ὡς νὰ ἐπρόκειτο μόνον νὰ ἐκπληρώσω τὴν ἐντολήν, τὴν ὁποῖαν ἠθέλατε νὰ μοῦ ἀναθέσετε, ὅταν ἦλθετε ἐδῶ.

Κ^α ΥΒΟΥΡΓ. — Ἄ!... ἂν εἶχετε τὴν καλωσύνην νὰ κάμετε αὐτό!...

ΕΒΕΛ. — Σούτ!... (Μεταβαίνει καὶ ἀκροᾶται παρὰ τὴν θύραν πρὸς στιγμὴν, ἔπειτα δεικνύει πρὸς τὴν Κυρίαν ὡς ἔβουρο μίαν ἄλλην θύραν). — Ἄπ' ἐδῶ, κυρία, σᾶς παρακαλῶ... γνωρίζετε τὸν δρόμον...

Κ^α ΥΒΟΥΡΓ. — Ὅπως σᾶς εἶπα!... (Κρούεται ἡ θύρα τοῦ βάρθους).

ΕΒΕΛ. — Θὰ σᾶς ἰδῶ κατόπιν. (Ἡ Κυρία ὡς ἔβουρο ἐξέρχεται). Ἐμπρός!...

ΥΠΗΡ. (Ἐισερχόμενος). — Μία κυρία ἐρωτᾷ, ἂν ἡ μητέρα της εἶναι ἀκόμη ἐδῶ...

Σ Κ Η Ν Η Η'

ΜΑΡΓΚΟΤ καὶ ΕΒΕΛΙΓΚ

ΕΒΕΛ. (Σπεύδων πρὸς τὴν θύραν τοῦ βάρθους). — Ἄ!... δεσποινίς!... τί κρίμα!... ἡ κυρία μητέρα σας, ἀφοῦ ἔβλεπεν ὅτι δὲν ἦρχεσθε, ἀνεχώρησε πρὸ ὀλίγων στιγμῶν μόλις... (Ἡ Μάργκοτ μένει πρὸς στιγμὴν διστακτικὴ εἰς τὴν θύραν). Μὰ δὲν κοιτάζετε λιγάκι μέσα;

ΜΑΡΓΚΟΤ. — Ἄν τὸ ἐπιτρέπετε, εὐχαρίστως... (Παρατηροῦσα γύρω μετὰ δισταγμοῦ). Ἀλλὰ δὲν ξεύρω ἂν...

ΕΒΕΛ. — Τί πράγμα, δεσποινίς;

ΜΑΡΓΚΟΤ. — Μὰ εἶναι ἡ πρώτη φορά ὅπου ἡ μητέρα μου φεύγει καὶ μὲ ἀφίνει μόνην.

ΕΒΕΛ. — Θὰ σᾶς συνοδεύσω ἐγὼ σ' τὸ σπίτι, μὴν ἀνησυγήτε.

ΜΑΡΓΚΟΤ (Μὲ ἀόριστον μειδίαμα). — ὦ!... δὲν φοβοῦμαι δά!...

ΕΒΕΛ. (Δεικνύων μίαν ἔδραν). — Μὰ δὲν κάθησθε;

ΜΑΡΓΚΟΤ. — Εὐχαριστῶ... Ἐπειδὴ προτιήτερα δὲν μοῦ ἦτο ἐπιτετραμμένον, τῶρα ποῦ ἔτυχεν ἡ εὐκαιρία, θὰ ἐπιθυμοῦσα νὰ ρίψω μία ματιὰ εἰς τὸ γραφεῖόν σας. Ἐπιτρέπεται;

ΕΒΕΛ. — Τί λόγος!... Χαίρω πολὺ μάλιστα ποῦ ἡ κατοικία μου σᾶς ἐμπνέει κάποιον ἐνδιαφέρον...

ΜΑΡΓΚΟΤ (Περιφερομένη ἐντὸς τοῦ δωματίου). — ὦ!... ἡ μητέρα μου μοῦ εἶχε κάμη τόσες φορές λόγον!... Αἱ ἐπισκέψεις ποῦ σᾶς ἔκαμνε αὐτὰ τὰ τελευταῖα τρία ἔτη ἀπετέλουν τὸ κύριον θέμα τῆς συνομιλίας μας... Ὅστε μοῦ φαίνεται πῶς μοῦ εἶναι γνωστὴ πρὸ πολλοῦ καὶ αὐτὴ ἡ πλέον παραμικρὰ γωνία ἐδῶ μέσα...

ΕΒΕΛ. — Ἀλήθεια;...

¹ Τέλος συνέχεια ἐκ σελ. 444.

ΜΑΡΓΚΟΤ. — "Α!... γὰ καὶ τὸ ράφι μὲ τοὺς τρομεροὺς κώδικας!... (Στενάζουσα). "Α!... φίλτατε κύριε δικηγόρε! ὅλα τὰ πράγματα σ' αὐτὴ τῇ ζωῇ εἶναι νόμος καὶ δι' ὅλα ὑπάρχουν κώδικες.

ΕΒΕΛ. (Μετὰ πικρίας). — Πιστεύσατέ με, δεσποινίς, οἱ αὐστηρότεροι νόμοι δὲν περιλαμβάνονται εἰς κανένα κώδικα.

ΜΑΡΓΚΟΤ. — "Α, ναί, ἔχετε δίκαιον· ἐκεῖνο ποῦ μᾶς συντρίβει εἶναι οἱ νόμοι ποῦ κάμνομεν ἡμεῖς μόνοι μας... (Παρατηροῦσα ἐν λεύκωμα φωτογραφιῶν). "Ω!... τί εὐμορφες κυρίες!... (Θὰ εἶναι βέβαια πολὺ ὠραίες, διὰ τὰ τοποθετηθῶν σ' αὐτὴν τὴν συλλογὴν;...)

ΕΒΕΛ. ("Υπεκφεύγων). — Αἱ περισσότεραι εἶναι πελάτιδές μου, αἱ ὅποιαι μοῦ ἀφιέρωσαν τὰς φωτογραφίας των εἰς ἔνδειξιν εὐγνωμοσύνης.

ΜΑΡΓΚΟΤ. — Μὰ κ' ἐγὼ ἠμπορῶ νὰ εἰπῶ πῶς εἶμαι τρόπον τινὰ πελάτις σας, μὲλα ταῦτα δὲν θὰ εἶχα τὸ θάρρος νὰ σας προσφέρω τὴν φωτογραφίαν μου.

ΕΒΕΛ. — "Ω! ἂν ἐσεῖς.....

ΜΑΡΓΚΟΤ ("Ἐντρομος). — "Α!... μὰ ἐδῶ ἔχετε καί... (Τὸν ἐρωτᾷ διὰ τοῦ βλέμματός ἐν ἀμηχανίᾳ).

ΕΒΕΛ. — Ναί· αὐτὴ ἦτο ἡ σύζυγός μου. (Συνοφροῦνόμενος).

ΜΑΡΓΚΟΤ (Περίφροντις). — Τὴν εἶδα μίαν μόνην φοράν... ὅταν ἤμουν ἀκόμη κοριτσάκι. Ἦτο πολὺ ὠραία...

ΕΒΕΛ. (Μὲ πικρὸν μειδίαμα). — Ναί· ἦτο ὠραία.

ΜΑΡΓΚΟΤ (Με φωνὴν τρέμουσαν). — "Ω!... τί... ὠραία ρόδα!... Ἡ μητέρα μου μοῦ εἶπε πῶς πάντοτε εὐρίσκονται εἰς τὸ γραφεῖόν σας αὐτὰ τὰ ἄνθη.

ΕΒΕΛ. (Ψευδόμενος). — Ναί· ἕκαμα συμφωνίαν μ' ἓνα κηπουρόν, ὁ ὅποιος μοῦ τὰ προμηθεύει κάθε ἡμέρα.

ΜΑΡΓΚΟΤ (Προσποιουμένη ὅτι πιστεύει). — Ἀλήθεια;

ΕΒΕΛ. (Αἰφνιδίως). — ἠμπορῶ νὰ σας τὰ προσφέρω ὅλα, δεσποινίς;

ΜΑΡΓΚΟΤ (Μειδιῶσα). — "Α, μπά!... γιὰ τὸ Θεό!... Ὁ κηπουρὸς ποῦ σας τὰ προμηθεύει μπορεῖ νὰ δυσαρεστηθῇ.

ΕΒΕΛ. (Μειδιῶν). — Ὅπως ἀγαπάτε.

ΜΑΡΓΚΟΤ. — Καὶ αὐτὸ βεβαίως θὰ εἶναι τὸ ἐδώλιον τοῦ κατη-

γορουμένου;... Ἐδῶ ἀποσπῶνται τὰ μυστικά ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὴν ψυχὴν.

ΕΒΕΛ. (Γελῶν). — Ἀπεναντίας· τὰ μυστικά βγαίνουν μόνοι των ἔξω. Μάλιστα πολλάκις ἐγὼ ὁ ἴδιος δὲν κάμνω ἄλλο παρὰ νὰ λέγω: φθάνει!

ΜΑΡΓΚΟΤ. — Ἦμπορῶ νὰ καθήσω ἡσυχῇ. (Κάθεται). Τὸ μυστικόν μου τὸ γνωρίζετε σεῖς πολὺ καλά... (Στενάζουσα) μέχρις ἀηδίας μάλιστα.

ΕΒΕΛ. — Εἶμαι ὑποχρεωμένος καὶ πάλιν νὰ τὸ εἰπῶ: ἀπεναντίας. Τὸ ἀληθινὸν μυστικὸν τῆς ζωῆς σας, τὸν νόμον, ὅστις σας ἐμπνέει τὰ αἰσθήματά σας, τὰς σκέψεις σας, αὐτὸν πιστεύω ὅτι δὲν τὸν γνωρίζει κανεὶς, οὔτε αὐτὴ ἡ μητέρα σας.

ΜΑΡΓΚΟΤ (Μειδιῶσα καὶ σείουσα τοὺς ὤμους). — Ἡ καυμένη ἡ μητέρα μου!... (Μὲ λεπτὴν κακεντρέχειαν). Καὶ τώρα θέλετε φυσικὰ νὰ σας δώσω ἓν δείγμα τοῦ τρόπου κατὰ τὸν ὅποιον αἰσθάνομαι καὶ σκέπτομαι... αἱ;

ΕΒΕΛ. (Διαμαρτυρόμενος). — "Ω!...

ΜΑΡΓΚΟΤ (Μὲ ποιητικὴν καὶ πικρὴν). — "Α, ναί!... ὁ πραγματικὸς λόγος, διὰ τὸν ὅποιον εὐρίσκομαι ἐδῶ, εἶναι ἄλλος...

ΕΒΕΛ. (Παρεξηγῶν τοὺς λόγους τῆς). — Μπά;... Καὶ ποῖος;

ΜΑΡΓΚΟΤ (Μὲ πικρὸν μειδίαμα). — "Ω! δὲν μὲ ἀφησαν δὲ ἐδῶ μέσα μόνην μαζί σας χωρὶς κάποιον λόγον!... Λοιπὸν ἐμπρός, κύριε δικηγόρε· ἐκτελέσατε πρῶτα τὸ καθήκον σας· ἐπίδειξατε τὴν ὠραίαν σας τέχνην, διὰ νὰ μὲ πείσετε νὰ νυμφευθῶ τὸν κύριον... (Φρομιῶσα). Βλέπετε;... ὡς καὶ τὰ χεῖλη μου ἀρνοῦνται νὰ προφέρουν αὐτὸ τὸ ὄνομα!... Καὶ ὁμοίως τὸ ὄνομα αὐτὸ θὰ ἤμουν ἀναγκασμένη νὰ τὸ φέρω δι' ὅλης μου τῆς ζωῆς!... ἠμπορεῖ κανεὶς νὰ φαντασθῇ πρᾶγμα τερατωδέστερον;... (Συγκλονίζεται ὑπὸ νέας φρικιάσεως· ἔπειτα σοβαρὰ, ἀποφασιστικῇ). Κύριε δικηγόρε, ἠμπορεῖτε νὰ μοῦ βρῆτε καμμίαν ἐργασίαν;

ΕΒΕΛ. (Κατάπληκτος, ἀνήσυχος). — Ἐργασίαν;... γιὰ ποῖον λόγον;...

ΜΑΡΓΚΟΤ. — Θέλω νὰ φύγω ἀπὸ τὸ σπίτι...

ΕΒΕΛ. — Τὸ λέτε μὲ τὰ σωστά σας αὐτό;

ΜΑΡΓΚΟΤ (Κατανεύουσα). — Ναί· ἀλλὰ δὲν ξεύρω νὰ κά-

μνω τίποτε!... ἔπειτα πρέπει νὰ εἶναι μία ἐργασία ποῦ νὰ μὴ μὲ ἐξευτελίξῃ... καὶ ἀκόμη... νὰ μὴ μοῦ ἀφανίξῃ πολὺ καὶ τὰ χέρια... "Α, ὄχι!... δὲν εἶμαι φιλάρεσκη... (Ἰφραιρεῖ σιγὰ σιγὰ τὰ χειρόκτια)... οὔτε φιλόδοξη... Γιὰ τὸ πρόσωπον δὲν μὲ μέλει διόλου... ἀλλὰ τὰ χέριά μου τ' ἀγαπῶ, καὶ ἂν τὰ ἐχαλοῦσα, θὰ μοῦ ἐφαίνετο... τί νὰ σᾶς πῶ... πῶς θὰ ἐγινόμενον, ἐκτὸς ἀπὸ ὅλα τ' ἄλλα, καὶ χυδαία. Τέλος πάντων, νά, ἤθελα μία ἐργασία ποῦ νὰ μὴ μὲ κάμνῃ νὰ ντρέπωμαι... (Βλέπει περὶ αὐτήν), ποῦ νὰ μ' ἀφίγη ὀλίγον καιρὸν νὰ μελετῶ καὶ νὰ μορφώνωμαι καί... ναι, καὶ νὰ μπορῶ νὰ μένω μόνη... Ξεύρετε νὰ μοῦ ὑποδείξετε καμμίαν τέτοιαν ἐργασίαν;...

ΕΒΕΛ. (Προσποιούμενος ὅτι ἀστεῖζεται, ἀλλὰ κατὰ βάθος πάσχων). Θὰ σᾶς πῶ... ὑπάρχει μία ἐργασία, ἣ ὁποία εἶναι κομματάκι... σύνθετος. "Ἦθελα νὰ σᾶς προτείνω νὰ γίνετε ἀδελφὴ τοῦ ἐλέους, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὸ τὸ ἐπάγγελμα δουλεύουν τὰ χέρια καὶ χαλοῦν... Καὶ ἔπειτα διὰ τὴν ἐξάσκησιν του χρειάζεται νὰ ὑπάρχουν τοῦλάχιστον δύο πρόσωπα... ἐπειδὴ, βλέπετε, εἶναι καὶ ὁ ἀσθενής.

ΜΑΡΓΚΟΤ. — "Α, μπά, μπά!... (Μετὰ ζωνηρότητος), ἀδελφὴ τοῦ ἐλέους, ὄχι!... Ἐγὼ δὲν ἀγαπῶ τὸν πλησίον μου καὶ δὲν θέλω νὰ κάμω τίποτε γι' αὐτόν!

ΕΒΕΛ. — Αὐτὰ εἶναι λόγια πολὺ σκληρά, δεσποινίς.

ΜΑΡΓΚΟΤ. — Εἶμαι σκληρά, μάλιστα. Τί ἔκαμαν οἱ ἄλλοι γιὰ μένα;

ΕΒΕΛ. — Καὶ οἱ γονεῖς σας;

ΜΑΡΓΚΟΤ. — Γιὰ τὴ μητέρα μου λέτε; Βεβαίως ἐκεῖνη ἐνόμιζε καὶ νομίζει ὅτι μοῦ προξενεῖ καλόν, ὅταν ἐξασκῇ ὅλα της τὰ δικαιώματα ἐπάνω μου. Τὸ μόνον ποῦ ἔκαμεν ὁμῶς πραγματικῶς ἦτο νὰ μοῦ ἀποσπάσῃ τὴν ψυχὴν ἀπὸ τὸ σῶμα καὶ νὰ μὲ καταστήσῃ μία κούκλαν αὐτόματον, ἀπὸ ἐκεῖνες ποῦ ἀνοίγουν καὶ κλείνουν τὰ μάτια καὶ δὲν ξεύρουν νὰ κάνουν ἄλλο παρὰ μπέεε! ὅταν πιέζετε τὸ κουμπί... Στὰ μαγαζιά εἶναι ὅσες θέλετε ἀπ' αὐτὲς ἀπὸ δύο δραχμὰς τὴ μία! ("Ὁ "Εβελικὴ γελᾷ βεβιασμένως. "Ἡ Μάργκοτ λαμβάνει σοβαρὸν ὕφος). Κύριε δικηγόρε, δὲν μοῦ λέτε, οἱ ἐγκληματῆλαι εἶναι ὑπερήφανοι;

ΕΒΕΛ. ("Ἐκπληττόμενος ἐκ νέου)—Γιατί μοῦ κάμνετε αὐτὴν τὴν ἐρώτησιν;

ΜΑΡΓΚΟΤ. — Ἐλάτε, ἀπαντήσατέ μου.

ΕΒΕΛ. — Βεβαίως εἰς τοὺς ἐκ γενετῆς ἐγκληματίας ἢ περιπτώσεις εἶναι πολὺ συνήθης... Ἀλλὰ...

ΜΑΡΓΚΟΤ. — Τότε κ' ἐγὼ ἔχω φύσιν ἐγκληματικὴν.

ΕΒΕΛ. (Γελῶν χωρὶς διάθεσιν).—Ἐλάτε δά, κορίτσι μου!... γιὰτί νὰ βάζετε εἰς τὸ κεφάλι σας τέτοιες ἰδέες;

ΜΑΡΓΚΟΤ. — Διότι μέσα μου ἐγὼ περιφρονῶ, μισῶ ὅλα ὅσα οἱ ἄλλοι ὀνομάζουν ἀρέλειαν καὶ ἀθωότητα. "Ὅταν ἀκούω τὲς φιλενάδες μου νὰ λέγουν: «ἐκεῖνος μὲ ἀγαπᾷ· ἐκεῖνος μὲ συμπαθεῖ· ἐκεῖνος ἔκρυψε στὴν τσέπη του τὸ γάντι μου· ἐκεῖνος ὁ ἄλλος ἐγέμισε φιλιὰ τὸ μανδύλι μου», μοῦ φαίνεται πῶς ἀκούω νὰ μιλοῦν τίποτε κακόμοιρες ἡλίθιες. Καὶ μ' ὅλα ταῦτα τὰς φθονῶ. Εἰς τοὺς χορούς, εἰς τὰς συναναστροφὰς μόλις ἴδουν ἓνα ἄνδρα νὰ τὲς κυττάξῃ, κορδιώνονται, φουσκώνουν καὶ πᾶν σ' τὸ σπῖτι τους εὐχαριστημένες, σὰν νὰ τὲς ἔπεσε τὸ μάννα ἀπὸ τὸν οὐρανόν... Ἐγὼ ἐξ ἐναντίας ἂν τοῦ κατέβῃ κανενὸς νὰ μοῦ κάμῃ τὸν ἐρωτευμένον, μὲ πιάνει μιὰ τέτοια φοῦρκα, ποῦ μοῦ ἔρχεται νὰ πᾶω νὰ τοῦ πῶ κατὰ πρόσωπον: «Καλὲ μὴ πειράζεσθε!... Κοπιᾶστε σ' ἐκεῖνη ἐκεῖ πέρα ποῦ εἶναι ἀρκετὰ ἀνόητη, ὥστε μπορεῖ νὰ σᾶς πιστεύσῃ...» Καὶ ὕστερα, ὅταν ἐπιστρέψω εἰς τὸ σπῖτι, κλαίω ἀπὸ τὸν φθόνον, ἀπὸ τὴ σκάσι μου, ἀπὸ τὴν πληξίν ποῦ ὑπέφερα, κλαίω τόσον πολὺ ὥστε ἀρρωσταίνω. (Μετὰ θλιβεροῦ σαρκασμοῦ). Καὶ ἐν τοσοῦτῃ ἡ μητέρα μου τὴν ἡμέραν μὲ πηγαίνει ἀπὸ τὴν μίαν ἐκκλησίαν εἰς τὴν ἄλλην, διὰ νὰ μοῦ ὑπενθυμίξῃ πάντοτε ἐκεῖνο ποῦ εἶμαι, καὶ τὸ βράδυ μὲ σέρνει ἀπὸ τὸν ἓνα χορὸν εἰς τὸν ἄλλον, διὰ νὰ κάμῃ τοὺς ἄλλους νὰ πιστεύσουν ὅτι εἶμαι ὅπως ὄλες.

ΕΒΕΛ. — Παραδέχομαι ὅτι ἡ μητέρα σας ἢμπορεῖ νὰ διέπραξε κάποιον λάθος, παρακινουμένη πάντοτε φυσικῶ τῇ λόγῳ ἀπὸ τὴν στοργὴν της καὶ μὴ γνωρίζουσα νὰ ἐπινοήσῃ ἄλλας καλλιτέρας μεθόδους. Συλλογισθῆτε ὁμῶς τί θὰ ἐγίνεσθε, ἂν τυχὸν ἠθέλατε μέλνῃ μόνη, ἐγκαταλελειμμένη εἰς τὸν ἑαυτὸν σας.

ΜΑΡΓΚΟΤ. — Θὰ ἦμουν ἀπελπισμένη τὸ ἴδιον, αὐτὸ εἶναι ἀληθές· ἀλλὰ δὲν θὰ ἠσθανόμην τόσῃν ταπείνωσιν καὶ ἐντροπήν, οὔτε

θὰ κατέπιπτα περισσότερο. Ἀκούστε αὐτὸ ποῦ σὰς λέγω, κύριε δικηγόρε· αἱ μητέρες μας δὲν ἔχουν καμμίαν ἰδέαν τῆς σημερινῆς ζωῆς... μᾶς μεταχειρίζονται μὲ τὰ ἴδια παλαιὰ καὶ προκατακλυσμαῖα συστήματα. Μεγαλώνομεν μὲ τὰ μάτια κλειστὰ σὰν τυφλοπόντικαι, χωρὶς θέλησιν, χωρὶς ἐνεργητικότητα· δὲν μᾶς διδάσκουν νὰ φυλαττώμεθα μόναι μας, ἀλλὰ θεωροῦν καλλίτερον νὰ μᾶς τ' ἀπαγορεύουν ὅλα καὶ ἔτσι μᾶς παρακινοῦν νὰ ἐπιθυμοῦμεν καὶ ἐκεῖνο ἀκόμη ποῦ ἴσως οὔτε κἂν θὰ ἐσκεπτόμεθα, ἂν ἦτον διάφορα τὰ πράγματα... (Μετ' ἐντροπῆς). Ἐγὼ... καὶ ὑπερότερα ἀκόμη... ἤμποροῦσα νὰ κάμω ὅ,τι ἤθελα... ἐννοιά σας δὲ καὶ ἡ μητέρα μου δὲν θὰ μ' ἐμπόδιζεν. Ἀλλὰ πάντοτε ἐσκέφθηκα καὶ εἶπα εἰς τὸν ἑαυτὸν μου: τὴν πρώτην φοράν δὲν ἐγνώριζες τίποτε· ἦσουν θῦμα, ἡ τοῦλάχιστον ἤμποροῦσες νὰ πλανᾶσαι μὲ τὴν ἰδέαν ὅτι ὑπῆρξες θῦμα... Ἄν πέσης ὁμοῦ καὶ ἄλλην μίαν φοράν, τότε... (Σπασμωδικῶς). Ὁχι!... δὲν μπορῶ νὰ τὸ πῶ... δὲν μοῦ ἔρχεται σ' τὸ στόμα.

ΕΒΕΛ.—ὦ, σὰς ἐννοῶ, σὰς ἐννοῶ πολὺ καλά, κόρη μου!

ΜΑΡΓΚΟΤ (Περιπαθῶς).—Τότε θὰ ἦσουν χαμένη γιὰ πάντα! Τότε θὰ ἐτελείωναν ὅλα τὰ ἰδανικά, θὰ ἐξατμίζετο ἡ ποίησις. Δὲν θὰ ὑπῆρχε πλέον τίποτε τὸ ὑψηλὸν καὶ τὸ εὐγενές, τίποτε, τὸ ὅποῖον νὰ σὲ παρακινή νὰ ἐργασθῆς διὰ κάποιον, καὶ πρὸ πάντων τίποτε, τὸ ὅποῖον νὰ σὲ κάμνῃ νὰ ὄνειρεύεσαι. Διότι ἂν ὄχι ἄλλο, μπορεῖ κανεὶς ἀκόμη τοῦλάχιστον νὰ ὄνειρεύεται, δὲν εἶν' ἔτσι; Ἄν ἔλειπε κι' αὐτό, τότε τί θὰ ἔμενε;

ΕΒΕΛ. (Συγκινημένος).—Βεβαίως, κόρη μου.

ΜΑΡΓΚΟΤ (Μετὰ προϋούσης ζωηρότητος).—Σεῖς ὁμοῦ, κύριε δικηγόρε, μὴν ὑποθέσετε ὅτι μὲ αὐτὰ θέλω τώρα νὰ προσελκύσω τὸ ἐνδιαφέρον σας, ἢ ὅτι ζητῶ τάχα νὰ παρουσιασθῶ ἐμπρὸς σας μὲ τὴν λευκὴν στολὴν τῆς ἀθρότητος. Ἐγὼ εἶμαι κακὴ, καὶ κακὴ, τὸ αἰσθάνομαι... Αὐτὸ ποῦ θὰ σὰς πῶ τώρα πιστεύω πῶς δὲν τὸ εἶπε ποτέ κανεὶς εἰς ἄλλον ἄνθρωπον... Καὶ σεῖς ἀκόμη ἕστερα ἀπ' αὐτὸ θὰ μὲ περιφρονήσετε... Εἶμαι βεβαία... Ἀλλὰ πρέπει νὰ ξαλαφρωθῶ... πρέπει νὰ τὸ φανερώσω αὐτὸ ποῦ ἔχω μέσα μου, ἔστω καὶ γιὰ μίαν καὶ μόνη φορά εἰς τὴν ζωὴν μου... καὶ ἔπειτα ἄς ξαναρχίσῃ πάλιν ἡ προσποίηση... Τέλος πάντων, δὲν ξεύρω τί νὰ εἶναι αὐτό...

Μέσα μου αἰσθάνομαι σὰν μιὰ φωτιά... ὄχι, καὶ χειρότερον, χίλιες φορές χειρότερον... Ὄταν συλλογίζομαι τὴν στιγμὴν ἐκείνην, ἐκείνην τὴν φοβερὰν στιγμὴν, μοῦ φαίνεται ὅτι σφίγγεται ἡ καρδιά μου ὡσὰν μέσα σὲ μίαν τανάλια... Καὶ ὁμοῦ δὲν κατωρθῶνω ν' ἀπαλλαγῶ ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἀνάμνησιν... Μὲ κατέχει σὰν ἕνας διαρκὴς φόβος, σὰν μίαν διαρκὴς φρίκη, καὶ ταυτοχρόνως σὰν ἕνας διαρκὴς πόθος νὰ κάμω τὸ κακόν, μίαν ἀνησυχία, μίαν μανία, ἢ ὁποῖα κάποτε μὲ κάμνει νὰ πιστεύω ὅτι εἶμαι διαφορετικὴ ἀπὸ ὅλας τὰς ἄλλας γυναῖκας... Καὶ τότε μοῦ ἔρχεται ἡ ὄρεξις νὰ τρέξω πρὸς τὸ ἄγνωστον, νὰ φύγω εἰς ξένα μακρυνὰ μέρη, ὅπου νὰ μὴ μὲ γνωρίζῃ κανεὶς, ὅπου ὁ ἔρωσ νὰ μὴ θεωρῆται ὡς ἀμάρτημα. ὦ!... εἶμαι ἔξω ἀπὸ τὰ λογικά μου!... Ἀλλ' αὐτὸ δὲν εἶναι τίποτε... Ὅθ' ἂν σὰς πῶ καὶ τοῦτο ἀκόμη. (Μετ' ἀπελπισίας). Γνωρίζετε σεῖς πόσον μισῶ ἐκεῖνον τὸν ἄνθρωπον... Καὶ ὁμοῦ ὑπάρχουν στιγμὴν ὅπου εἶμαι τόσο βαριεστισμένη καὶ ἀηδιασμένη ἀπὸ ὅλα, ὥστε μοῦ ἔρχεται ὁ πειρασμὸς νὰ τρέξω σ' αὐτὸν καὶ νὰ τοῦ εἰπῶ: «Ἐδῶ εἶμαι· ξαναπάρε με καὶ στείλέ με ἔπειτα, ὅπου θέλεις, ἀρκεῖ νὰ ἤμπορῶ νὰ κάμω καὶ τὸ σῶμά μου καὶ τὴν ψυχὴν μου ὅ,τι μοῦ ἀρέσει...»

ΕΒΕΛ. (Ἐγειρόμενος σπασμωδικῶς καὶ ψιθυρίζων καθ' ἑαυτὸν).—Ἄχ! τί ἔκαμεν αὐτὸς ὁ φαῦλος αὐτὸς ὁ ἄνανδρος!

ΜΑΡΓΚΟΤ (Περὶλυπος).—Ἴδού! τώρα ξεύρετε ὅτι τοῦ κάκου ἐξωδεύσατε τοὺς κόπους σας καὶ τὸν καιρὸν σας! Τώρα ἤμπορῶ νὰ φύγω. (Ἐγείρεται, λαμβάνει τὸ γυναικῶν τοῦ λαιμοῦ της καὶ ετοιμάζεται νὰ ἐξέλθῃ).

ΕΒΕΛ. (Ὅστις ἐν τῷ μεταξύ πηγαινοέρχεται ἐντὸς τοῦ δωματίου ἐν αἰγῇ, μὲ φωνὴν βραγχρῆν).—Τέλος πάντων φαίνεται ὅτι μὲ ὅλα αὐτὰ, ἐξακολουθεῖτε ἀκόμη ν' ἀγαπᾶτε ἐκεῖνον τὸν ἄνθρωπον!

ΜΑΡΓΚΟΤ (Σπασμωδικῶς).—Τί!! (Μὲ βραχὺν, ξηρὸν καὶ εἰρωνικὸν γέλωτα). Ἄ, κύριε δικηγόρε, ἂν ἐκαταλάβετε ἔτσι τοὺς λόγους μου, θὰ πῆ ὅτι θὰ ἦτο τὸ ἴδιον τόσην ὥραν ὡσὰν νὰ ὠμιλοῦσα μ' ἐκεῖνον τὸν τοῖχον! (Μετὰ πάθους). Ἀλλ' ἀφοῦ δλόκληρα αὐτὰ τὰ τρία ἔτη ἢ μόνη μου ἐλπίδα ἦτο ὅτι σεῖς κρυφὰ θὰ ἐφέρνετε τὰ πράγματα τοιουτοτρόπως, ὥστε νὰ μὴ ξαναἰδῶ

πλέον εκείνον τὸν ἄνθρωπον, ποτέ πλέον, οὔτε ἀπὸ μακριά.

ΕΒΕΛ. (Μετ' ἀπελπισίας). — Μὰ γιατί τότε, γιατί νὰ μὴ μοῦ τὸ ἐμπιστευθῆτε; Γιατί μοῦ τὸ λέτε μόνον σήμερα;

ΜΑΡΓΚΟΤ (Μετὰ ζωηρότητος). — Καὶ μήπως ἤμποροῦσα; Μήπως μοῦ τὸ ἐπέτρεπαν; (Μετὰ πικρᾶς εἰρωνείας). Δησημονεῖτε ὅτι εἶμαι μιὰ δεσποινὶς μὲ καλὴν ἀνατροφήν, ὅτι δὲν ἤμπορῶ νὰ ἰμιλῶ δι' αὐτὰ τὰ πράγματα, ὅτι πρέπει νὰ προσέχω εἰς τοὺς τύπους. (Μετὰ πάθους). Ἀλλὰ καὶ σεῖς πάλιν;... ὅταν τὰς ἄλλας φορὰς ἐμείναμεν μαζὶ μόνοι, μήπως μοῦ ἐδώσατε νὰ ἐννοήσω, ἔστω καὶ μὲ ἓνα βλέμμα σας, ὅτι ἐγνωρίζετε... ἐκεῖνο ποῦ συνέβαινε μέσα εἰς τὴν ψυχὴν μου; Ἔτσι νομίζετε πῶς μπορεῖ κανεὶς νὰ λάβῃ θάρρος; Καὶ ὅμως πόσας φορὰς μέσα σ' τὴν ἀπελπισία μου δὲν παρεκάλεσα τὸν Θεὸν καὶ εἶπα: (Μετὰ ζέσεως). «Θεέ μου, κάμε νὰ καταλάβῃ ἐκεῖνος τί ἔχω μέσα στὴν καρδιά! Ἄν δὲν μ' ἐλευθερώσῃ αὐτός, κανεὶς δὲν θὰ μὲ ἐλευθερώσῃ!» (Μετὰ παραγμοῦ). Καὶ ὅμως σεῖς πάντοτε μὲ ἐξωθήσατε, πάντοτε μὲ ἀδιαφορίαν μὲ ἐσπρώξατε ἀκόμη περισσότερο εἰς τὴν ἠθικὴν ἄδυσσον... εἰς τὰς ἀγκάλας ἐκείνου τοῦ κτήνους... εἰς τὴν ῥυπαρότητα! (Καταπίπτει ὀλολύζουσα ἐπὶ μιᾶς ἔδρας).

ΕΒΕΛ. (Ὅστις ἐν τῷ μεταξὺ τὴν παρετήρει τεθορυβημένος, ἀρνούμενος καὶ ἐπαρέλαβε πολλάκις μὲ δλονὲν ἐντονωτέραν φωνὴν τὰ μονοσύλλαβα: «Πῶς!...» «Σᾶς!...» «Ὁχι!» «Ὁχι!» — Ἐπειτα πλησιάζων εἰς αὐτὴν πλήρης πάθους). Ὁχι, καλὴ μου κόρη!... ὄχι!... Ποτέ δὲν ἠθέλησα τοιοῦτό τι, ποτέ!... (Θωπεύων ἀβροῦς τὸν ὄμιόν της). Τὸ γνωρίζετε ὅτι ἐγὼ δὲν ἠθελα καὶ δὲν ἤμποροῦσα νὰ θέλω ἄλλο παρὰ τὸ καλὸν σας.

ΜΑΡΓΚΟΤ (Δαμβάνει τὴν χεῖρά του καὶ τὴν θλίβει ἐπὶ τῆς παρεΐας της: ὅταν δὲ ὁ Ἔβελικ θέλει νὰ τὴν ἀποσύρῃ, αὐτὴ τὴν σφίγγει ἀκόμη ἰσχυρότερον). — Ἄ! μὴ μ' ἐγκαταλείψετε!.. Εἶμαι ἤδη τόσο ἀπομεμονωμένη!... Σᾶς ἔβλεπα τί ἐκάμνετε γιὰ μὲ καὶ σᾶς ἄφωνα νὰ τὸ κάνετε, εὐτυχῆς, διότι τοῦλάχιστον μ' ἐσυλλογιζεσθε... Ἄν ἐγνώριζα ὅτι εἶχετε ἀγάπην πρὸς ἐμέ, θὰ ἐλησημονοῦσα, θὰ ἐτολμοῦσα τὰ πάντα γιὰ σᾶς!

ΕΒΕΛ. (Ὅστις ἐν τῷ μεταξὺ ἐκφέρει ἐπιφωνήματα αὐξούσης ἐκπλήξεως, σχεδὸν πνιγόμενος ἀπὸ τὴν χαρὰν, μετὰ παραφορᾶς).

— Μάργκοτ! Ὅλη ἡ νεότης μου, τὴν ὁποῖαν ἐβυσίασα, τὴν ὁποῖαν ἐφθειρα ἀνωφελῶς χάριν τῆς γυναικὸς ἐκείνης, ἀναζῆ τῶρα δλόκληρος χάριν σοῦ. Καὶ γιὰ σὲ τῶρα ὅλα θ' ἀλλάξουν καὶ θὰ γίνουν καλλίτερα. Ὅτι συνέδη ἕως τῶρα ἦτο ἐν κακὸν ὄνειρον καὶ τίποτε περισσότερο. Ἡ ψυχὴ σου δὲν ἔπαθε τίποτε. Ἀλλ' ἀπὸ τῶρα χρειάζεται ν' ἀνακτήσῃς τὴν θέλησίν σου, τὴν συνείδησίν σου: τῶρα πρέπει νὰ ἔχῃς πεποιθήσιν εἰς τὸν ἑαυτὸν σου.

ΜΑΡΓΚΟΤ (Μὲ ἔξαιριν, ἀναπηδῶσα ὀρθία). — Ἄ, ναί!... τῶρα αἰσθάνομαι ὅτι εἶμαι ἱκανὴ γιὰ ὅλα... ἱκανὴ νὰ πράξω καὶ χειρότερα ἀκόμη. Τῶρα, αἰσθάνομαι τὸ θάρρος νὰ νυμφευθῶ ἀκόμη κ' ἐκεῖνον τὸν ἄνθρωπον!... Καὶ γιατί ὄχι;... Δὲν μὲ ἄφησαν ἐδῶ μόνην ἐπίτηδες γι' αὐτὸν τὸν σκοπὸν; Ἔτσι καὶ ἡ μητέρα μου θὰ μείνῃ εὐχαριστημένη: ἤμπορεῖ νὰ καυχᾶται ὅτι μὲ ἐξήγγισε σ' τὰ μάτια τῆς κοινωνίας της!

ΕΒΕΛ. (Ἐνεός, μετ' ἀγανακτήσεως). — Μὰ τί εἶναι αὐτὰ ποῦ λές; Ἦ εἰν' αὐτὰ;...

ΜΑΡΓΚΟΤ (Ὅς ἄνω, χωρὶς νὰ τὸν βλέπῃ). — Καὶ γιατί σᾶς κάμνει τέτοια ἐντύπωσιν; Τῶρα ποῦ ξεύρω πῶς μὲ ἀγαπᾶτε, τῶρα θέλω νὰ μείνω ἐδῶ, δὲν θέλω νὰ πάω παραπέρα!... Μετὰ ἓνα χρόνον... μετὰ δύο ἴσως... ὅταν μὲ βαρεθῆτε... τότε... τότε παίρνω κανέναν ἄλλον... ἀδιάφορον ποῖον!... Τόσον καὶ τόσον νὰ κάμω τὴν τιμὴν σύζυγον δὲν ἤμπορῶ πλέον... (Μὲ σφοδρὰν διάχυσιν τῆς ἐνδομύχου πικρίας της). Ἀλλὰ τοῦλάχιστον θὰ τὸν ἐκδικηθῶ ἐκεῖνον: θὰ ἐκδικηθῶ τὴν ἀρετὴν, τὴν τιμιότητα καὶ ὅλα ἐκεῖνα τὰ πράγματα, μὲ τὰ ὁποῖα μὲ ἐντρόπιασαν, μὲ ἐβασάνισαν ὅλον αὐτὸν τὸν καιρὸν!.. (Βλέπουσα αὐτόν). Μὰ γιατί μὲ κῦττάζετε ἔτσι; (Ὁ Ἔβελικ ἐγείρεται, ρίπτεται ἐπὶ τοῦ πρὸς τὰ δεξιὰ ἀνακλίντρον κρατῶν τὴν κεφαλὴν μεταξὺ τῶν χειρῶν. Ἐπικρατεῖ μακρὰ σιγὴ). Μὰ τί ἔκαμα ἐπὶ τέλους;... (Ἐγείρεται. Ἐπικρατεῖ ἐκ νέου σιγὴ). Γιατί εἶπα πῶς σᾶς ἀγαπῶ, δὲν ἔκαμα μοῦ φαίνεται κανένα μεγάλο κακό.

ΕΒΕΛ. (Πνιγόμενος ἐκ τῆς λύπης). — Πήγαινε τῶρα εἰς τὸ σπῆτι, κόρη μου.

ΜΑΡΓΚΟΤ (Μετ' ἀγερωχίας). — Εἶναι τόση ὥρα ποῦ ἠθελα

νά φύγω και σεῖς μ' ἐκρατήσετε. (Κουμπιάνει τὸ ἐπανωφόριόν της, λαμβάνει τὸ γουναρικόν της και προχωρεῖ νὰ ἐξέλθῃ. Ἐπειτα στρέφεται και πλησιάζει ἐκ νέου εἰς τὸν Ἴβελιγκ μὲ πείσμα). Ναι!... και τώρα δὲν εἶμαι καλλίτερη ἀπὸ ὅ,τι ἤμουν πρῶτα, εἶμαι μία νέα ἀτιμασμένη, τὸ ξεύρω... ἀλλὰ και τὴν πάλιν περιφρόνησιν δὲν ἐγνοῶ ν' ἀνεχθῶ! (Ἐβελιγκ ἐγείρεται και τὴν παρατηρεῖ ἔπειτα σκεπάζων και πιέζων μὲ τὰς χεῖρας τοὺς ὀφθαλμούς του, ἐκφέρει στεναγμὸν και καταπίπτει ἐπὶ τῆς πολυθρόνας. Ἡ Μάργκοτ τρέχει και γονυπετεῖ ἔμπροσθέν του, στηρίζουσα τὸ πρόσωπον ἐπὶ τῶν γονάτων του και κλαίονσα). Τί ἔχετε;... Τί ἔχεις; Πές μου τί ἔχεις;

ΕΒΕΛ. (Καταβάλλων προσπάθειαν ὅπως συγκρατηθῇ, ἀποτόμιμος). — Σηκωθῆτ' ἐπάνω!... (Ἡ Μάργκοτ ὑπακούει. Ἐπικρατεῖ και πάλιν σιγή.—Μὲ ἴφος ἔντονον). Θὰ σὰς τὸ εἰπῶ! (Ἐγείρεται και αὐτός). Σὰς ἐζήτησα σήμερον ἀπὸ τὴν μητέρα σας διὰ σύζυγόν μου. (Ἡ Μάργκοτ ταράσσεται και στενάζει). Νά, ποῦ τὸ ξεύρετε τώρα! (Ὡσεὶ θέλων νὰ ἀποπέμψῃ αὐτήν, μεταβαίνει και κάθεται πρὸ τοῦ γραφείου του. Ἐκ νέου ἐπικρατεῖ μικρὰ σιγή).

ΜΑΡΓΚΟΤ (Χωρὶς νὰ κινηθῇ ἀπὸ τὴν θέσιν της. Ἡ ἔκφρασις τοῦ προσώπου της καθίσταται σκαιὰ και πλήρης πικρίας). — Καὶ τώρα ποῦ ἐμάθετε τί πράγμα εἶμαι, τώρα... Βέβαια, εἶναι σωστόν! ὦ! μὰ μὴ ἀνησυχῆτε, κύριε δίκηγόρε! ἀπὸ δεσποινίδες ἄλλο τίποτε!... Γιατί τάχα νὰ εἶμαι ἐγὼ και ὄχι καμμιά ἄλλη; (Πλησιάζουσα εἰς τὸ γραφεῖον μὲ σπασμωδικὸν μειδίαμα). Θὰ σὰς προτείνω ἐγὼ μίαν φίλην μου. Εἶναι πολὺ χαριτωμένη... ἔχει κάτι μάτια ἰβραῖα και ἓνα προσωπάκι κομψότατον... Ἄ!... μὴ γιατί δὲ νὰ τὸ πάρετε τὸσον κατάκαρδα;... Κορίτσια σὰν ἐμένα δὲν ἀξίζουν και καλλίτερη τύχη. Μαζί των φέρονται ἔτσι δά!... (Ἀποσπᾷ τὰ φύλλα τῶν βόδων τῶν εὐρισκομένων ἐντὸς τοῦ ἀνθοδοχείου πλησίον της)... και ἔπειτα τὰ πετοῦν... ἔτσι!... (Τοῦ ὀρπτεῖ τὰ φύλλα κατὰ πρόσωπον).

ΕΒΕΛ. (Ἀπομιάσων τὸ πρόσωπον ἀταράχως). — Τί σὰς ἔκαμαν τώρα αὐτὰ τὰ καυμένα τὰ βόδα;

ΜΑΡΓΚΟΤ (Μὲ δύναμιν). — Ἐγὼ σὰς τὰ ἔστειλα και πιστεύω πῶς ἔχω τὸ δικαίωμα και νὰ τὰ καταστρέψω.

ΕΒΕΛ. (Ἐγειρόμενος διὰ μιᾶς). — Σεῖς;... Σεῖς μου τὰ ἐστέλνατε ἔλον αὐτὸ τὸ διάστημα;

ΜΑΡΓΚΟΤ (Ἀποφασιστική). Καλὴν νύκτα, κύριε δίκηγόρε. (Ἐξέρχεται).

ΕΒΕΛ. (Μένει πρὸς στιγμὴν εἰς τὴν θέσιν του ἀναποφάσιτος ὑπὸ τὸ κράτος σφοδρότητος πάλης· ἔπειτα ὀρμᾷ κατόπιεν της. Ἀκούεται ἔσωθεν ἡ φωνὴ του λέγουσα). — Μείνετε ἐδῶ!... μείνετε!... ἐδῶ!... (Ἐμφανίζεται εἰς τὴν θύραν μετὰ τῆς Μάργκοτ, ἡτις ἀρνεῖται νὰ εἰσέλθῃ και ἀνθίσταται). Γυρίστε πίσω!... ἐλάτε μέσα!

ΜΑΡΓΚΟΤ. — Τί μὲ θέλετε!... Προσέξατε γιατί θὰ φωνάξω!

ΕΒΕΛ. — Ἐλάτε ἐδῶ!... (Τὴν σύρει μέχρι τοῦ γραφείου του).

ΜΑΡΓΚΟΤ — Ἀφήστε με!

ΕΒΕΛ. — Σιώπα! σιώπα!... (Λαμβάνει ἀπὸ τοῦ γραφείου τὴν εἰκόνα τῆς συζύγου του και ὀμλεῖ μετὰ σφοδρότητος). Κύτταξε! αὐτὴ ἡ γυναῖκα ἔσυρε τὸ ὄνομά μου εἰς τὸν βόρβορον. Θὰ κάμῃς και σὺ τὸ ἴδιο;... Ἀποκρίσου!... (Ἡ Μάργκοτ μένει σιωπᾶσα. Δάκρυα ῥέουν ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς της). Ἐμπρός! ἀπάντησέ μου.

ΜΑΡΓΚΟΤ (Μετ' ὀδύνης και μετὰ φωνῆς συγκεκλιμένης). — ὦ! Θεέ μου!... Σκέπτεται κανεὶς και λέγει τόσα πράγματα, δταν δὲν ἐλπίζῃ πλέον τίποτε ἀπὸ τὴν ζωὴν! (Καταλαμβάνεται ὑπὸ λυγμῶν).

ΕΒΕΛ. (Μὲ ὀρμὴν). — Αὐτὸ ἤθελα ν' ἀκούσω ἀπὸ σέ. Τὸ ἴδιο συνέβαινε και εἰς ἐμέ. (Μετ' αἰφνιδίου ἀποφάσεως ὀρπτεῖ κατὰ γῆς τὴν εἰκόνα, μὲ τὴν ὀρμὴν, ὥστε ἡ ἕαλος και τὸ πλαίσιον θραύονται. Ἐντόπως). Τώρα πήγαινε εἰς τοὺς γονεῖς σου. Θ' ἀποφασίσωμεν μαζί των τί θὰ γίνῃ. (Βλέπων αὐτὴν μένουσαν ἀκίνητον). Λοιπόν; (Ἡ Μάργκοτ σείει τὴν κεφαλὴν ἀρνητικῶς. Ὁ Ἐβελιγκ ἐκπληκτος). Δὲν θέλεις;

ΜΑΡΓΚΟΤ (Μετὰ δακρύων). — Ὅχι ἔτσι!... Ἐτσι ὅπως εἶμαι τώρα, ταπεινωμένη, ἐξευτελισμένη, ἐμπνέουσα τὴν δυσπιστίαν... ὦ, ὄχι ἔτσι, ὄχι!... Ἐθαρέθηκα νὰ ὑποκρίνωμαι τὴν μετανοοῦσαν Μαγδαληνήν. Ὅχι!... Ἐὰν θὰ ἔλθω σ' ἐσένα, ἐγνοῶ νὰ ἔλθω μὲ τὸ μέτωπον ὑψηλά. Καὶ δι' αὐτὸ πρέπει νὰ αἰσθανθῶ ὅτι εἶμαι (κυττάζουσα αὐτὸν μετὰ θαυμασμοῦ) ἀξία

σοῦ καὶ τῆς ψυχῆς σου· θέλω προτῆτερα νὰ ἔχῃς πλήρη πεποι-
θησιν σ' ἐμένα.

ΕΒΕΛΑ (Βαθύτατα, συγκινημένος) — Δός μου τὸ χέρι σου,
κόρη μου!...

ΜΑΡΓΚΟΤ (Θέλει νὰ τείνῃ εἰς αὐτὸν ἀμφοτέρας τὰς χεῖρας, καὶ
ὀπίσκει ἐπ' αὐτῶν τὸ βλέμμα). — "Ὅταν θὰ ξαναἰδωθοῦμε, ἡ ἐργα-
σία θὰ μοῦ τὰ ἔχῃ χαλάσῃ... (Τείνει πρὸς αὐτὸν τὰς χεῖρας).

ΕΒΕΛΑ (Αἰφνυδίως, μὲ ζέσιν). — "Ὅχι! δὲν ἔχεις ἀνάγκην αὐτῆς
τῆς δοκιμασίας· δὲν θὰ εἶχες τέτοια αἰσθήματα, ἂν ἡ ψυχὴ σου
δὲν ἔμενεν ἀγνή.

ΜΑΡΓΚΟΤ (Μὲ ὄλην τὴν ζέσιν τῆς ψυχῆς της περιπευσσομένη
αὐτόν). — Γεώργιε!

ΕΒΕΛΑ. (Ἀσπαζόμενος αὐτὴν ἀγνῶς μὲ μακρὸν φίλημα ἐπὶ
τοῦ μετώπου, μὲ φωνὴν διακεκομμένην, ἀλλ' εὐσταθῆ). — Περι-
μενέ με εἰς τῆς μητέρας σου! ("Ἡ Μάρκοτ ἐκφέρουσα λυγμόν,
ἀπαλλάσσεται τῶν χειρῶν του καὶ πνιγομένη ἀπὸ τὸν κλαυσί-
γελων, ἐξέρχεται μετὰ σπουδῆς. Πίπτει ἡ αὐλαία).

Μετάφρασις Χ.

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΛΛΑΣ

Ἀθροαί φθάνουν εἰς τὸ Ἑθνικὸν Πανεπιστήμιον αἱ ἀπαντήσεις ξένων Πανεπιστημίων καὶ ἐπιστημονικῶν ἰδρυμάτων, δηλούντων συμμετοχὴν εἰς τὸν πανηγυρισμὸν τῆς 75ης ἐπε-
τείου τῆς ἰδρύσεως αὐτοῦ. Ὡς γνω-
στόν, ὁ πανηγυρισμὸς θὰ τελεσθῇ τὸ
προσεχὲς Πάσχα, ἡ δὲ πρυτανεὶα ἐπε-
δόθη ἤδη εἰς τὸν καταρτισμὸν τοῦ
προγράμματος τῶν ἑορτῶν.

— Μετὰ τῶν Πανεπιστημιακῶν
ἑορτῶν θὰ συμπέσῃ καὶ τὸ διεθνὲς
συνέδριον τῶν Ἀνατολιστῶν, διὰ τὸ
ὁποῖον ἐπίσης πλεῖστα ἐλήφθησαν
δηλώσεις συμμετοχῆς.

— Κατὰ τὸν νέον ὄργανισμὸν τοῦ
Πανεπιστημίου ἤρχισαν πληροῦμε-
ναι αἱ κεναὶ ἑδραὶ αὐτοῦ διὰ τοῦ
διορισμοῦ νέων καθηγητῶν κατόπιν
προτάσεων εἰδικῶν ἐπιτροπῶν κρι-
τῶν τῶν ἐπιστημονικῶν ἐργασιῶν
τῶν ὑποψηφίων.

— Ὁ Σύλλογος Παρνασσός ἀπε-
φάσισε τὴν ὀργάνωσιν σειρᾶς λογο-
τεχνικῶν διαλέξεων καλέσας πρὸς
τοῦτο τινὰς ἐκ τῶν γνωστῶν λο-
γίων. Ἐναρξὴν τῆς σειρᾶς θὰ κάμῃ
ὁ κ. Γ. Πολέμηγ διὰ τῆς ἀπαγγελίας
παλαιῶν καὶ νέων ποιημάτων του.

— Κατὰ τὴν προσεχῆ χειμερινὴν
περίοδον θὰ δώσῃ σειρὰν παραστά-
σεων εἰς τὸ Βασιλικὸν Θέατρον ὁ
θίασος τῆς Κυρίας Κυβέλης Ἀδρια-
νοῦ. Πλὴν ἄλλων θὰ παρασταθῇ διὰ
πρώτην φοράν καὶ τὸ δράμα τοῦ κ. Α.
Προβελεγγίου «Νικηφόρος Φωκᾶς»,
τὸ ὁποῖον ὁ συγγραφεὺς ἀνέγνωσεν
ἐν κύκλῳ λογίων καὶ ἠθοποιῶν εἰς
τὴν αἴθουσαν τοῦ Συλλόγου πρὸς
διάδοσιν Ὁφελίμων Βιβλίων.

— Ἐδημοσιεύθη τὸ πρόγραμμα
τῆς συγγραφῆς τῶν διδακτικῶν βι-
βλίων τῆς Μ. Ἐκπαιδεύσεως διὰ τὴν
προσεχῆ τετραετίαν, τὴν ἀρχομένην
ἀπὸ τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1913-14.

Ἡμέρα πρὸς ὑποβολὴν βιβλίων ὀρι-
ζεται ἡ 30 Ἀυγούστου 1912.

— Προκηρύσσεται τὸ δεῦτερον ὁ
Ἀθερῶφειος Δραματικὸς Ἀγὼν διὰ
τὰ ἔργα τὰ μέλλοντα νὰ παραστα-
θοῦν ἀπὸ τοῦ δεκεμβρίου μέχρι τοῦ
προσεχοῦς Σεπτεμβρίου εἰς τὰ ἐν
Ἀθήναις θεάτρα.

— Ἀνετέθη εἰς τὸν τμηματάρχην
τοῦ Ἰπουργείου τῆς Παιδείας κ. Γ.
Δροσίνην ἡ ἔρευνα τοῦ ἐν τῇ αὐτῇ
Ἰπουργείῳ ἀποτεθειμένου Καποδι-
στριακοῦ Ἀρχείου.

ΑΓΓΛΙΑ

Ὁ ἄγγλος κολυμβητὴς Μποῦργες
κατῴρθωσε τὴν ὁδὸν πρὸς τὴν 6 76ρίου
ν. ε. νὰ διέλθῃ κολυμβῶν τὴν Μάγ-
χην. Ἀναχωρήσας ἐκ τῆς ἀγγλικῆς
ἀκτῆς τὴν 5 76ρίου εἰς τὰς 10 ὥρ. 50'
π. μ. ἐπάτησε τὸ γαλλικὸν ἕδαφος
τὴν ἐπιούσαν εἰς 9.50' π. μ., ἤτοι ἐντὸς
23 ὥρ. Τὸ κατόρθωμα τοῦτο γί-
νεται διὰ δευτέραν φοράν· τὴν 24
καὶ 25 Ἀπριλίου 1875, ἤτοι πρὸ 36
ἔτων, ὁ λοχαγὸς Webb διήλθε πρῶ-
τος τὴν Μάγχην κολυμβῶν ἐντὸς
24 ὥρ. 45'. Ἐκτοτε ὁμοῦς ὅλοι αἱ
ἀπόπειραι εἶχον ἀποτύχῃ.

— Ἀληθινὴ κινητοποίησης κινη-
ματογράφων ἐγίνε κατὰ τὴν στέφιν
τοῦ Βασιλέως τῆς Ἀγγλίας. 14 κι-
νηματογραφικὰ ἐργαστᾶσια ἀπέστει-
λαν 200 ἀνταποκριτὰς μετὰ τῶν
σχετικῶν μηχανημάτων. Διὰ νὰ ἐπι-
τύχουν θέσεις καλὰς ἐπλήρωσαν με-
ρικοὶ ἐξ αὐτῶν μέχρις 6.000 δραχ-
μῶν. Τὸ ὄλον τῶν ταινιῶν, ὅσαι
ἐχρησιμοποιήθησαν, ἐφθασε τὰς 3
χιλιάδας χιλιομέτρων. Διὰ νὰ κα-
τορθωθῇ δὲ ἡ ταχίστη ἀποστολὴ
αὐτῶν εἰς διάφορα κέντρα τοῦ πεπο-
λιτισμένου κόσμου ἐχρησιμοποιήθη-
σαν ὅλα τὰ μέσα τῆς συγκοινωνίας,
σιδηρόδρομοι, ἀτμόπλοια, αὐτοκί-
νητα κλπ. Καὶ διὰ νὰ μὴ ἐπέλθῃ βρα-

δύτης ή εμφάνισις των φωτογραφικών ταινιών γίνεται καθ' όδόν. Ούτω κατωρθώθη τήν αὐτήν ἐσπέραν τῆς στέψεως οἱ παρισίνοί κινηματογράφοι νά προβάλλουν τὰς διαφόρους φάσεις αὐτῆς.

— Διὰ τήν προστασίαν τῶν παιθῶν ἐψηφίσθη ἀγγλικὸς νόμος, περιλαμβάνων ἀξίας προσοχῆς διατάξεις. Ἰονεῖς ἀφίνοντες μόνον τὰ τέκνα των παίζοντα ἐντός θυμικτιου, ὅπου κἀκεῖ πῦρά, τιμωροῦνται διὰ προστίμου 37½ δραχμῶν. Ἐπίσης τιμωροῦνται αὐστηρῶς οἱ ἐξωθοῦντες τὰ τέκνα των εἰς τήν ἐπαιτείαν. Ἡ ἀστυνομία ἐποπτεύει ἐπὶ τῆς ἀπαγορεύσεως τοῦ καπνίσματος εἰς παιθία καὶ κοράσια ἡλικίας μικρότερας τῶν 16 ἐτῶν. Εἰς ποτοποιεῖα δὲν εἶναι δεκτὰ παιθία μικρότερα τῶν 14 ἐτῶν.

— Ὑπολογίζεται ὑπὸ ἐιδικῶν ἐπιστημόνων, ὅτι μετὰ 175 ἔτη τὰ ἀνθρακωρυχεῖα τῆς Ἀγγλίας θὰ ἔχουν ἐξαντληθῆ, ἐάν δὲν περιορισθῆ ἡ σήμερον γινομένη κατ' ἔτος ἐξαγωγή. Τὰ ἀνθρακωρυχεῖα ἄλλων μερῶν τῆς γῆς θὰ διαρκέσουν περισσότερο χρόνον, ἰδίως τῆς Ἄνω Σιλεσίας, τῶν ἐποίων ἢ διάρκεια ὑπολογίζεται εἰς χίλια ἔτη.

ΑΜΕΡΙΚΗ

Τὰ ἐπίσημα ἐγκαίνια τῆς διώρυγος τοῦ Παναμᾶ ὄρισθησαν ἀπὸ τοῦδε διὰ τήν 1ην Ἰουνίου 1915. Ἄλλ' ἀπὸ τοῦ Ἰουλίου 1913 τὰ ἔργα θὰ ἔχουν τελειώσῃ καὶ τῶν δύο ὠκεανῶν τὰ ὕδατα θὰ ἔχουν ἐνωθῆ.

ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ

Ὁ πληθυσμὸς τῆς Αὐστραλίας κατὰ τήν 31 Δεκεμβρίου 1910 ἀνῆρχετο εἰς 4.482.896 κατοίκους, κατανοημένους ὡς ἑξῆς:

Νέα Οὐαλλία	1.660.420
Βικτωρία	1.324.381
Κηνσλανδία	593.234
Μεσημ. Αὐστραλία	432.413
Δυτικὴ Αὐστραλία	285.253
Τασμανία	187.195

ΑΥΣΤΡΙΑ

Εἰς τήν Βιέννην ἐπερατώθη τὸ Τεχνικὸν Μουσεῖον τῆς Βιομηχανίας καὶ τοῦ Ἐμπορίου, τοῦ ὅποιου ὁ θεμέλιος λίθος εἶχε τεθῆ ὑπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος Φραγκίσκου Ἰωσήφ τὴν 20 Ἰουνίου 1909. Τὸ Μουσεῖον τοῦτο, προωρισμένον νά περιλαμβάνῃ πᾶν ὅ,τι ἀνάγεται εἰς τήν βιομηχανικὴν καὶ ἐμπορικὴν πρόσθεον ἀπὸ τεχνικῆς ἀπόψεως, κατέχει ἐκτασιν 20 χιλιάδων τετραγωνικῶν μέτρων.

ΓΑΛΛΙΑ

Ἡ ὑπηρεσία τῆς δημοτικῆς στατιστικῆς τῶν Παρισίων ἐδημοσίευσε τοὺς πίνακας καταναλώσεως τῆς ἀγορᾶς τροφίμων κατὰ τὸ ἔτος 1910 ἐπὶ τῇ βάσει τῶν διαφυλλίων τελῶν:

Κρέας κρεοπωλείου χιλιόγρ.	160.054.292
Χοιρινὸν κρέας	38.758.962
Λουκάνικα, χοιρομήρια	3.855.748
Πουλερικά καὶ κνήμιον	30.811.266
Ζυμαρικά καὶ κρέατα μαγειρευμένα	2.847.641
Βούτυρα	26.467.006
Λάγα	38.707.706
Τυρὸς	9.053.809

Ποτὰ δὲ κατηναλώθησαν τὰ ἑξῆς:

Οἶνος ἐκατάλιτρα	6.673.105
Μηλίτης, ἀπίτης, ὕδρουμελι	97.811
Ζῆθος	741.126

— Κατὰ δημοσίευμα τοῦ Ἰνστιτούτου Παστέρ ἐνοσηλεύθησαν κατὰ τὸ 1910 ἐν αὐτῇ 411 λυσσώδηκτοι. Ἐκ τούτων 300 Γάλλοι καὶ 111 ἀλλοδαποί. Ἡ στατιστικὴ αὕτη σημεῖωσις μαρτυρεῖ ὅτι ἡ λύσσα ἐλαττοῦται: λίαν ἐπαισηγῆς ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος. Διὰ νὰ πεισθῆ τις ἀρκεῖ νὰ παρατηρήσῃ ὅτι κατὰ τὸ 1886, ὅτε τὸ πρῶτον ἀνεκαινίσθη τὸ Ἰνστιτούτον, ἐνοσηλεύθησαν 2.071.

— Κατὰ τήν δημοσιευομένην ὑπὸ τῆς Bibliographie de France στατιστικὴν ἐξεδίδοντο τῇ 1908 αἱ ἑξῆς ἐφημερίδες καὶ περιοδικὰ κατὰ χώρας:

Γαλλία	8.940
Γερμανία	8.050
Μεγ. Βρεττανία	4.329
Ἰταλία	3.028

Βέλγιον	2.023
Ρωσία	1.661
Ἰσπανία	1.350
Ἑλβετία	1.332
Ὀλλανδία	1.402

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τήν γένεσιν καὶ ἀνάπτυξιν τοῦ περιοδικοῦ τύπου ἐν Γαλλίᾳ ὁ ἑξῆς χρονολογικὸς πίναξ εἶναι ἄξιος προσοχῆς:

Ἔτος 1640 ἐφημ. καὶ περιόδ.	1
1780 " " "	24
1790 " " "	350
1826 " " "	490
1866 " " "	1.640
1872 " " "	2.024
1892 " " "	5.600
1898 " " "	6.417
1904 " " "	8.270
1908 " " "	8.940

— Μεταξὺ τῶν ἀνεκδότων ἔργων τοῦ Γουσταύου Φλομπέρ, τὰ ὅποια ἐκδίδονται νῦν, εὐρεθέντα μετὰ τὸν θάνατόν του, περιλαμβάνεται καὶ νεανικὸν μυθιστόρημα, γραφέν ὑπ' αὐτοῦ ἐν ἡλικίᾳ 21 ἐτῶν καὶ ἐπιγραφόμενον «Νοέμδριος». Τὸ ὕφος τοῦ ἔργου τούτου ἐνθυμίζει τὸ ὕφος τοῦ Σατωδριάνδου, ἀλλὰ διαφαίνεται ὁ μέλλων μέγας συγγραφεὺς.

— Γάλλος ἀξιωματικὸς τοῦ Ναυτικοῦ ἐξεπόνησε σχέδιον χρησιμοποιοῦσεως τῶν παλαιῶν καὶ ἀχρηστίων θωρηκτῶν διὰ τῆς μεταβολῆς αὐτῶν εἰς θαλάσσια φρούρια. Τὰ θωρηκτὰ ταῦτα ἐντοπίζονται ἐπὶ τῆς θύμου ἀβαθοῦς παραλίης βυμουλκούμενα, ἀφαιροῦνται αἱ ἀτμομηχαναὶ των, ὥστε ὁ χῶρος αὐτῶν καὶ τῶν ἀνθρακαποθηκῶν διατίθεται διὰ τὸν στρατωνισμόν τῆς φρουρᾶς, περικαλύπτονται διὰ τοιμέντου διὰ νὰ μὴ προσβάλλωνται ἀπὸ τὰς ἐβίδας καὶ οὕτω διὰ τοῦ πυροβολικοῦ των καλλίστανται ἄριστα πρὸς ὑπεράσπισιν λιμένων, κόλπων, πορθμῶν κλπ.

ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Εἰς ἐν τμήμα τῆς μεγάλης σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Μαγδεβούργου-Δειψίας-Χάλλης, ἦτοι τὸ μεταξύ Δεσσάου καὶ Βίττερφελδ, θὰ ἐγκατα-

σταθῆ προσεχῶς ἡ ἠλεκτροκίνησις. Τοῦτο θὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἀφετηρία γενικῆς ἠλεκτροκινήσεως τῶν γερμανικῶν σιδηροδρόμων.

ΕΛΒΕΤΙΑ

Κατὰ τήν ἐνεργηθεῖσαν τήν 1 Δεκεμβρίου 1910 ἀπογραφὴν ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἑλβετίας ἀνέρχεται εἰς 3.736.000 κατοίκους. Ἀπὸ τοῦ 1900 παρατηρεῖται αὐξήσις 420.000. Πρῶτη πόλις ὡς πρὸς τὸν πληθυσμόν ἐρχεται ἡ Ζυρίχη, 189.000 κατοίκους· κατόπιν δέ: ἡ Βασιλεῖα 135.000, ἡ Γενεύη 125.000 καὶ ἡ Βέρνη 85.000.

— Ἡ ὑπερβολικὴ θερμότης τοῦ ἐφετινοῦ θέρους μετέβαλε τὴν ὄψιν ὄλων τῶν κορυφῶν τῶν Ἀλπεων, διότι ἐπέφερε τὴν τήξιν τῶν χιόνων, ὅσαι εἶχον ἀπὸ αἰώνων συσσωρευθῆ. Εἰς πολλὰ μέρη ἡ χιονόστρωτος ἐπιφάνεια κατῆλλε μέτρα τινά, πανταχοῦ δ' ἐπῆλθον βῶγγαι καὶ καταπτώσεις σημαντικαὶ καὶ ἐδημιουργήθησαν ἀνύπαρκτα πρότερον χάσματα καὶ βάραθρα, καταστήσαντα ἐπισηλαῖς τὰς ὄρειθατικὰς ἐκδρομάς.

ΙΤΑΛΙΑ

Κατὰ τήν ἐνεργηθεῖσαν πρὸ τριετίας ἀπογραφὴν ὑπῆρχον εἰς ὅλην τὴν Ἰταλίαν:

Ἴπποι	955.778
ὄνοι	849.723
Ἡμίονοι	371.896
Βαρδοῖς	16.441
Βόες	6.198.861
Βούβαλοι	19.366
Χοῖροι	2.507.796
Πρόβατα	11.162.926
Αἰγες	2.714.878

— Ἡ Ἰταλία ἠγόρασεν ἀντι ἐνός ἑκατομμυρίου δραχμῶν τὸ προνόμιον τῆς ἐφευρέσεως τοῦ αὐτοματικοῦ ὄπλου Genevesi - Revelli. Τὸ δπλοῦργεῖον τοῦ Ἐρνί ἐτελειοποίησε τὴν ἐφεύρεσιν διὰ πολυαριθμῶν μετατροπῶν καὶ οὕτω παρήγαγεν δπλον νέον ὀνομασθῆν Ἐρνί. Κατασκευάζει δὲ τῶρα τὸ εἰρημένον κατάστημα 6 χιλ. τοιαῦτα ὄπλα πρὸς ὀπλισμόν 36 λόχων ποδηλατι-

στῶν τῶν συνταγμάτων τῶν βερσαλιέρων.

ΚΑΝΑΔΑΣ

Ἡ μετανάστευσις εἰς τὸν Καναδᾶν ἤρχισε κατὰ τὸ 1825, κατ' ἄρχάς λίαν περιορισμένη. Τῆ 1871 ἠπολογίζονται εἰς 486.000 οἱ μετανάσταί, ἐξ ὧν 87.000 Γερμανοί, 8.000 Γάλλοι, 51.000 Ρῶσοι καὶ 188.000 ἐκ τῶν Ἰνωμένων Πολιτειῶν. Ὁ ὀλικὸς πληθυσμὸς τῆς χώρας, ὅστις ἦτο 3.485.000 τῆ 1871, ἀνῆλθεν εἰς 5.870.000 τῆ 1901. Ἀπὸ τοῦ 1901 μέχρι τοῦ 1910 ἠπολογίζονται οἱ μετανάσταί εἰς 1.458.000.

ΡΩΣΙΑ

Ὁ ἐπιμελητὴς τῶν καλλιτεχνικῶν συλλογῶν τοῦ στέμματος Ἰδᾶν Ὑολστόη συνεπλήρωσε τὴν ἐγκατάστασιν τοῦ Ἐρμητηρίου. Ὑπάρχουν ἐκεῖ θησαυροὶ καλλιτεχνικοὶ πράγματι ἀπαραμίλλοι. Μεταξὺ τούτων περιλαμβάνονται δύο περιφημὰ ὀρειχάλκινα δοχεῖα τὰ ὁποῖα ἐκόσμου τὸν κοιτῶνα τῆς Μαρίας Ἀντωνέτας καὶ μία συλλογὴ ἐπιτραπεζίων σκευῶν ἐκ πορσελάνης, ἀποτελουμένη ἐκ 1700 τεμαχίων, ἕκαστον τῶν ὁποίων ἔχει ἀξίαν 8.000 δραχμῶν.